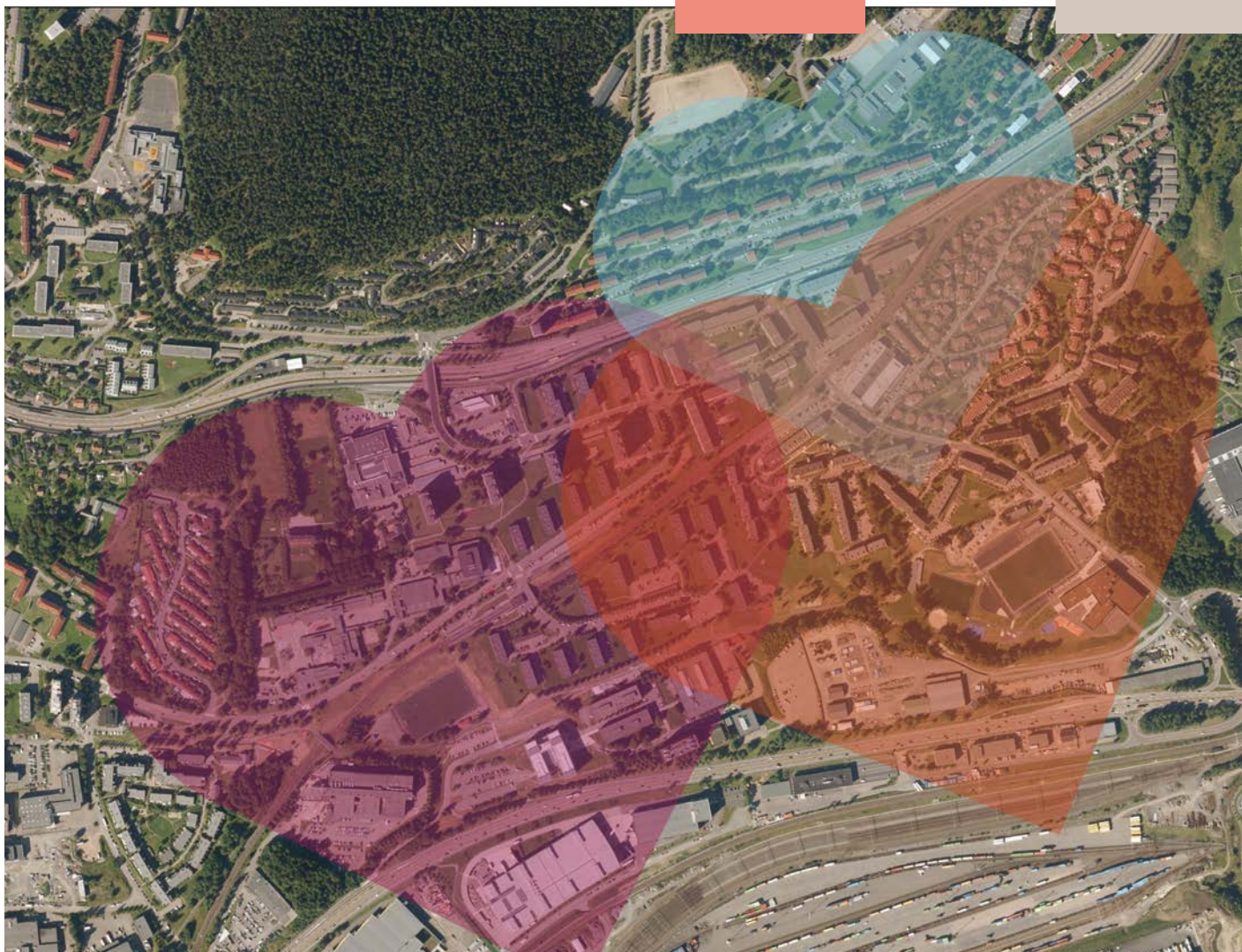

Oslo

Delprogram nærmiljø

Stedsanalyse
**Linderud, Sletteløkka
og Veitvet**

Departementene

Bydel Bjerke har gjennom 2018 og 2019 gjennomført en stedsanalyse som skal danne kunnskapsgrunnlag og lokal forankring av nærmiljøprogrammet i Groruddalssatsingen (2017-2026). Totalt ca. 1300 personer i innsatsområdene Linderud, Veitvet og Sletteløkka har bidratt med innspill gjennom ulike kanaler for kvantitativ og kvalitativ datainnsamling.

Bydelen har valgt å koordinere, innhente og bearbeide mye av materialet selv. I tillegg har flere eksterne leverandører bidratt med delleveranser på områder bydelen ikke selv besitter kompetanse og for å sikre et utenfra-blikk på bydelens egen virksomhet.

Stedsanalysen viser at folk trives godt i områdene og er engasjert i et nærmiljø som har mange gode kvaliteter. Samtidig er en fellesnevner for områdene som omfattes av stedsanalysen utfordringer knyttet til demografi og levekår, sysselsetting, boforhold, fysisk nærmiljø, trafikk, trygghet, møteplasser, sosialt liv og deltakelse.

Gjennom tjenestene jobber bydelen med å møte levekårsutfordringene, mens gjennom nærmiljøarbeidet jobber vi med å styrke lokalsamfunnets evne til å løse lokale nærmiljøutfordringer. Sterke sosiale nettverk og fellesskap gjennom velfungerende felles arenaer skaper gode lokalsamfunn. Gode lokalsamfunn gir bedre livskvalitet og folkehelse.

Stedsanalysen fungerer som en oppstartsanalyse som framtidige resultater kan måles mot og et kunnskapsgrunnlag som skal understøtte nye prosjekter og retningsvalg. Ettersom bydelen selv har gjennomført mye av innsamling og bearbeiding av data, har mange av funnene og konklusjonene allerede lagt grunnlag for tiltak og prosjekter, bl.a. i programplanen 2020 vedtatt i bydelsutvalget.

Tusen takk til alle beboere på Linderud, Veitvet og Sletteløkka som har delt sine innspill og erfaringer, og til alle som på ulike vis har bidratt til denne rapporten!

Bovild Tjønn
Bydelsdirektør

Mål for nærmiljøprogrammet:

Hovedmål

Nærmiljøkvaliteter skal styrkes og innsatsen skal bidra til inkluderende lokalsamfunn der flere er aktivt deltakende.

Delmål

1

Sosialt liv og frivillighet

Kommunen legger til rette for et variert kultur- og organisasjons-liv og nye former for frivillighet og deltakelse

2

Medborgerskap

Innbyggerne bidrar i økende grad til å utvikle eget lokalsamfunn

3

Bomiljø

Bomiljøene er i økende grad velfungerende og oppleves som trygge av beboerne

4

Fysiske nærmiljøkvaliteter

Bygninger og uteområder brukes og er godt vedlikeholdte, og innbyggerne har god tilgjengelig-het til viktige funksjoner i og utenfor området

5

Byutvikling

Obolig- og byutvikling bygger på innsikt i lokale behov og bidrar til å øke områdenes attraktivitet

6

Ny kommunal praksis

Kommunen er bedre til å samarbeide innad og utad for å skape gode bo- og oppvekst-miljøer

Innhold

Side	Innhold
7	KAPITTEL 1: INNLEDNING
8	1.1 Groruddalssatsing, nærmiljøprogram og områdeløft
8	1.2 Grep, temaer og problemstillinger
10	1.3 Geografisk avgrensing og fokusområder
11	1.4 Metode
15	1.5 Teori og begreper
19	KAPITTEL 2: LINDERUD, VEITVET OG SLETTELOKKA
19	2.1 Hvordan ble Linderud, Veitvet og Sletteløkka til?
22	2.2 Planer og byggeprosesser som kan påvirke utviklingen av området i framtiden
27	2.3 Hvem bor på Linderud, Veitvet og Sletteløkka?
37	2.4 Generelt om trivsel og sosiale arenaer
41	2.5 Oppsummering
43	KAPITTEL 3: FYSISK NÆRMILJØ
49	3.1 Fysiske strukturer og det sosiale livet
50	3.2 Møteplasser i nærmiljøet
57	3.3 Bruk av parker og naturområder utenfor innsatsområdene
58	3.4 Stedskvaliteter og potensialer
60	3.5 Trygghet og fysisk nærmiljø
61	3.6 Nærmiljø og interessekonflikter
62	3.7 Oppsummering
65	3.8 Veien videre

Side	Innhold
67	KAPITTEL 4: BOLIG OG BOMILJØ
67	4.1 Rammefaktorer av betydning for bomiljøet
69	4.2 Hvordan opplever beboerne egen bosituasjon og bomiljø?
75	4.3 Makt og innflytelse i eget bomiljø
78	4.4 Oppsummering
79	4.5 Veien videre
81	KAPITTEL 5: DELTAKELSE OG ENGASJEMENT
81	5.1 Rammebetingelser for fritidsaktiviteter og frivillighet
83	5.2 Hva finnes av fritidstilbud og organisasjonsliv i nærområdet
84	5.3 Deltakelsen i fritidsaktiviteter
90	5.4 Aktivt medborgerskap
94	5.5 Oppsummering
95	5.6 Veien videre
97	KAPITTEL 6: VARIGE ENDRINGER
97	6.1 Forvalte lokalkunnskap
98	6.2 Støtteapparat for lokale ressurser
100	6.3 Samarbeid og samskaping med lokale aktører
100	6.4 Koordinerende rolle i områdepolitikken

Kapittel 1: INNLEDNING

Bydel Bjerke presenterer en analyse av utfordringer, ressurser og muligheter på Sletteløkka, Veitvet og Linderud, basert på en rekke kvalitative og kvantitative undersøkelser.

Målet har vært å løfte fram innbyggernes egne synspunkter og betraktninger, og belyse disse ut fra ulike faglige perspektiver på lokalsamfunnsutvikling. Områdene vil fram til 2026 være gjenstand for en særskilt og helhetlig innsats i tett samarbeid mellom kommunen, staten, lokale foreninger og virksomheter og innbyggerne.

Stedsanalysen inngår i Groruddalssatsingen for årene 2017-2026, og er forankret i Delprogram nærmiljø som bruker områdeløft som metode for lokalsamfunnsutvikling i levekårsutsatte områder. En fellesnevner for områdene er utfordringer knyttet til demografi og levekår, sysselsetting, boforhold, fysisk nærmiljø, trafikk, trygghet, møteplasser, sosialt liv og deltakelse, og at disse faktorene sammen gir utslag i bo- og oppvekstmiljøet.

Dette kapittelet gir en oversikt over bakgrunn, avgrensning, metode, datakilder, teori og begreper som brukes i stedsanalysen.

Slike utfordringer beskrives gjerne som «wicked problems» - samfunnsfloker - og er svært komplekse både hva gjelder årsaker og konsekvenser. En områdesatsing er ikke tilstrekkelig for å løse slik samfunnsfloker, men må sees i sammenheng med større samfunnstrender og overordnede strukturelle rammefaktorer. Nærmiljøprogrammet har et bredt spekter av mål, og denne analysen berører alle de seks delmålene i programmet. Gjennom den ekstraordinære innsatsen som nærmiljøprogrammet gir rom for, skal vi bidra til å styrke frivillighet og deltakelse, demokrati og medborgerskap, bomiljø, nærmiljøkvaliteter, byutvikling og samtidig utvikle kommunens praksis i arbeidet med levekårsutsatte områder.

Til sammen har ca. 1300 innbyggere fra Sletteløkka, Veitvet og Linderud bidratt med sine synspunkter i ulike undersøkelser, intervjuer og møter. Sammen med bidragsytere fra disipliner som antropologi, sosiologi, samfunnsgeografi, by- og regionplanlegging, arkitektur, jus, i tillegg til bydelens egne fagfolk, mener vi å ha et godt grunnlag for prioriteringer og veivalg i det videre arbeidet i innsatsområdene.

Denne stedsanalysen gir god innsikt i områdene, men er like fullt et begrenset bilde av mangfoldige lokalsamfunn i stadig endring. Bydel Bjerke jobber derfor kontinuerlig med å styrke dialogen med innbyggerne og øke kunnskapen om områder, befolkning og utviklingstrekk.

1.1 Groruddalssatsing, nærmiljøprogram og områdeløft

Groruddalssatsingen er en ekstraordinær innsats i samarbeid mellom Oslo kommune og staten som har som mål å:

Bidra til varige forbedringer av tjenester og nærmiljøkvaliteter i områder der behovene er størst, slik at flere beboere i disse områdene blir økonomisk selvstendige og aktivt deltakende i lokalsamfunn og storsamfunn.

Groruddalssatsingen, Oslo indre øst-satsingen og Oslo sør-satsingen er tre områdesatsinger som varer fra 2017-2026. Områdesatsingene er organisert i tre delprogram; nærmiljø, oppvekst og utdanning og sysselsetting. Alle tre delprogram skal bidra til å nå områdesatsingenes overordnede mål. I nærmiljøprogrammet er det bydelene som har hovedansvaret for planlegging og gjennomføring.

Denne rapporten har særlig fokus på utfordringer og kvaliteter knyttet til sosiale og fysiske trekk ved nærmiljøene Linderud, Veitvet og Sletteløkka. Målet for nærmiljøprogrammet er at:

Nærmiljøkvaliteter skal styrkes og innsatsen skal bidra til inkluderende lokalsamfunn der flere er aktivt deltakende.

Innsatsen er basert på områdeløftmetodikken: I tidlig fase av et områdeløft gjennomføres et grundig kartleggingsarbeid. Analyser og bred lokal involvering legger grunnlag for videre planlegging. I planleggings- og gjennomføringsfasen er det avgjørende å mobilisere lokale aktører og andre samarbeidspartnere, både private og offentlige, for å møte lokale behov og utfordringer med et bredt sett av virkemidler.

Samarbeid mellom kommunen og lokalmiljøet er helt avgjørende for å lykkes med programmet. Det gjelder i alle faser av arbeidet; å kartlegge utfordringer og behov, dialog med beboere, kartlegge lokale ressurser, definere mål og kvalitetskriterier, planlegge innsats, gjennomføre tiltak og sikre resultater. Jo flere beboere, foreninger, virksomheter og institusjoner som er med, jo større er sannsynligheten for at programmet bidrar til varige forbedringer.

1.2 Grep, temaer og problemstillinger

Det overordnede grepet i denne analysen er å undersøke hvordan ulike arenaer i det fysiske nærmiljøet og i bomiljøene bidrar til eller hindrer deltakelse og sosial integrasjon. Med sosial integrasjon mener vi her hvordan individer eller grupper forenes og føler samhørighet. Vi undersøker også hvordan beboerne deltar i organisasjonslivet og aktiviteter og hva som kan være barrierer for å delta på disse arenaene. Temaene *Det fysiske nærmiljøet*, *Bolig og bomiljø* og *Deltakelse og engasjement* utgjør hovedkapitlene i analysen.

Temaene undersøkes gjennom følgende problemstillinger:

Det fysiske nærmiljøet:

I hvilken grad legger de fysiske omgivelsene til rette for sosial interaksjon og deltakelse?

- Hvordan opplever lokalbefolkningen sine fysiske nærmiljøer?
- Hvem bruker ulike fysiske arenaer? Hvilke arenaer/møteplasser mangler?
- Hvordan er tilgjengeligheten og sammenhengen mellom ulike funksjoner i nærmiljøene og mellom delområder?

Bolig og bomiljø:

Hvilke forhold påvirker sosial integrasjon i bomiljøene i delområdene?

- Hvordan opplever leietakere og boligeiere sin boligsituasjon og sitt bomiljø?
- Hvem har innflytelse på drift og organisering i boligsameiene?
- Hvilke konsekvenser har en høy andel utleie for beboerne og drift av sameiene?

Deltakelse og engasjement

Hvilke forhold påvirker deltakelse i fritidsaktiviteter, frivillighet og lokalsamfunnet?

- Hva finnes av lag, foreninger og aktiviteter?
- I hvilken grad deltar befolkningen i fritidsaktiviteter?
- I hvilken grad engasjerer folk seg i utviklingen av eget lokalsamfunn?

1.2.1 Stedsanalyse

Oppdraget

For at kommunen, beboere, organisasjoner og næringsliv skal kunne samarbeide om et felles løft for Linderud, Veitvet og Sletteløkka er det nødvendig å fremskaffe et bredt kunnskapsgrunnlag om befolkningen og om det fysiske nærmiljøet.

Bydel Bjerke har laget en stedsanalyse som skal danne grunnlaget for det strategiske arbeidet i innsatsområdene. Den vil kunne utnytte mulighetsstudier, nye prosjekter og tjenesteutvikling innenfor flere områder. Analysen har ikke bare et kartleggende, deskriptivt preg, men det trekkes også opp mulige strategier for endring.

En sosiokulturell stedsanalyse gir kunnskap om hvordan beboere, besøkende og andre aktører opplever og bruker et sted og om maktrelasjonene knyttet til stedet (Ruud, Brattbakk, Røe, Vestby & Bettum, 2007). Fysiske stedsanalyser kan for eksempel gi kunnskap om hvordan de materielle strukturene legger til rette for sosial interaksjon, for mobilitet eller rekreasjon. Begrepet sted brukes av både samfunnsvitere og planleggere, men blir tillagt litt ulik mening etter hvilken faglig tilnærming man har. En analyse av et sted eller nærmiljø kan derfor også innrettes forskjellig etter hva man ønsker å undersøke. I arbeidet med nærmiljøsetting og stedsutvikling er det viktig å ha bred kunnskap, altså at både materielle, sosiale og kulturelle strukturer undersøkes. Bydelen har derfor valgt å gjennomføre en kombinasjon av disse, avgrenset etter temaer som er relevante for oss, ettersom slike kombinerte analyser er svært omfattende.

Gjennomføring

Bydel Bjerke har sett til gode stedsanalyser av blant annet Grønland og Vestli som er gjennomført av Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), i samarbeid med andre forskningsinstitutter og arkitekter. Som eksterne forskere kan de gi en objektiv framstilling av steder, stedsbruk og maktforholdet mellom lokale aktører, som også inkluderer kommunale virksomheter. I analysene forklares også funn og fenomener ut fra teoretiske betraktninger. Resultatene fra analysene kan benyttes i videre forskning fordi analysen følger forskningsfaglige prinsipper.

Bydel Bjerke har som mål å være en aktiv samfunnsutvikler. Da er det viktig å utvikle systemer og metoder for kontinuerlig å kunne oppdatere kunnskap om ulike nærmiljøer i bydelen. Prosessen med stedsanalysen har vært brukt til å utforske hvordan bydelen selv kan innhente og bearbeide kunnskap om fysiske og sosiokulturelle forhold. Bydelen har derfor valgt å styre gjennomføringen og deler av datainnhentingene selv. Oppgaven er blitt organisert i et prosjekt, der eksterne har blitt invitert til å bidra med sine faglige og objektive perspektiver gjennom deloppdrag eller som konsulenter i analysen.

Andre årsaker til at bydelen vil være tett på gjennomføringen:

- Kunnskapen som innhentes underveis og resultatene fra analysen kan anvendes umiddelbart i det praktiske arbeidet i nærmiljøsettingen.
- Kunnskapen som innhentes kan operasjonaliseres til handling eller tiltak raskt, noe som kan motvirke medvirkningstretthet blant innbyggerne.
- Bydelen har mulighet til å strekke gjennomføringen av analysen over tid, dette gjør at man kommer i kontakt med flere lokale aktører, også de såkalte stille stemmene. Tilstedeværelse over tid vil også gi bedre forståelse av den lokale kulturen og de sosiale mekanismene.
- Relasjoner som bygges i prosessen mellom ansatte og ressurspersoner og andre aktører vil være viktig for det videre arbeidet og bidra til å skape tillit mellom lokalbefolkningen og bydelen.

Bydelen er bevisst at dette grepet gjør at funn og analyser i denne rapporten ikke tilfredsstillers forskningsmessige krav til uavhengighet og nøytralitet. Det er heller ikke et mål. Arbeidsformen har gitt bydelen nyttig førstehåndskunnskap om lokalområdene som vil være viktig i utvikling av bydelens tjenester og metoder for lokalsamfunnsutvikling i tråd med delmål 6 i nærmiljøprogrammet (utvikling av ny kommunal praksis i lokalsamfunnsutvikling). Samtidig gir de mange eksterne bidragene i datainnsamling og analyse et nødvendig utenfra-blikk.

1.3 Geografisk avgrensning og fokusområder

De kvalitative undersøkelsene viser at Linderud, Veitvet og Sletteløkka er tre ulike delområder med hver sin avgrensning og stedsidentitet. Den umiddelbare nærheten mellom de tre områdene og de potensielle positive effektene av å øke lokalbefolkningens deltakelse på tvers av dem, gjør det viktig å se på dem i sammenheng. Det er viktig å ivareta karakteristikken

som knytter seg til hvert enkelt område, men bedre sammenhenger og flere attraktive møtesteder vil bidra til naturlig bevegelsesflyt på tvers av både mentale og fysiske barrierer. Derfor har vi valgt å se området som en sammensatt helhet, spesielt når vi undersøker romlige forhold.

I analysen omtaler vi Linderud, Veitvet og Sletteløkka som delområder eller nærmiljøer. Den geografiske avgrensningen er basert på innbyggernes refleksjoner knyttet til hva som inngår i deres nærmiljø og hvordan de fysiske strukturene definerer delområdene. Figur 1.1 viser inndeling av delområdene slik vi omtaler dem.

Statistisk sentralbyrå benytter en annen inndeling av bydelen for å hente ut data fra stabile geografiske områder med tilnærmet lik populasjon. Bydel Bjerke er har fem delbydeler (Årvoll, Refstad, Ulven, Linderud og Veitvet) som igjen er delt inn i grunnkretser. Disse to nivåene er definert med klare grenser, og inndelingen gjør det mulig å sammenlikne mindre områder med hverandre. I analysen benyttes dermed to sett med benevninger, noe som kan oppfattes som forvirrende. I kapittel to forklarer vi grundigere den statistiske inndelingen.

Figur 1.1: Inndeling av det vi omtaler som nærmiljøene eller delområder. Illustrasjon: Bybruk, Maiken Berg

I forrige periode av Groruddalssatsingen ble det lagt inn en større innsats på Veivet enn de to andre delområdene. Med bakgrunn i rask demografisk endring ble det lagt stor vekt på å reetablere sivilsamfunnet. Veitvet fikk ny barne- og ungdomsskole, Veitvetparken ble oppgradert og Veitvetveien ble opparbeidet til miljøgate. Som en viktig møteplass for området ble Veitvetsenteret oppgradert med blant annet etableringen av Veitvet kulturhus. Kulturhuset driftes i dag av Bydel Bjerke og brukes av en rekke frivillige foreninger. Det er fortsatt behov for en ekstra innsats på Veitvet knyttet til enkelte forhold, men i første del av Groruddalssatsingen 2017 -2026 er det Linderud og Sletteløkka som er viet ekstra oppmerksomhet. I innhenting av kvalitative data og i analysen er derfor et særlig fokus på disse delområdene.

1.4 Metode

Vi ønsket å utforske hvordan bydelen selv kan innhente et godt kunnskapsgrunnlag for å arbeide målrettet inn mot delområdene.

For å forstå et sted eller et nærmiljø må vi både ha bred kunnskap om befolkningen, sosiokulturelle forhold og det fysiske miljøet som menneskene bor og lever i. Vi får nyttig informasjon gjennom å studere statistiske data og å gjennomføre spørreundersøkelser, men vi har også lagt vekt på å få innsikt i hvordan enkeltmennesker lever sine liv og hvordan de oppfatter sitt eget nærmiljø. Vi har derfor brukt tid og metoder i datainnhenting som sikrer at vi kommer i kontakt med så mange mennesker som mulig.

Som del av målsettingen for prosjektet har vi ønsket å utforske hvordan bydelen selv kan innhente et godt kunnskapsgrunnlag for å arbeide målrettet inn mot delområdene. Det er blitt tydelig for oss at det er nødvendig å benytte flere metoder som kan utfylle hverandre. Det er spesielt viktig at kvantitativ informasjon suppleres av kvalitativ informasjon. Den beste bieffekten av aktivt å ta del i den kvalitative datainnhenting er at vi som jobber i bydelen får innsikt i kompleksiteten som stedene består av, som ikke kan skrives på papir. Denne prosessen gjør at det bygges relasjoner mellom ansatte og beboere.

Eksterne bidrag

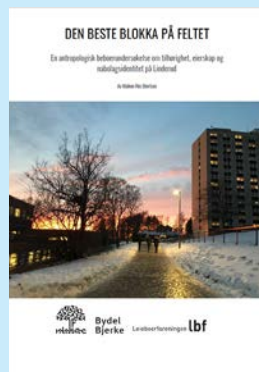
Analysen bygger også på flere delrapporter som eksterne bidragsytere har produsert til stedsanalysen. Dette har tilført analysen nødvendig kompetanse og et «utenfra-perspektiv» der bydelen observeres som en lokal aktør blant mange andre. Sosiolog Håkon Lorentzen har bidratt med analyse og tekstproduksjon i kapittel 4 og 5. Delrapportene kan leses separat og går i dybden på enkelte temaer.

1

Folk og steder - En antropologisk nærmiljøstudie utført av Byantropologene. Oppdraget var å få innsikt i hvordan innbyggerne på Linderud, Veitvet og Sletteøkka opplever sine fysiske og sosiale nærmiljøer, samt å undersøke geografisk tilhørighet og eventuelle interessekonflikter mellom grupper.

2

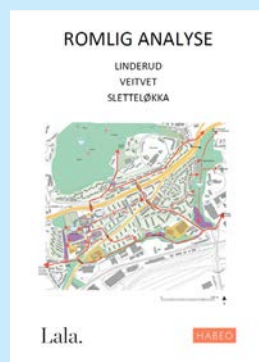
Den beste blokka på feltet - Bomiljøanalyse utført av Leieboerforeningen. Rapporten beskriver en nåsituasjon av bomiljøet på Linderud. I analysen er det benyttet dybdeintervjuer og samtaler med beboerne i sameiene på Linderud. Den blir ikke publisert fordi det er vanskelig å anonymisere informantene, men den har gitt bydelen svært nyttig kunnskap for å forstå hvordan vi skal jobbe med bomiljøene på Linderud, Veitvet og Sletteøkka. Utdrag fra analysen vil kunne leses i kapittel 4 om bolig og bomiljø.

3

Linderud fargelab - rapport utført av Byverkstedet. I 2018 ville ungdommer på Linderud skole oppgradere sin egen skolegård. Byverkstedet fikk i oppdrag å innhente kunnskap i tillegg til å hjelpe elevene med prosess og gjennomføring av oppgraderingen også innebar å undersøke elevenes syn på eget nærmiljø. Rapporten beskriver hvordan ungdommene bruker nærmiljøet og hva de ønsker for Linderud i fremtiden.

4

Romlig analyse - Arkitektkontoret Lala Tøyen fikk våren 2019 i oppdrag å gjennomføre en romlig analyse av delområdene. Analysen utgjør en viktig del av kapittel 3 om det fysiske nærmiljøet og tar for seg hvordan det fysiske miljøet legger til rette for sosial integrasjon og mobilitet. Analysen forklarer hvordan ulike nærmiljøkvaliteter kan utvikles for å skape bedre uterom og forbindelser i områdene. I samarbeid med Habeo fra Byantropologene ble kvalitativt materiale benyttet for å finne sammenheng mellom fysiske og sosiale forhold.

Data samlet av bydelen

I undersøkelsen har vi samlet kvalitativ data gjennom ulike metoder. Dette er dokumentert med referater, transkriberte intervjuer, kartlegging og loggføring. Uttalelser og funn fra dette datamaterialet refereres til som **Bydel Bjerke 2018-2019**.

MinMening-vogna: Sommeren 2018 opprettet vi et mobilt kontor utenfor Linderud senter i tre uker og på Sletteløkka i to uker. 78 korte samtaler med tilfeldig forbigående ble referatført og det ble samlet inn 107 svar på en kort spørreundersøkelse om nærmiljøet. Etter etableringen av bydelens lokalkontor på Linderud senter november 2018 har beboere fortsatt å gi sine innspill om sine nærmiljøer.

MinMening-vogna ble flyttet rundt, blant annet til markedsdagen på Linderud gård i september 2018.

Dybdeintervjuer: Bydelen har gjennomført 8 dybdeintervjuer, to vandrende intervjuer og to gruppeintervjuer med beboere i ulik alder og bakgrunn. To intervjuer er gjennomført på somali og deler av et gruppeintervju foregikk på urdu. Vi har også intervjuet 6 ansatte i bydelen som jobber tett på ulike grupper som bor i delområdene.

Beboerdialog: Nærmiljøprogrammet gjennomfører en serie beboermøter på Linderud og Sletteløkka, som en kontinuerlig beboerdiallog. I starten var det generelt om utfordringer om muligheter. Videre ble det jobbet med konkrete løsninger, i dialog med ansatte i bydelen, forebyggende politi, lokalpolitikere osv. Flere møter har vært gjennomført som workshops der deltakerne aktivt har jobbet med å utarbeide forslag til å løse sosiale eller fysiske utfordringer.

Beboerne på Linderud har verksted om framtidig utvikling av g-angveien ved Linderud senter.

Fysisk kartlegging gjennom observasjon: I 2018 og 2019 ble 14 ulike uterom i delområdene kartlagt gjennom tre hele dager på tre forskjellige årstider; midtsommers, høst og vår. Kartleggingen resulterte i en rapport som forklarer hvordan bruken av steder endrer seg med årstidene og ulike tider på døgnet. Ulike uterom blir også brukt av forskjellige mennesker til forskjellige aktiviteter. Gjennom tilstedeværelse ved arrangementer i nærmiljøene har vi også gjort observasjoner av bruk av uterom ved spesielle anledninger.

Trygghetsvandring: I november 2019 ble det gjennomført en trygghetsvandring på Linderud. På vandringen registrerte beboerne forhold ved det fysiske miljøet som de anser som utfordrende eller utrygge. Registreringene er samlet i en rapport og gir nyttig informasjon til arbeidet med fysiske utviklingsprosesser på Linderud og gir konkrete innspill til private og offentlige grunneiere som har ansvar for fysisk vedlikehold. Det er foreløpig ikke gjennomført slike vandringer på Sletteløkka eller Veitvet.

Trygghetsvandring med Linderudbeboere november 2019. Bydelsutvalgleder Lars Fuglesang deltok på vandringen sammen med representanter fra Bymiljøetaten og Bydel Bjerke.

Innbyggerundersøkelse - telefonintervjuer:

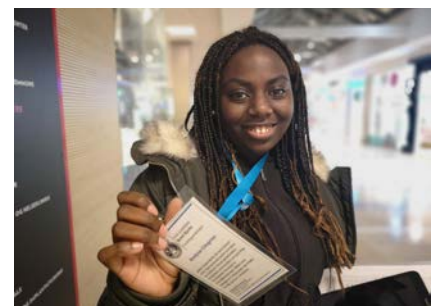
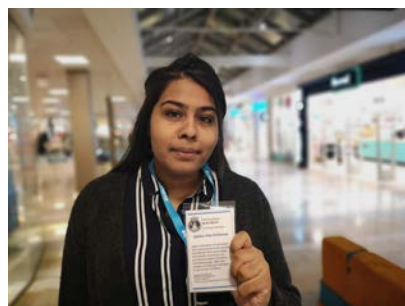
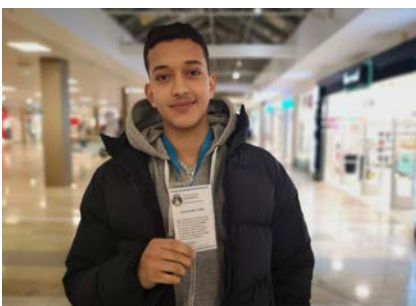
Innbyggerundersøkelsen består av to deler, en telefonundersøkelse og en feltundersøkelse der beboere intervjuet beboere. Spørreskjema ble utformet av sosiolog Håkon Lorentzen og Bydel Bjerke. Opinion kvalitetssikret skjemaet og gjennomførte en telefonundersøkelse med 563 intervjuer fordelt på Linderud og Veitvet delbydeler. Utvalget ble gjort i et representativt tilfeldighetsutvalg av personer i alder over 15 år, bosatt i delbydelene. Fordi vi ønsker å komme tett på de utvalgte innsatsområdene og samtidig belyse interne forskjeller i delbydelene har vi sortert resultatet i mindre geografiske områder basert på grunnkretser. Denne inndelingen benytter vi mye i analysen for å kunne si noe spesifikt om de forskjellige nærmiljøene, Linderud, Veitvet og Sletteløkka. Inndelingen av respondenter fordeler seg da slik: Linderud (74 respondenter), Veitvet (205 respondenter) og Sletteløkka (83 respondenter). I tillegg var det 201 respondenter i de øvrige grunnkretsene i Linderud delbydel.

Innbyggerundersøkelse - feltintervjuer: Del to av innbyggerundersøkelsen ble gjennomført av et intervjukorps av 21 beboere i delbydelene Linderud og Veitvet som gjennomførte til sammen 341 intervjuer i januar 2019. Målet var å nå ut til «de stille stemmene» - særlig beboere med begrensede norskkunnskaper. Spørreskjemaet fra telefonundersøkelsen ble tilpasset feltundersøkelse og det ble benyttet en nettløsning utarbeidet av Opinion. Oppdraget til intervjueteamet bestod i å intervju 10-20 personer hver, i tre ulike alderskategorier. Intervjuerne gjorde et såkalt bekvemmelighetsutvalg ved å ringe på dører, oppsøke folk utendørs eller de intervjuet familiemedlemmer og andre de kjenner i delområdene. Svarene var fordelt slik: 75 respondenter i delområdet Linderud, 118 på Veitvet, 69 på Sletteløkka og 79 i øvrige deler av Linderud delbydel.

Et intervjukorps av 21 beboere i delbydelene Linderud og Veitvet gjennomførte til sammen 341 intervjuer i januar 2019. Målet var å nå ut til «de stille stemmene», særlig beboere med begrensede norskkunnskaper.

Feltundersøkelsen hadde en større andel yngre respondenter og en større andel minoritetsnorske enn telefonundersøkelsen. Selv om spørreskjemaene er forholdsvis like, har vi valgt å ikke slå sammen resultatene fra de to undersøkelsene. Årsaken til dette er ulik metodebruk, at utvalget er trukket forskjellig og feltundersøkelsen ikke er vektet. En sammenlikning viser imidlertid at det er lite som skiller resultatene fra de to undersøkelsene. Der det ikke er større avvik viser vi derfor kun Opinion sin telefonundersøkelse.

Tidligere analyser: Som del av kunnskapsgrunnetlaget ligger også tidligere analyser. Eksempler er DIVE-analyse av Linderud-Økernbråten-Vollebekk (2013); Forstudie for Linderud- Brobekk-Vollebekk, (Civitas, 2010); Stedsanalyse Veitvet- Sletteløkka (2008) og Bolig- og befolkningsutvikling i delbydel Linderud (NIBR, 2011). Det har også vært gjennomført flere mulighetsstudier i Linderud og Veitvet delbydeler.

Totalt jobbet 21 personer som feltintervjuere for innbyggerundersøkelsen.

Vi har på grunn av tidligere arbeid i områdene god kunnskap om delområdene, men kvalitativ kunnskap må oppdateres jevnlig og enkelte temaer som vi har valgt for denne analysen trengs å undersøkes nærmere.

Statistikkgrunnlag

Tron Myrén i Insam AS har bistått Bydel Bjerke med å hente ut og bearbeide statistikk fra statistikkdatabanken til Statistisk sentralbyrå.

1.5 Teori og begreper

Nærmiljø

I Norge brukes begrepene nærmiljø, lokalsamfunn og lokalmiljø litt om hverandre. Begrepet lokalsamfunn kan forklares som *den samhandlinga som går føre seg mellom mennesker innafor eit geografisk avgrensa område (Aarsæther, 2016)*. Til begrepet nærmiljø tillegges også en fysisk dimensjon. Sosiologen Per Morten Schiefloe (1985) utdyper dette med at *nærmiljøet utgjør en ramme for individuell og kollektiv adferd*.

Nærmiljøet, forklarer Schiefloe, består av materielle, sosiale og organisatoriske strukturer. De materielle strukturerne består av både naturlige og menneskeskapte omgivelser, for eksempel rekreasjonsområder, veier, bygninger, boligmasse og lekeplasser. De sosiale strukturerne er sosiale relasjoner, nettverk og gruppedannelser. Også kulturelle forhold som språk og normer inngår i de sosiale strukturerne. De organisatoriske strukturerne utgjør for eksempel borettslag, lag og foreninger, lokale institusjoner som skoler og barnehager, tjenestetilbud osv.

Alle tre strukturer som er nevnt over vil påvirke hverandre. For eksempel vil områder uten møteplasser (fysiske eller på sosiale medier) eller fysiske barrierer gjøre det vanskelig for innbyggerne å bygge sosiale relasjoner. Beboersammensetningen og innbyggernes ønske eller evne til å delta i nærmiljøet vil også påvirke de organisatoriske strukturerne og hvor godt innbyggerne klarer å samarbeide om å løse felles oppgaver. I noen nærmiljøer opplever innbyggerne et positivt, sosialt fellesskap og tilhørighet til området som leder til engasjement og deltakelse. Andre steder kan det være konflikter og motsetninger og lav deltakelse på ulike sosiale arenaer.

En forutsetning for at mennesker i et nærmiljø klarer å samhandle er at det finnes rom for det som Nils Aarsæther (2016) kaller en *felles meningsdanning*, som betyr at de som bor i området har en viss enighet om hvilke oppgaver som bør løses i fellesskap. Fordi samfunnet har blitt mer mangfoldig, kulturelt og sosialt vil mange si at det er vanskeligere å komme fram til denne enigheten. Lokalsamfunn som har sterke sosiale nettverk og høy grad av organisering vil være bedre rustet til å etablere en felles mening om hvilke oppgaver, enten det er av sosial eller fysisk karakter, som må løses og er også bedre rustet til å mobilisere enn nærmiljøer med svake sosiale nettverk og lav deltakelse.

En ekstra innsats i form av et områdeløft gjør det mulig å påvirke strukturerne som er nevnt over. Gjennom strategisk bruk av offentlige tjenester, fysiske oppgraderinger og tilrettelegging lokalt kan kommunen på sikt bidra til at nærmiljøet vil være i stand til å skape en felles meningsdanning og å løse egne utfordringer. For å forstå hvordan man som bydel i så fall skal gå frem og hva det bør satses på må det finnes et godt kunnskapsgrunnlag om både de fysiske, sosiale og organisatoriske strukturerne i et område. Dette kan man få for eksempel ved å gjennomføre en stedsanalyse der alle tre strukturer og sammenhengen mellom dem blir undersøkt.

Integrasjon og utenforskap

Sosiologen Dag Østerberg (1977) forklarer integrasjon både som prosess, der deltakerne blir gjort og gjør seg selv til deler av helheten, og som den samfunnsmessige tilstanden der deltakerne inngår i et sluttet hele. I praksis handler det om å være inkludert i fellesskapet.

Å være integrert kan sees som motsatsen til "utenforskap". På den ene siden finner vi de som opplever tilhørighet gjennom mange og gode relasjoner i nabolag, skole og familie. På motsatt ytterkant finner vi de som føler seg alene, har få venner og bekjentskaper og som ikke deltar i fritidsaktiviteter eller andre arenaer for samvær og fellesskap.

I programbeskrivelse for Groruddalssatsingen nevnes tre former for utenforskap – en følelse av å stå utenfor, manglende deltakelse og ”geografisk utenforskap”. Disse viser til tre ulike måter å nærme seg temaet på.

- En følelse av å stå utenfor setter fokus på det subjektive elementet; den enkeltes indre opplevelse av ikke å være del av verden rundt. Slike følelser kan reflektere et faktisk utenforskap, men kan også være uttrykk for indre stemninger, uavhengig av faktisk deltakelse. Å fange slike følelser gjøres gjerne gjennom individuelle intervjuer.
- Manglende deltakelse peker mot mer formelle former for integrasjon. Forhold knyttet til arbeids-, utdannings- og fritidsdeltakelse brukes gjerne som statistiske mål. Frafall i skolen, ikke-deltakelse i lag og foreninger og arbeidsløshet brukes ofte som indikatorer på utenforskap i en gruppe eller et område.
- Termen geografisk utenforskap bygger på det syn at utenforskap ikke bare knytter seg til individuelle forhold, men kan også ha sin rot i strukturelle trekk ved et område. Det kan dreie seg om boligforhold, transport, fysiske barrierer, muligheter til å drive fritidsaktiviteter, støy, forurensning med mer. Trekk ved et område kan påvirke hvem som bosetter seg der, på måter som skaper opphopning av dårlige levekår.

Opplevelsen av hva som hindrer deltakelse vil variere fra person til person. Noen ganger kan manglende språkferdigheter skape hindre, lite kunnskap om hvordan et ”system” fungerer kan utgjøre en barriere, og fattigdom, dvs. sviktende økonomiske evner, kan hindre flere typer deltakelse.

Deltakelsesbarrierer

Nærmiljøprogrammet skal bidra til å fremme økt deltakelse i lokalsamfunnet, og det er derfor nødvendig å se på hva som kan være til hinder for deltakelse. Ødegård, Loga, Steen-Johnsen & Ravneberg (2014) skiller mellom ulike nivåer av deltakelsesbarrierer.

Individnivå:

- **Manglende individuelle ressurser:** Dårlig økonomi, svake norskkunnskaper, kort botid og avgrensede sosiale nettverk begrenser tilgangen til informasjon og reduserer sannsynligheten for individers deltakelse i en frivillig organisasjon.

Organisasjonsnivå:

- **Ekskluderende tradisjonelle organisasjoner:** Frivillig organisasjonsdeltagelse krever forpliktelse over tid og kompetanse på hvordan medlemsdemokratiet virker. Normer for frivillig organisasjonsdeltagelse er ofte uuttalt. Tillitsvalgte velges ofte ut fra selvrekrutterende nettverk. Dermed utvides ikke organisasjonens nettverk og rekrutteringsgrunnlag, noe som gjør det vanskeligere å verve ledere, frivillige og deltagere fra grupper som er underrepresentert.
- **Innadvendte organisasjoner:** Nettverk som samler mennesker med en felles kulturell eller religiøs identitet er ofte mer uformelt organisert enn det tradisjonelle foreningslivet. Dette bidrar til å svekke koblingen til øvrig sivilsamfunn og lokale myndigheter. Dersom organisasjonene mangler institusjonelle koblinger til andre lokalsamfunnsaktører, reduseres organisasjonenes brobyggende sosiale kapital og potensial som integrasjonsarenaer.

Myndighetsnivå:

- **Manglende koordinering fra lokale myndigheter:** Flere kommuner mangler en helhetlig strategi for integrasjonsarbeidet. Det finnes mange lokale aktører som arbeider med integrasjon, men i mangel av en koordinerende rolle, framstår tiltakene som fragmenterte. Manglende institusjonelt samarbeid mellom myndigheter og lokale aktører er en barriere for felles løft innenfor det lokale integrasjonsarbeidet.

Sosial kapital

De siste tiårene har mange tatt i bruk begrepet sosial kapital for bedre å kunne forstå i sammenheng med integrasjon og utenforskap. Sosial kapital kan forenklet forklares som de nettverkene og tilliten som finnes mellom mennesker og mellom mennesker og samfunnet forøvrig. Robert Putnam (2000) definerer sosial kapital som ressurser i form av tillit, nettverk og normer for gjensidighet som styrker forutsetningene for kollektiv handling.

Vi kan dele sosial kapital inn i tre former. Guro Ødegård et al. (2014) forklarer Putnams (2000) begreper bridging og bonding og Michael Woolcocks (1998) sitt utfyllende begrep linking slik:

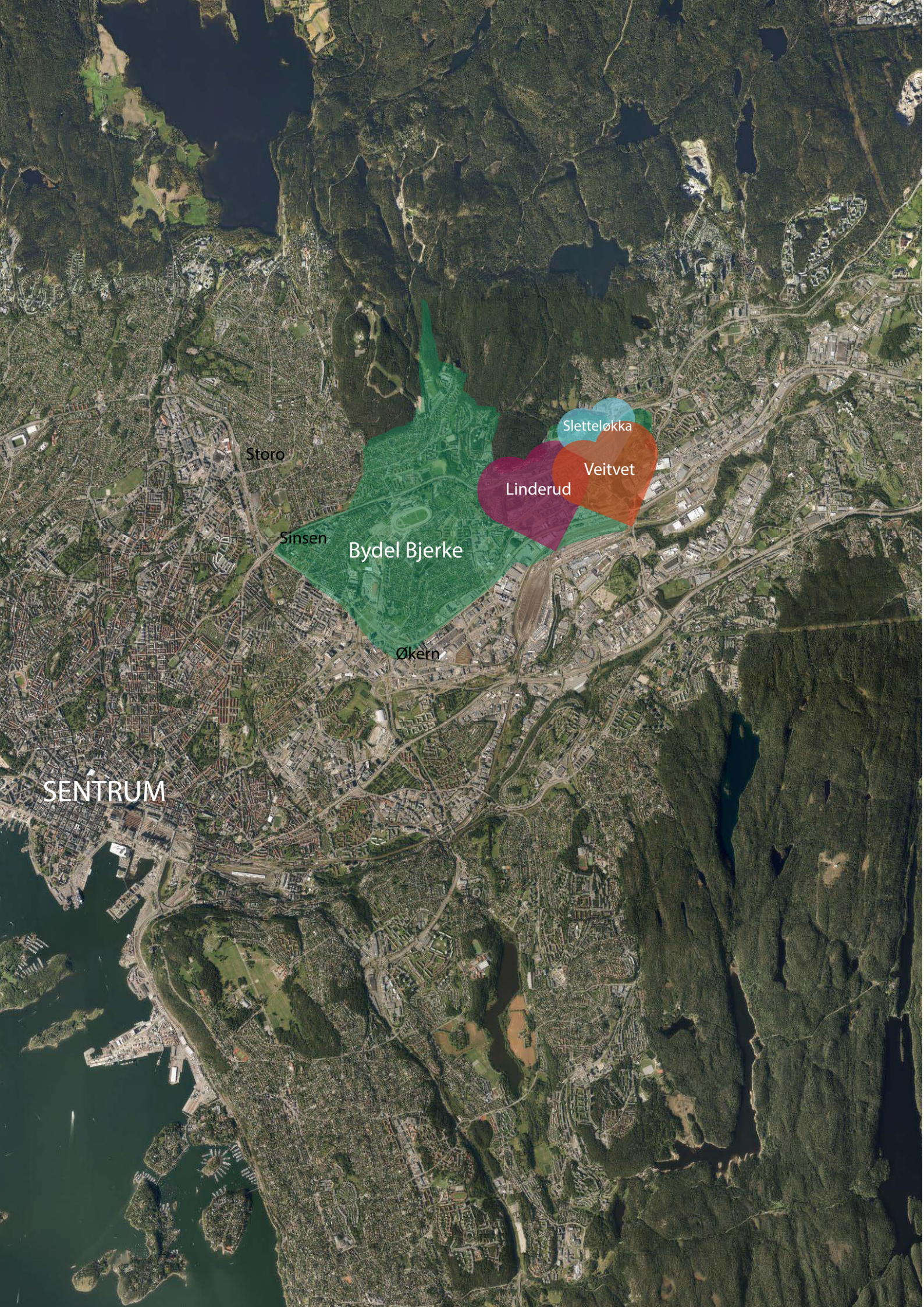
- **Bonding:** Sammenbindende sosial kapital, tette bånd til folk som er like en selv, som familie og nære venner. Kan bidra til å bygge tilhørighet og særidentiteter.
- **Bridging:** Relasjonsbygging og samarbeid med folk som er forskjellige fra en selv på viktige områder som etnisitet, språk, religion og ideologisk tilhørighet. Kan bidra til å utvide sosiale nettverk og tillitsbånd til de utenfor ens nærmeste omgangskrets.
- **Linking:** kobling mellom ulike personer og institusjoner på tvers av makt- og autoritetsposisjoner.

På individuelt nivå er et sentralt trekk ved sosial kapital at familie, venner, kolleger og bekjente sees som virkemidler for å nå egne mål. Jo større nettverk og jo sterkere grad av tillit mellom relasjonene, desto større vil mulighetene til å kunne realisere egne mål være.

Begrepet kan også overføres til nærmiljønivå, der grad av nettverk og tillit mellom sosiale grupper kan gi en indikasjon på integrasjonen i området. Nettverk i grupper er ikke i seg selv nok fordi medlemmer i en gruppe kan ha sterk tillit til hverandre, og samtidig ha mistillit til andre grupper og samfunnet forøvrig. Det kan derfor være konflikter som fører til at grupper eller individer kan falle helt utenfor samfunnet. For å bygge tillit er brobyggende (bridging) sosial kapital, altså relasjoner mellom ulike sosiale grupper og individer, viktig.

I lokalsamfunn utvikles brobygging i stor grad av direkte kontakt mellom mennesker på uformelle eller universelle arenaer der individer og grupper er jevnbyrdige. Derfor er det stort fokus på å bygge offentlige, lavterskel møteplasser som biblioteker, parker og torg i områder der det er lite nettverk og tillit mellom innbyggere. Ødegård et al. (2014) påpeker imidlertid at brobyggende sosial kapital ikke kommer av seg selv. Lokale myndigheter kan spille en viktig rolle som tilrettelegger og koordinator for samarbeid på tvers av grupper, organisasjoner og nettverk i lokalsamfunnet. Politisk styresett og velferdsordninger der ressurser tilføres lokalsamfunnene bidrar derfor med linking eller sammenkoblende sosial kapital.

I lokalsamfunn utvikles brobygging i stor grad av direkte kontakt mellom mennesker på uformelle eller universelle arenaer der individer og grupper er jevnbyrdige.

SENTRUM

Storo

Sinsen

Bydel Bjerke

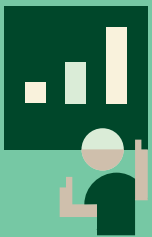
Økern

Linderud

Veitvet

Sletteløkka

Kapittel 2: LINDERUD, VEITVET OG SLETTELOKKA

Dette kapitlet gir et overblikk over historisk bakgrunn og fremtidige utviklingsplaner for områdene, samt demografi og levekår, trygghet og trivsel. Kapitlet er basert på data fra Statistisk sentralbyrå og innbyggerundersøkelsen (Opinion, 2019).

2.1 Hvordan ble Linderud, Veitvet og Sletteløkka til?

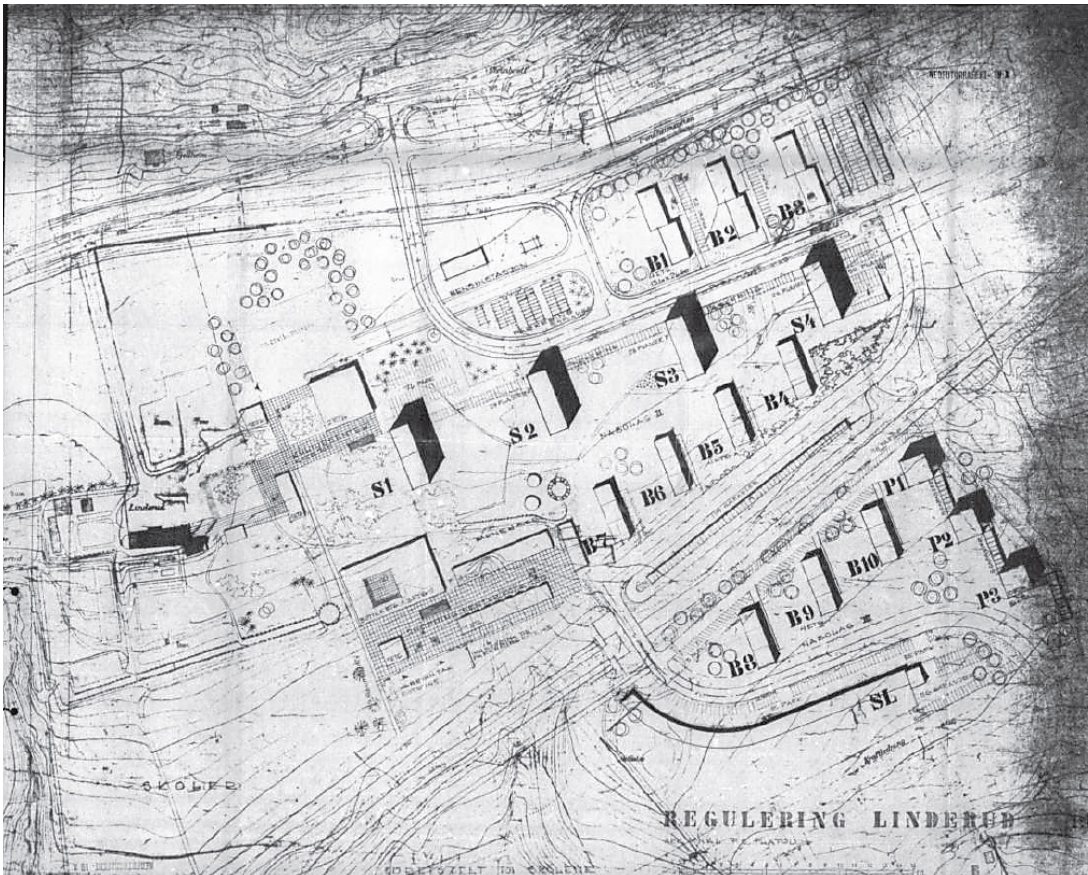
Etter 2. verdenskrig var det stor mangel på boliger i Oslo. Etter en lang prosess førte dette til at Oslo og Aker kommuner ble slått sammen i 1948. Reguleringsjef Harald Hals sitt planforslag for et Stor-Oslo fra 1929 ble lagt til grunn for en utbygging av hele Groruddalen.

Infrastrukturen med T-banen og hovedveiene, som Trondheimsveien og Østre Aker vei, åpnet for tusenvis av boliger som ble bygget på jordbruksarealene til de eksisterende Aker-gårdene. Storgodset Linderud gård og Veitvet gård var to av disse. På Sletteløkka ble husmannsplassene revet for å gjøre plass til boligområdene. Og Holset gård ble revet for å gjøre plass til det som ble Siemensanlegget på Linderud. Det var et viktig prinsipp at boligbebyggelsen skulle ligge adskilt fra forurensende næring. Næring ble plassert i dalbunnen, mens boligbebyggelsen skulle ligge nær marka for befolkningens helse og rekreasjonsmuligheter. Idealet for boligbebyggelsen var frittliggende lamellbebyggelse i parklandskap som på Linderud, eller i altangangbebyggelse i tun som på Veitvet. Fra 60-tallet ble det også bygget høye skiveblokker, som vi finner på Linderud (Guttu 2003). Dette var en effektiv bygningsform som ga mange gode boliger på kort tid.

Det var prioritert å gi familier tak over hodet. På Linderud og Sletteløkka ble det derfor bygget stor overvekt av 3-roms leiligheter, med innslag av mindre leiligheter. Veitvet er det større variasjon og det ble også bygget flere 4-roms leiligheter.

Sletteløkka kolonial med barnepark i underetasjen og bank og frisør i første etasje. Driftsbygningen på Linderud senter ses i bakgrunnen. Foto: Groruddalen Historielags bildebase

Regulering Linderud 1960 som viser at det var planlagt et lite handelssenter der Bjerke vg.skole ligger i dag og et kultursenter der Linderud senter er i dag. Oslo kommune, Plan og bygningssetaten

Til grunn for byutviklingen lå det helhetlige områdeplaner der bygninger, infrastruktur og handelstilbud var nøye vurdert. Fordi det ble prioritert å gi folk tak over hodet ble ofte handelstilbudet og tilstrekkelig med skolekapasitet etablert etter at folk hadde flyttet inn. På Veitvet ble senteret og boligene bygget samtidig, men skolen kom noen år etter. Det var knyttet store forventninger til den private utbyggeren Selvaag da han endelig slapp til i utbyggingen av Veivet. Han måtte bevise at dette prosjektet skulle være godt nok for hans mange kritikere som mente boligene de bygget var av dårlig kvalitet. Mens Veitvet ble realisert med alle servicefunksjoner (kultur, kirke, bydelsal, skole, handel, osv.) var Sletteløkka planlagt som rent boligområde, med en liten dagligvarebutikk, bank og barnepark.

På Linderud var det planlagt et nærmiljøsentert der Bjerke videregående står i dag og kultursentert der Linderud senter står. Den opprinnelige reguleringsplanen fra 1960 ble endret for å gi plass til Norges første bilbaserte senter i 1967. Avstanden mellom T-bane og handelstilbudet ble derfor større enn opprinnelig tenkt. Senteret bestod tidligere av fire bygg som senere har fått overdekning og er blitt bygd om til et klassisk kjøpesenter.

Det ble etablert borettslag i hele Groruddalen, stort sett bygget av OBOS, men også av USBL, Selvaag og andre private utbyggere. På 80- og 90-tallet var det mange borettslag som endret sin status fra borettslag til sameier. Sameieloven åpner blant annet for at det er enklere å leie ut boligen enn i borettslag, noe som vi ser har fått stor innvirkning på utleieandelen av boligene på Linderud og Sletteløkka i dag.

Med den økende trafikkmengden utover 50- og 60-tallet ble Trondheimsveien utvidet til fire felt. Tidlig på 60-tallet ble trafikkseparering viktig prinsipp, både for å skåne fotgjengere for farlige situasjoner, men ikke minst for å få biltrafikken effektivt og sikkert fram. Dette ga resultater som flere felt på veiene, broer og underganger og «kjørakorridorer» som er vanskelige å krysse for gående. Det ble også avsatt areal til garasjeanlegg, men det ble ikke tatt høyde for at alle familier ville skaffe seg bil. Det er derfor stor utfordring med parkering av biler i gatene og grøntområder tas i bruk til flateparkering.

Siden boligene, sentrene og infrastrukturen ble bygget ut på 50- og 60-tallet, har det ikke vært gjort store endringer i området. Kommunen har bygget ut barnehager der det har vært ledig arealer på Linderud og Veitvet. På Sletteløkka ble den etablerte barneparken etter hvert lagt ned fordi lokalene ble ansett som uegnet for dette formålet, blant annet på grunn av støy fra Trondheimsveien, et tilbud som ikke har blitt erstattet.

2.2 Planer og byggeprosesser som kan påvirke utviklingen av området i fremtiden

Plan- og byggeprosesser i og utenfor området kan ha betydning for den videre utviklingen av Linderud, Veitvet og Sletteløkka. Både på Rødtvet, Vollebekk og langs Østre Aker vei er det større prosesser på gang som kan få betydning for området. Byutviklingsprosjekter innad i delbydelene, som utvikling av Linderud senter, utvidelse av Bjerke videregående skole og oppgraderinger på Linderud gård kan også påvirke dagliglivet til de som bor i områdene.

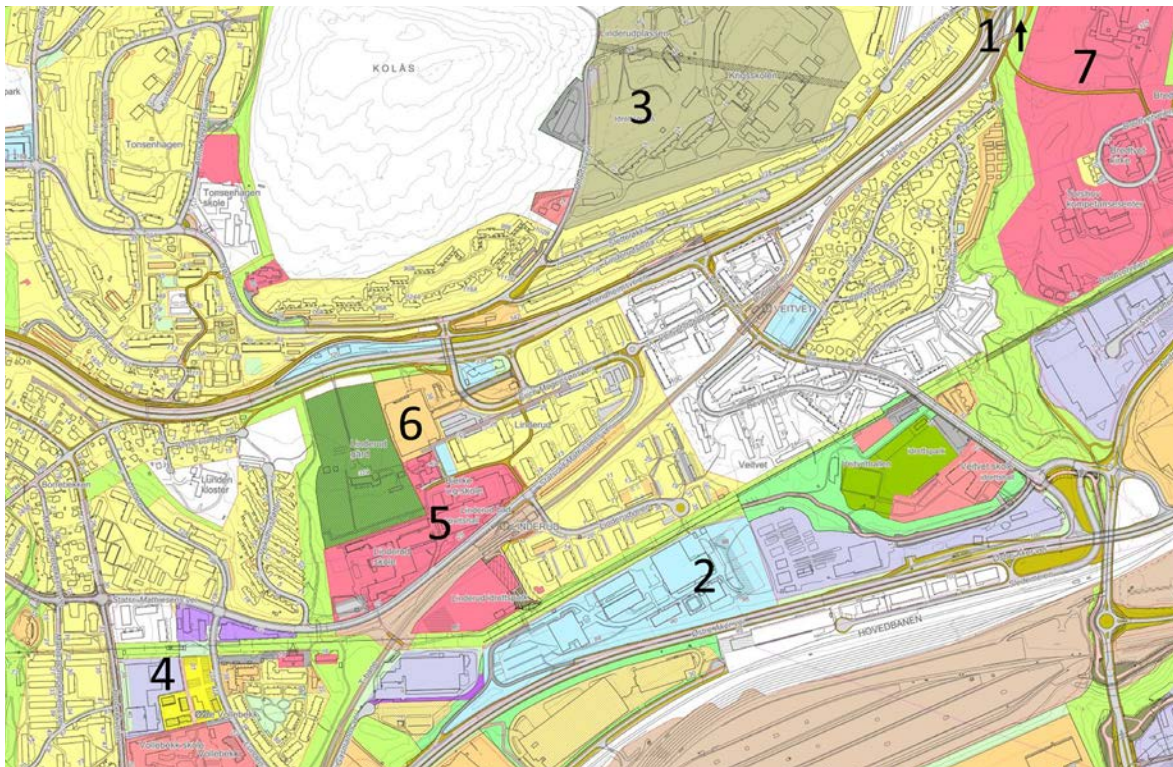
Gode utviklingsprosjekter kan bidra til positive synergieffekter for området ved å møte behov for møteplasser, barnehager og anlegg til idrett, fysisk aktivitet, kultur og andre servicetilbud. De kan også tilføre en mer variert boligbebyggelse som kan medføre en mer variert beboersammensetning. Ved å være oppmerksomme på når planer utarbeides vil det være mulig for lokalsamfunnet å påvirke utviklingen så den er i tråd med lokale behov.

Planprogram med VPOR for Rødtvet

I oktober 2019 sendte Plan- og bygningsetaten et forslag til planprogram og veiledende plan for Rødtvet til byrådet for politisk behandling (Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten 2020). Den veiledende planen legger opp til at eksisterende næringsbebyggelse i Pottemakerveien og Kakkellovnskroken rives og erstattes med boligblokker, barnehage og andre formål (næring, kultur og idrett).

Se nummer 1 i figur 2.1.

Figur 2.1: Reguleringskart som viser områder der det er planlagt utvikling. Hentet fra: <https://od2.pbe.oslo.kommune.no/kart/>

Figur 2.2: Foreslått byplangrep. Rødtvet - Planprogram med veiledende plan for offentlige rom (VPOR)
Kilde: Oslo kommune, Plan og bygningsetaten, 2019

Det foreslås at det bygges rekkehus innerst i Pottemakerveien, barnehage og lavblokker på tomten Sletteløkka 44 og et bygg for idrett og kulturformål i Kakkelvnskroken 1. I forslaget ligger også en ny bru for gående og syklende over Riksvei 4 (Trondheimsveien) samt oppgradering av grøntområder og parkdrag i områdene langs veien. Ved Rødtvet T-banestasjon foreslås et torg med et trappeamfi opp mot Rødtvetveien. Lokalene i første etasje i nærliggende bygg skal ha publikumsrettede funksjoner som servering, forretning eller ulike former for lokal service. Ellers foreslås det å tilrettelegge veiene i området bedre for syklister og fotgjengere, herunder en tryggere skolevei mellom Sletteløkka og Rødtvet skole. Området har en sammensatt eierstruktur og

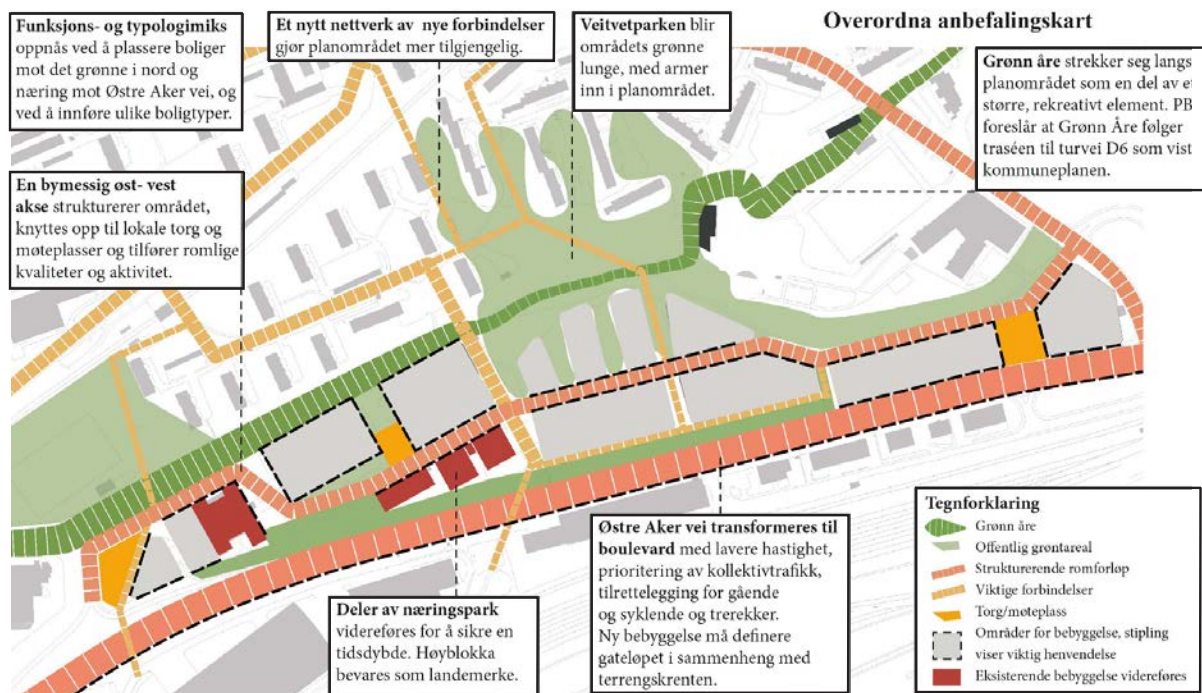
eierne har ulik tidshorison for utvikling av sine eiendommer, så framdrift i gjennomføring er usikker, men ligger nok minst fire til seks år fram i tid.

Østre Aker vei 90–100

I 2017 fremmet grunneierne et felles planinitiativ av arealene på nordsiden av Østre Aker vei mellom Hans Møller Gasmans vei og Veitvetveien. Det foreligger foreløpig ikke et konkret planforslag, men Plan- og bygningsetaten har gitt en del føringer. Planområdet er utvidet for å kunne innarbeide tiltak som bekkeåpning mot Veitvetparken, undergang under T-banen og oppgradering av turvei D2. Høyspentlinja gjennom området anbefales lagt i kabel.

Se nummer 2 i figur 2.1.

Figur 2.3: Overordnet anbefalingskart fra stedsanalyse. Kilde: Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten, 2018

I gjeldene kommuneplan fra 2015, «Oslo mot 2030», er Linderud vist som stasjonsnært område med potensial for høyere arealutnyttelse. Plan- og bygningssetaten (2015) anbefaler boliger, men næringsbebyggelse mot Østre Aker vei som da vil skjerme bakenforliggende arealer mot støy og luftforurensning fra veien. Høyblokka til Siemens sentralt i området anbefales bevart som et landemerke og som en del av områdets historie. Plan- og bygningssetaten anbefaler at området får gode koblinger mot eksisterende grøntdrag og at større trær i området bevares. I kommunedelplan for torg og møteplasser er det angitt behov for torg i østlige del av området.

Det tas sikte på at Østre Aker vei på lang sikt kan bygges om til en mer bymessig utforming med lavere hastighet, kryssing i plan, brede fortau, kollektivfelt og sykkelfelt. Planen er i tidlig fase og ikke sikret finansiering. Eventuell gjennomføring ligger derfor langt fram i tid. Området er stort slik at det vil bli en utbygging over tre til fire etapper.

Linderud leir (Krigsskolen)

Vedtatt reguleringsplan som åpner for utbygging av Linderud leir gir mulighet for ombygging av bygningene i Utfartsveien 1 og 3 til barnehage med inntil 1000 m² BRA (Forsvarsbygg, 2019). Leiren vil i tillegg få endret adkomst og forsterket gjerde, og parkeringsplassen for publikum øverst i Utfartsveien er planlagt lagt på motsatt side av veien i forhold til dagens plassering. Det vil ikke være mulig for publikum å passere gjennom leiområdet eller bruke idrettsbanen, men boligene i Kolås boligsameie vil fortsatt ha adgang direkte mot Marka langs gjerdet på østsiden av leiområdet. Ut over dette vil utbygging av Krigsskolen gi økt trafikk i Utfartsveien og generelt mer ferdsel i nærområdet.

Se nummer 3 i figur 2.1.

Vollebekk

Vollebekk er i stor endring i disse dager og det skal bygges om lag 800 boliger, samt næring og kommersielle tilbud (Oslo kommune, Plan- og bygningssetaten, 2016). Nye Vollebekk vil kunne tilføre nye tilbud til områdene rundt, noe som anses som positivt blant

beboere, men utbyggingen utløser økende biltrafikk på lokalveiene. I 2017 åpnet Vollebekk skole som etterhvert fylles av elever fra nærområdene. Det er en bekymring blant Linderudbeboere og lokalpolitikere for at den nye skolen vil lage tydeligere sosiodemografiske skiller mellom områdene som sokner til Vollebekk skole og Linderud skole. På bakgrunn av høringsinnspill er det satt i gang en analyse av skolestruktur og inntaksområde for Linderud og Vollebekk skoler.

Se nummer 4 i figur 2.1.

I august 2019 var det oppstartsmøte for Hans Møller Gasmans vei nr. 3 for omregulering fra næring (bilverksted og salg) til boliger. I oktober 2017 ble det vedtatt regulering av Hans Møller Gasmans vei nr. 7 for oppføring av inntil 14.500 m² BRA til bilsalg og kontor.

Linderud barne- og ungdomsskole og Bjerke videregående skole

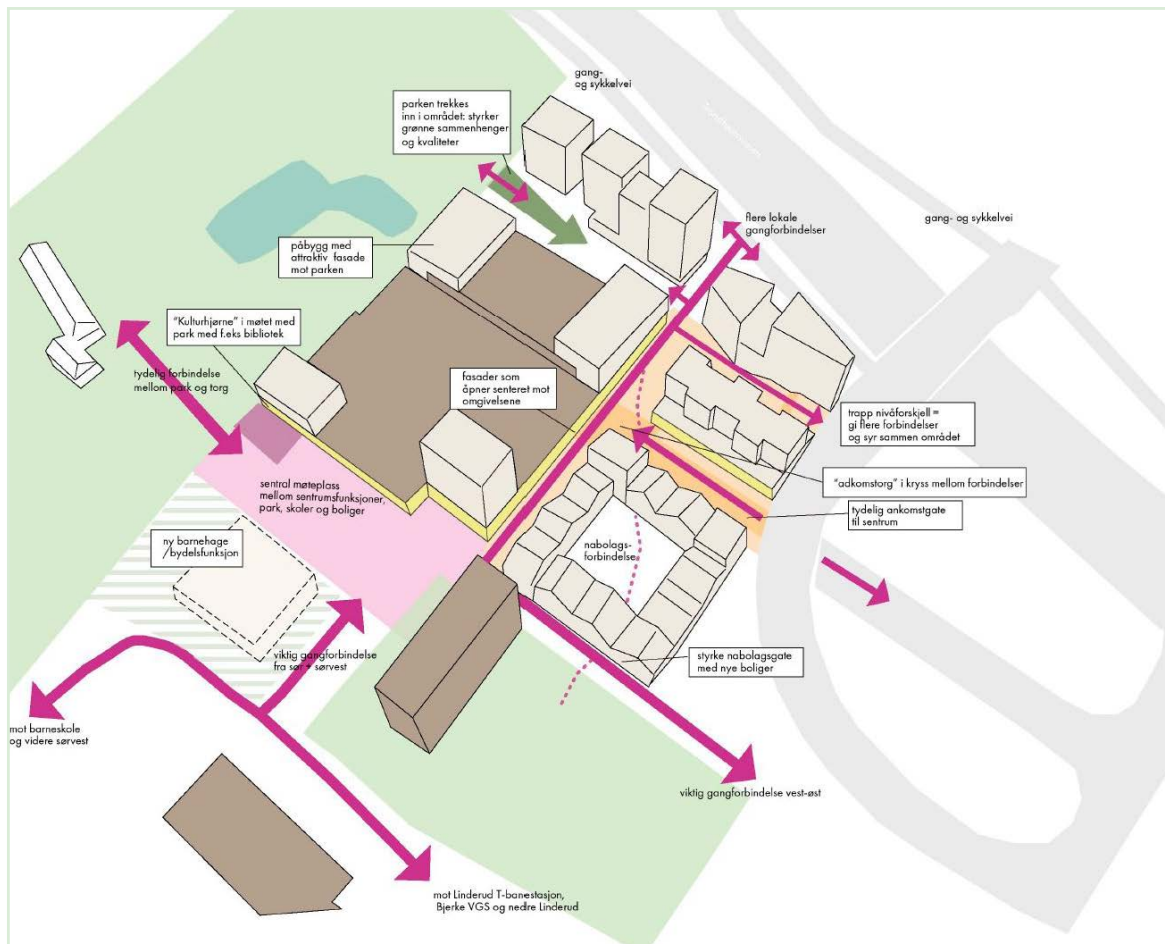
I skolebehovsplanen 2019-2028 (Oslo kommune, Utdanningsetaten, 2019) ligger det en anbefaling fra Utdanningsetaten om at Bjerke videregående skole bør utvides med 200-300 elever. Dette vil medføre at bygningsmassen også må utvides innen skoleåret 2024/2025. Foreløpig vurderes et nytt bygg der det i dag er parkeringsplass.

Utdanningsetaten har i en vurdering av Linderud skole kartlagt behov for noe fysisk oppgradering av bygningsmassen og uteområdene. Det foreligger foreløpig ikke konkrete planer om dette.

Linderud senter

Citycon Linderud Eiendom AS (2019) har satt i gang en reguleringsprosess for utvikling av Linderud senter med omkringliggende arealer. De ønsker å bygge ut eksisterende senter med boliger og flere kommersielle tjenester. Parkering vil legges under bakken. Det er også ønske om å anlegge et torg sør for senteret. Dette krever imidlertid en samordning med Oslo kommune som eier og forvalter barnehagen som ligger her og en avklaring av bruksrett knyttet til adkomst for barnehagen og Linderud gård.

Figur 2.4: Visualisering av forslag til byplangrep, sett fra sør-øst. Kilde: Linderud eiendom AS, 2019

Trondheimsveien/Fossumdiagonalen

Det har over årrekke pågått planarbeid for å endre veisystemet i Groruddalen. En av årsakene er å forbedre trafikksikkerheten og å forbedre bomiljøet langs Trondheimsveien, RV 4. I delbydelene Linderud og Veitvet er Sletteløkka/Linderudsletta og Veitvetstubben særlig utsatt for støy og luftforurensing fra riksveien.

Siden midten av 1990-tallet har den såkalte Fossumdiagonalen blitt diskutert. Ønsket er å avlaste Trondheimsveien for trafikk mellom Grorud senter og Sinsenkrysset. En stor del av trafikken vil da kunne ledes til Østre Aker vei, og Trondheimsveien kan da gis en mer bymessig utforming med redusert hastighet

og sammenhengende kollektivfelt, inkludert en mulig trikke trasé fra Bjerke, eventuelt helt fra Linderud, og til dagens trikkenett på Sinsen. Siste utredning av Statens veivesen er «Systemanalyse for riksveinettet i Groruddalen» av juni 2018. Videre planlegging eller bygging av ny avlastningsvei mellom RV4 og RV163 vil være avhengig av at det avsettes midler i handlingsprogrammet i Oslo pakke 3, noe som per dags dato ikke er tilfelle.

Bredtvet fengsel

Bygningsmassen i eksisterende Oslo fengsel er i svært dårlig teknisk stand. Det er derfor ønske om å flytte fengselet fra Grønland til en annen tomt i Oslo.

Høsten 2019 ble det gjennomført en lokaliseringsutredning som konkluderte med at en utvidelse av Bredtvet fengsel er det beste alternativet. Det er behov for å bygge et høyrisikofengsel med kapasitet på inntil 350 plasser for menn, i tillegg til at dagens kvinnefengsel med 50 plasser skal videreføres. Utvidelsen medfører at en stor del av det som i dag er friområde blir innlemmet i fengselsarealet. Totalt areal på nytt fengsel vil bli 2.500 m² (Statsbygg, 2019). Bydel Bjerke skriver også i sin uttalelse at fengselet vil bli en fysisk barriere og et truende element i nærmiljøet. Barnas representant mener også et fengsel vil bidra til stigmatisering av et område som allerede har sosioøkonomiske utfordringer.

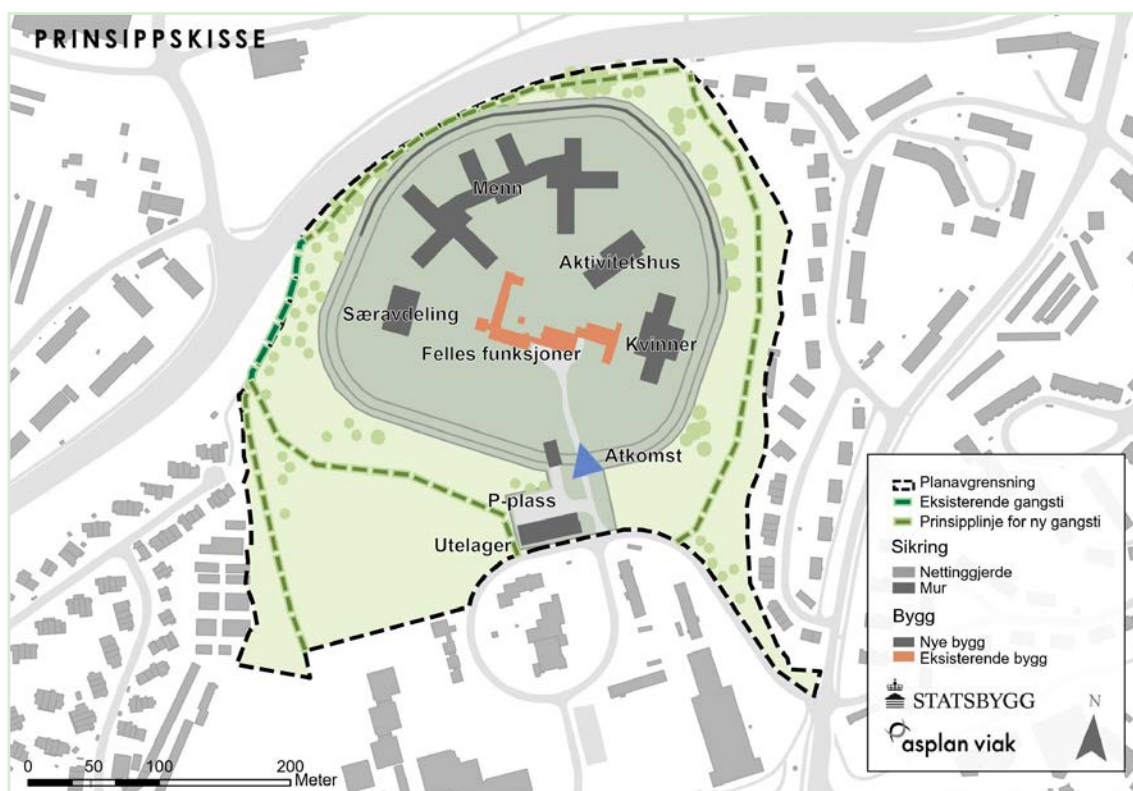
Planen er nå i oppstartsfasen. Bydel Bjerke, Grorud Bydel og Bymiljøetaten er myndigheter som foreløpig har uttalt seg negativt til planen fordi den forringer naturkvaliteter og et viktig turområde.

2.3 Hvem bor på Linderud, Veitvet og Sletteløkka?

Det bor i følge Statistisk sentralbyrå (SSB) 32.500 registrerte innbyggere i Bydel Bjerke (per 1.1. 2019). 6.483 av disse bor i delbydel Veitvet, mens 6.219 bor i delbydel Linderud. Sammenlagt utgjør dermed befolkningen i innsatsområdene i overkant av 40 % av innbyggerne i bydelen.

Statistikken fra SSB leveres på ulike geografiske nivåer; by, bydel, delbydel og grunnkrets. Bydel Bjerke er delt inn i 5 delbydel; Årvoll, Refstad, Ulven, Linderud og Veitvet. Det kan ofte være interessant å sammenlikne likheter og forskjeller mellom ulike delbydel. Det kan imidlertid også være store forskjeller innad i en delbydel. For eksempel kan demografisk profil eller boligtyper være svært forskjellige fra en gate til en annen.

Figur 2.5: Prinsippskisse for Bredtveit fengsel. Kilde: Statsbygg og Asplan viak, 2020

Figur 2.6: Illustrasjonen over viser hvordan vi deler inn området i nærmiljøene Linderud, Veivet og Slettelokka og at disse områdene er delt inn i grunnkretser (grønn linje). Slettelokka og Veivet er en delbydel, mens Linderud inkluderer Lunden hageby og Veksthusfløten. Illustrasjon: Bybruk, Maiken Berg

Nærmiljøene, eller delområdene, som omtales i analysen samsvarer ikke helt til denne statistiske inndelingen og kan bestå av flere grunnkretser.

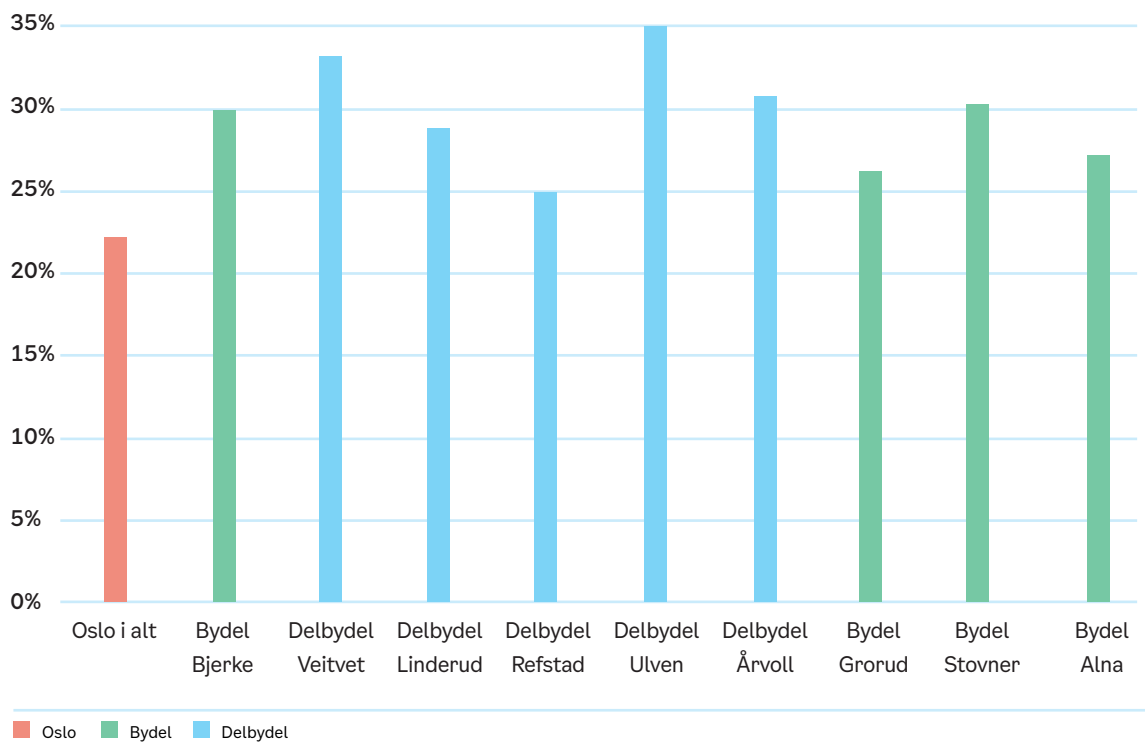
I dette kapittelet presenteres et utvalg av statistikk som gir et bilde av noen hovedtrekk ved de ulike områdene. Bildet er mer nyansert enn denne statistiske analysen viser. Det er derfor svært viktig for oss å se statistikken i sammenheng med kvalitativ kunnskap som vi har fått gjennom intervjuer, samtaler, nærmiljøturer osv.

2.3.1 Alder og bakgrunn

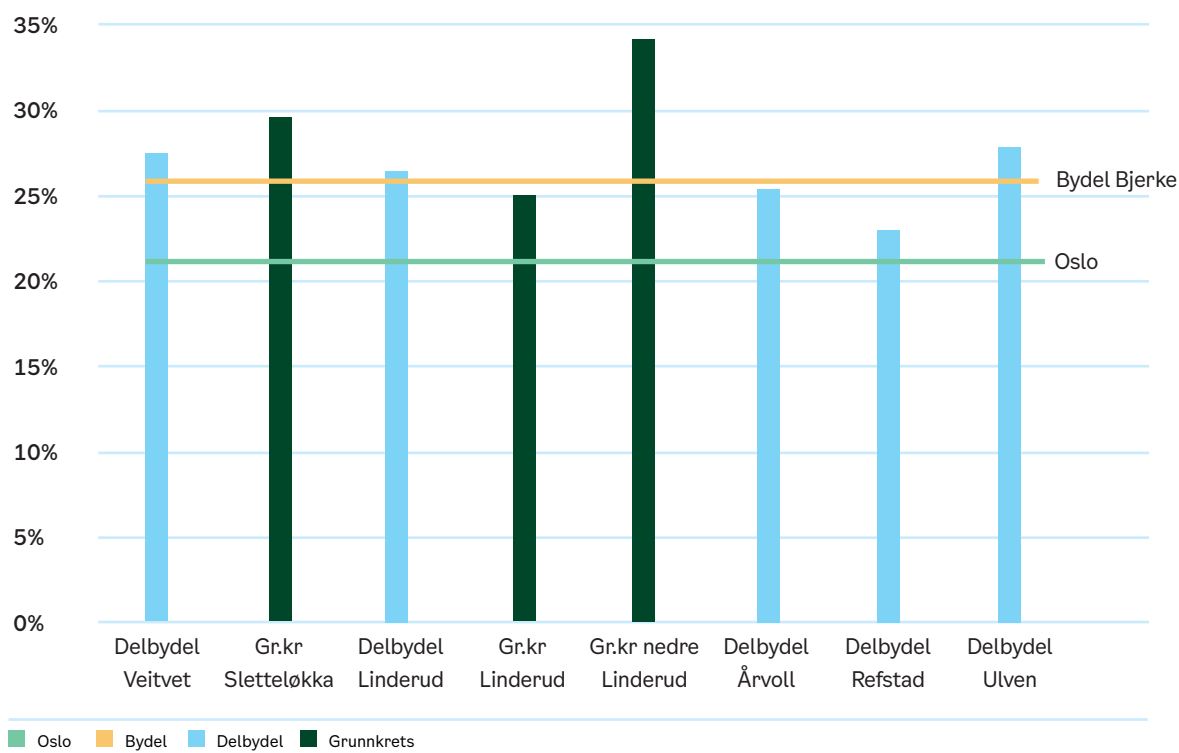
Befolkningen i Bydel Bjerke består samlet sett av flere barnefamilier og færre aleneboende enn Oslo i sin helhet. Nær 30 % av alle husholdninger er husholdninger med små og store barn i Bydel Bjerke, mens tilsvarende for Oslo er 22 %.

Samlet viser disse to figurene at konsentrasjonen av barn er svært høy i delområdene, mens nedre Linderud og Slettelokka utpeker seg med henholdsvis 34 % og 29 % barn under 19 år.

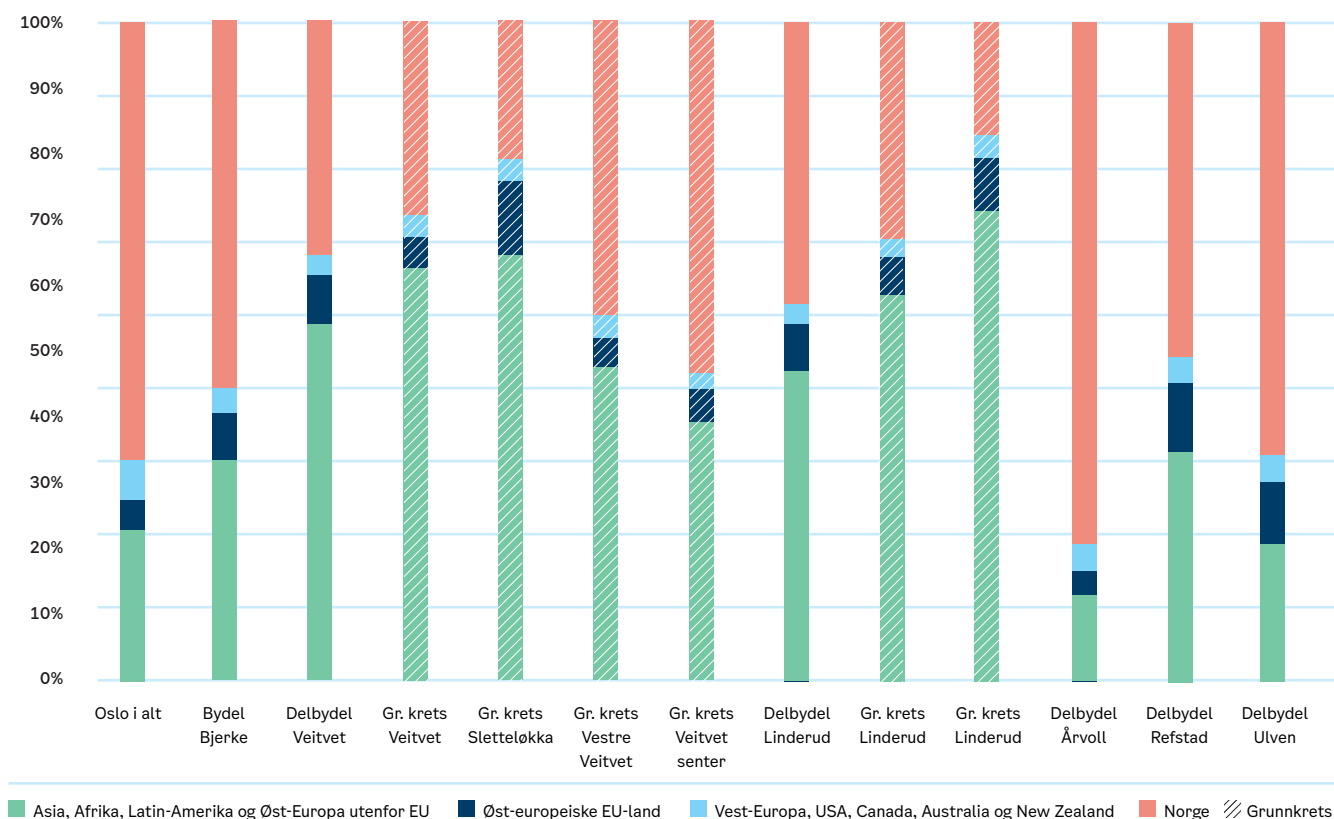
Figur 2.7: Husholdninger med barn av alle husholdninger 2019. Kilde: SSB

Figur 2.8: Andelen barn 0-19 år. Kilde: SSB

Figur 2.9: Befolkning etter landbakgrunn 2019. Kilde: SSB

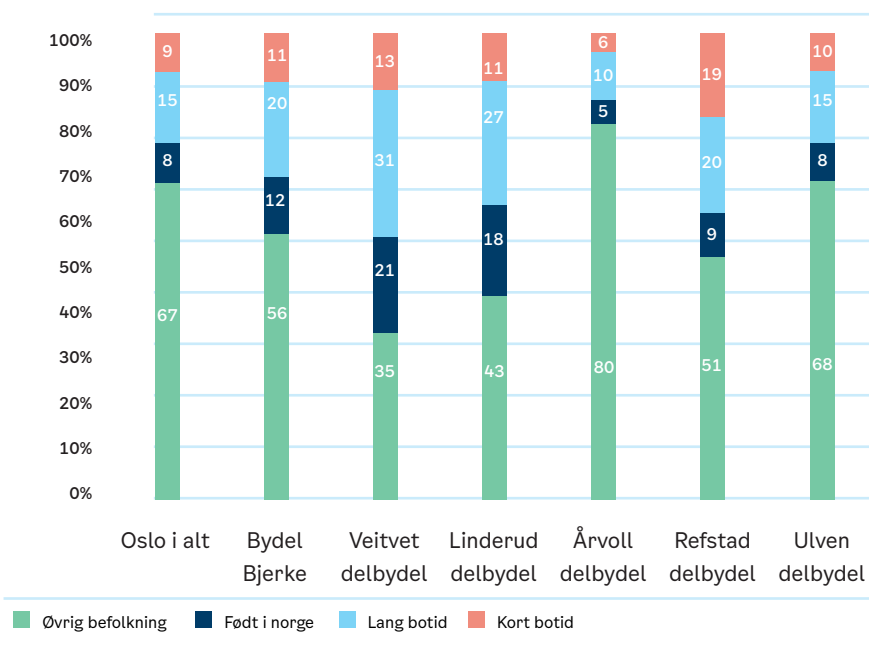

Bydel Bjerke er på mange måter et Oslo i miniatyr, med store variasjoner innad i bydelen. Dette gjenspeiles også i hvor befolkningen bor dersom vi ser på landbakgrunn. Grunkretsene Sletteløkka og Nedre Linderud, med de respektive delbydelene har en vesentlig høyere andel med bakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa (både i og utenfor EU). Andelen er opp mot 80 % i disse grunkretsene. I motsatt ende finner man delbydelen Årvoll, med en andel på 17 % med bakgrunn fra de nevnte landene, som også er betydelig lavere enn snittet for Oslo, på litt under 30 %.

Sammensettingen etter landbakgrunn har vært ganske stabil de siste 10 årene, både i Bydel Bjerke og på delbydelsnivå. Andelen fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU, har gått opp fra 2 til 7 %. Andelen med norsk bakgrunn har gått ned med 10 % både i Bydel Bjerke og i grunkretsen Nedre Linderud. Tilsvarende er det også i grunkretsen Sletteløkka.

2.3.2 Kort botid

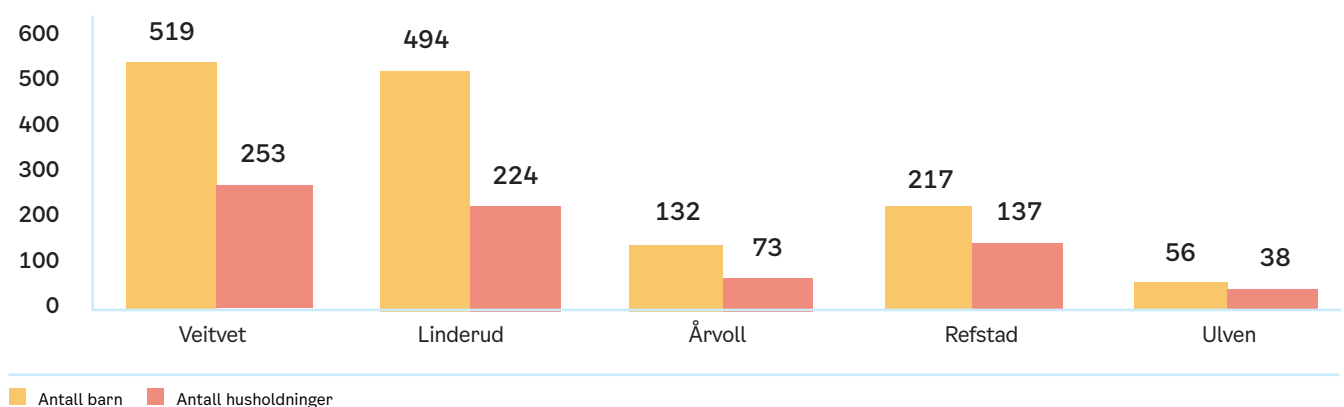
Hvor lenge innbyggere fra andre land har bodd i Norge er nyttig å vite noe om, blant annet i forbindelse med integreringsspørsmål, men også knyttet til spørsmål som identitet og tilhørighet. Figur 2.10 viser at Bydel Bjerke har en noe høyere andel minoritetsbefolkning med kort botid sammenliknet med Oslo.

Figur 2.10: Befolkning etter botid i Norge, 2017. Kilde: SSB

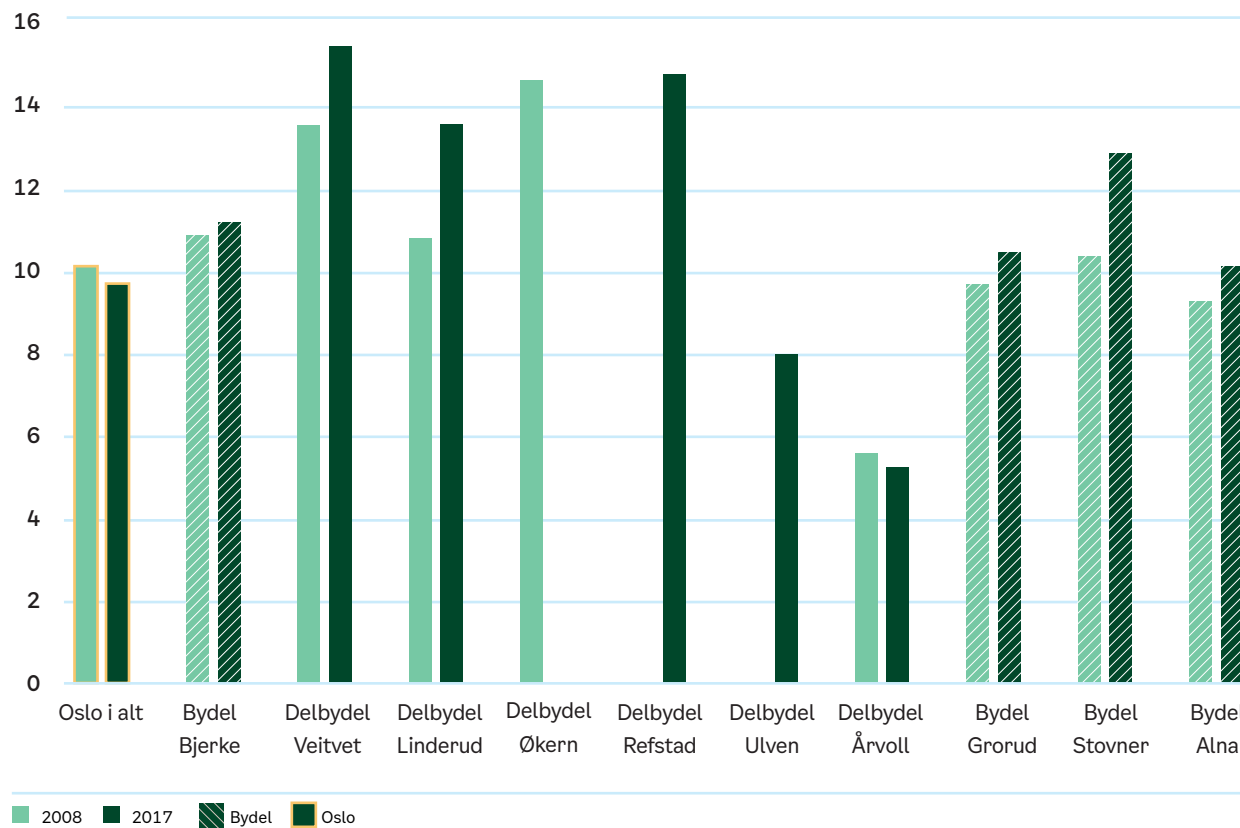
2.3.3 Lav inntekt

Andelen med lav inntekt er høy i innsatsområdene sammenliknet med andre delbydeler. Å følge med på utviklingen av andel med lav inntekt er viktig for utforme tiltak på nærmiljønivå som treffer denne gruppen. Andelen har økt betydelig på Linderud og Veitvet siden 2008, mens den har sunket i delbydeler som allerede har en lav andel fattige. Dette kan tyde på at byen blir mer segregert ettersom andel fattige stiger i antall på bynivå.

Det er viktig å være oppmerksom på at det benyttes skalaer for å vise lavinntekt i figur 2.11 og 2.12. OECD definerer 50 prosent av medianinntekten som lavinntektsgrense, mens EU definerer 60 prosent av medianen. De kan derfor ikke sammenliknes.

Figur 2.11: Antall husholdninger med vedvarende lavinntekt målt i tidsrommet 2015-2017, fordelt på delbydeler. Kilde: SSB

Figur 2.12: Andel av husholdninger 2008 og 2017 med lav inntekt - OECD skala. Kilde: SSB

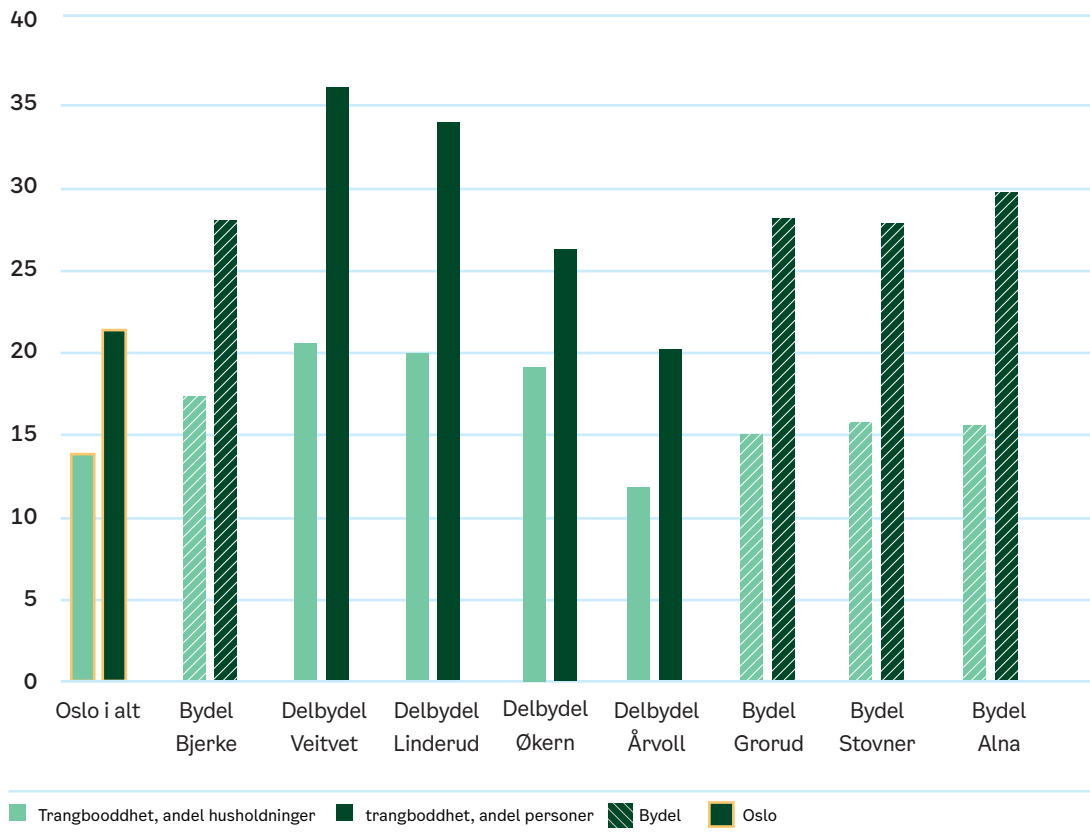
2.3.4 Boligsituasjonen

Andelen som bor i blokkbebyggelse i Bydel Bjerke er 72 %. Det er store interne forskjeller innad i bydelen. I delbydel Ulven er andelen rekkehus, tomannsboliger og småhus på over 80 %, mens leiligheter utgjør rundt 80 % i delbydelene Veitvet og Linderud. De to sistnevnte bydelene er også de bydelene hvor andelen barn er høyest. Dette er interessant, sett i lys av at rekkehus og småhus er ofte foretrukket og vanligste boform barnefamilier både i Oslo som helhet og Norge.

De barnerike delbydelene Linderud og Veitvet har høyeste andel trangboddhet. Rundt 35 % av alle personer i disse delbydelene og 20 % av husholdningene bor trangt. Dette er betydelig høyere enn snittet for

både Oslo og Bydel Bjerke, men også i forhold til de andre bydelene i Groruddalen. Delbydelene Veitvet og Linderud viser en stor prosentvis forskjell mellom trangboddhet per husholdning og per person, enn man for eksempel finner i delbydelene Økern og Årvoll. Dette indikerer at det ofte er større husholdninger med barn som er utsatt for trangboddhet i delbydelene Veitvet og Linderud. For delbydel Linderud sin del indikerer dette at det er en større utfordring i grunnkrets Nedre Linderud, da dette området har en overrepresentasjon av barn. Dette blir også mer innlysende når man vet at boligbebyggelsen på Nedre Linderud i hovedsak består av mindre leiligheter med 2 soverom (Guttu, Havnen & Koppen, 2008).

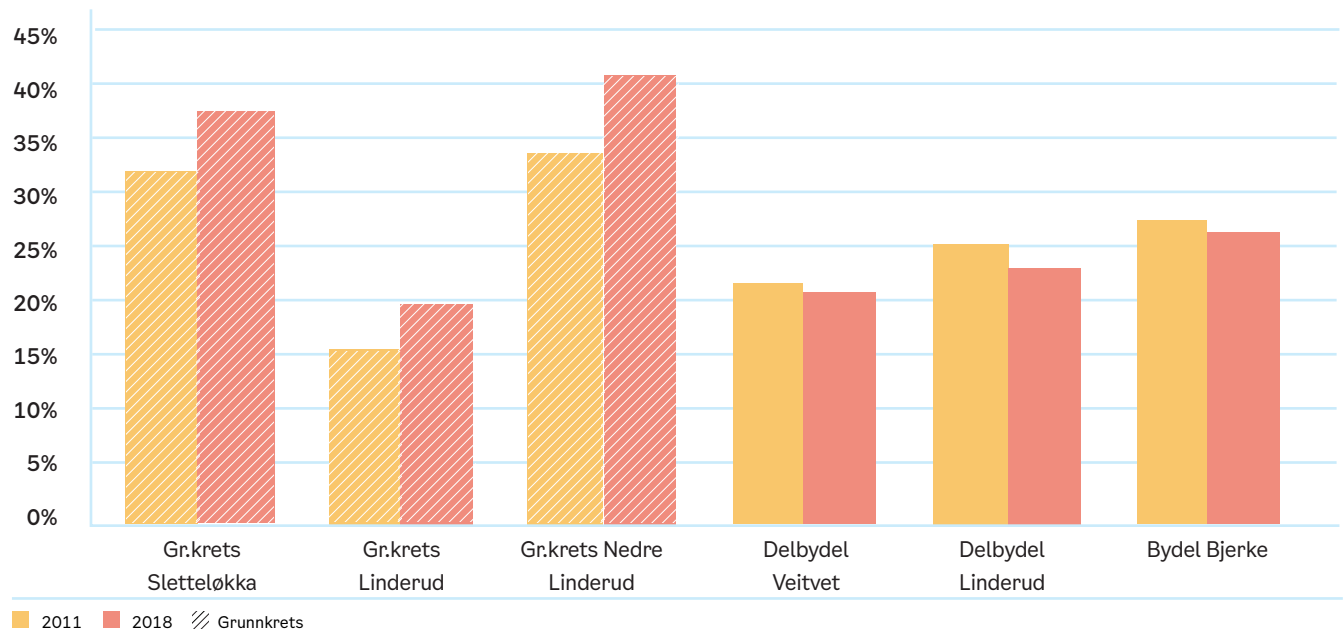
Figur 2.13: Trangbodhet, og andel per husholdning og antall personer 2015. Kilde: SSB

Det fremkommer tydelig både i offentlig statistikk og gjennom tilbakemeldinger fra sameiestyrene på Linderud og Sletteløkka at det har skjedd en kraftig økning i andel utleide boliger i disse områdene. Styrene i sameiene kan dokumentere at andelen ligger på 40-50 % i dag. Styrene mener det er en underrapportering av utleie slik at den reelle andelen er noe høyere enn det tall fra SSB viser. Forklaringen på den høye andelen henger sammen med eierform, ettersom det i boligsameier ikke er begrensninger på utleie slik det er i borettslag.

Det har skjedd en kraftig økning i andel utleide boliger i disse områdene. Styrene i sameiene kan dokumentere at andelen ligger på 40-50 % i dag.

Figur 2.14: Leieandel av husholdninger 2011 -2018. Kilde: SSB

Områder med en høy andel utleie vil kunne være utsatt for ustabilitet i form av større grad av ut- og innflytting, med negative konsekvenser for bomiljøet. Dette vil vi se nærmere på i kapittel 4.

Hvilke boligtyper som finnes i et område, sett i sammenheng med boligpriser, vil ha innvirkning på hvem som bor der. På Sletteløkka og de to grunnkretsene

på Linderud vi fokuserer på er det 100 % blokkleiligheter med en stor overvekt av 3-roms. Samtidig er det mange barnefamilier i området som vi vet at bor trangt. Med den eksisterende sammensetningen av boliger i området vil det være vanskelig å finne noe større i samme nabolag og skolekrets.

Større bolig er det som oppgis i innbyggerundersøkelsen som viktigste årsak til ønske om å flytte.

Figur 2.15: Fordeling på antall rom i boligmassen. Kilde: SSB

Antall rom i bolig Geografi:	Antall boliger i alt	1 rom	2 rom	3 rom	4 rom	5 rom	6 rom	Uoppgitt
Bydel Bjerke	14554	1633	2601	4980	3437	773	573	557
Delbydel Veitvet	2719	199	277	1107	840	40	16	240
4113 Sletteløkka	1166	135	223	483	98	2	2	223
Delbydel Linderud	2641	250	411	1142	768	32	29	9
4111 Linderud	540	32	76	423	1	-	2	6
4119 Nedre Linderud	312	-	78	234	-	-	-	0
Delbydel Årvoll	4189	205	859	1717	841	308	170	89

2.3.5 Flytting

Flytting og flytتهhyppighet er viktige indikatorer for å kunne si noe om kvalitetene og utviklingen i et område. For sentrumsbydelene, med mange studenter, er det andre årsaker til flytting, enn i «våre» områder.

Stor grad av flytting i områder hvor barneandelen (i skolealder) er høy, er utfordrende og ansett som problematisk. Utskifting av innbyggere og det at barn tas ut av skolen, kan være krevende både for de barna det gjelder og for klasse-/skolemiljøet, i tillegg til nabolaaget som en helhet. For å kunne sammenlikne mellom de forskjellige delbydelene i Bydel Bjerke, har vi brukt utflytting som mål for stabilitet/ustabilitet. Dette tar bort flytting til nybygde boliger, som det har vært mye av i deler av Bydel Bjerke, og som gjør dataene bedre for sammenlikning mellom områder.

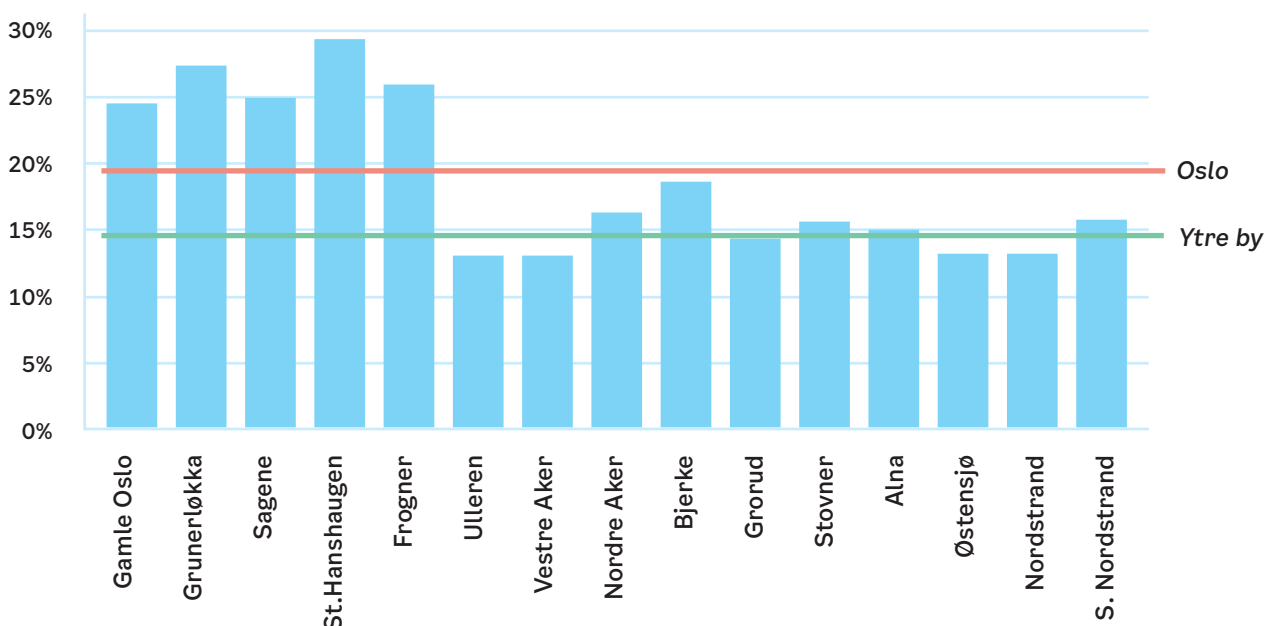
Figur 2.16 viser at utflyttingen i Bydel Bjerke ligger nærmest gjennomsnittet for Oslo av alle bydeler. Her er det slik at sentrumsbydelene trekker opp snittet for Oslo betydelig. Disse bydelene er kjent for å ha mange innbyggere i etableringsfasen (20 til 35 år) og relativt få barn i skolealder. Hvis vi ser på bydelene i «ytre by» utenfor sentrum er Bydel Bjerke den bydelen

i Oslo som har høyest utflytting for 2008. Snittet for utflytting fra ytre by er på 14,6 % mot 18,2 % for Bydel Bjerke. Det betyr at nesten 1/5 av alle innbyggere flytter i løpet av et år (4 % innad i samme delbydel) i Bydel Bjerke.

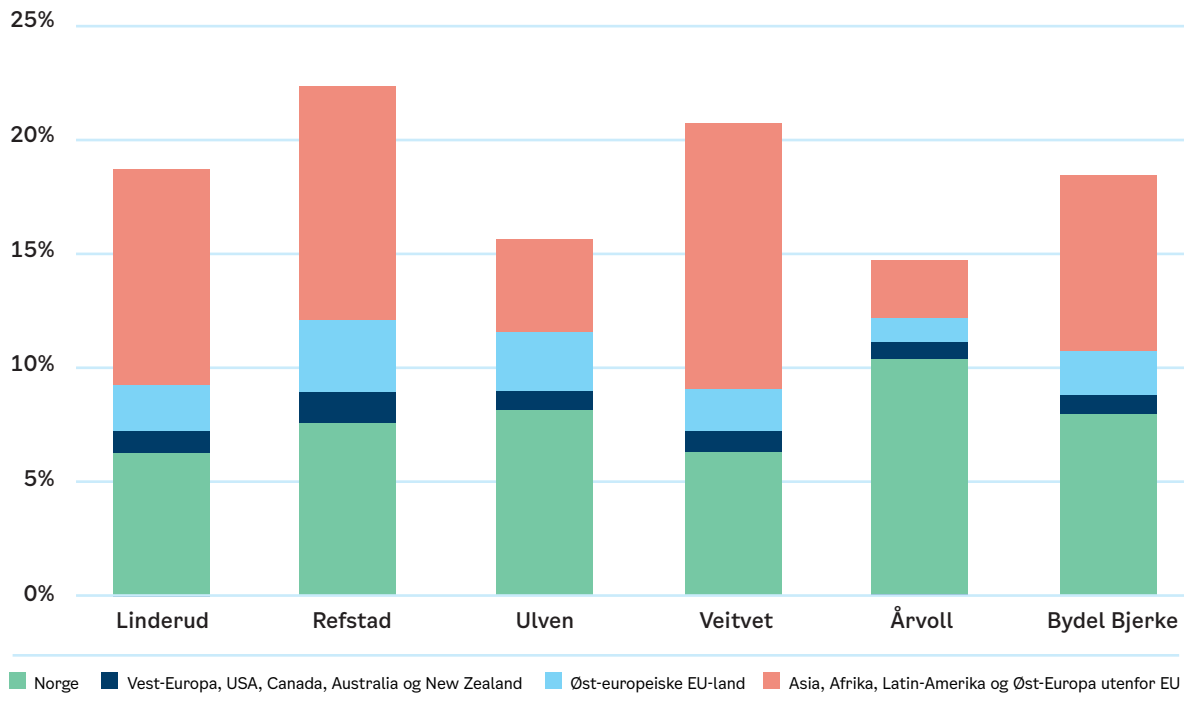
Innad mellom delbydelene er det også store forskjeller i graden av utflytting. Delbydel Refstad har den høyeste graden av utflytting på 22,8 %. Årsaken er mest sannsynlig utleiegårdene i de tidligere personalboligene til Aker sykehus i Sinsenveien. Vi vet det er mange arbeidsinnvandrere som bor i denne delbydelen. Delbydelene Veitvet og Linderud har henholdsvis 20,7 % og 18,9 % utflytting. Denne høye andelen utflytting i et område kan direkte knyttes til omfanget av utleie. Spesielt for delbydel Linderud kan vi anta store interne variasjoner mellom grunnkretser, og da spesielt grunnkrets Nedre Linderud med en veldig høy grad av utleie. Tilsvarende situasjon kan vi også regne med å finne på Sletteløkka i delbydel Veitvet.

Hvis vi ser litt mer i detalj ser vi at flytتهhyppigheten er vesentlig høyere for minoritetsnorske enn de majoritetsnorske. Figurfigur 2.18 viser antall utflyttinger, altså bør denne leses med befolkningsstørrelse og sammensetning i mente.

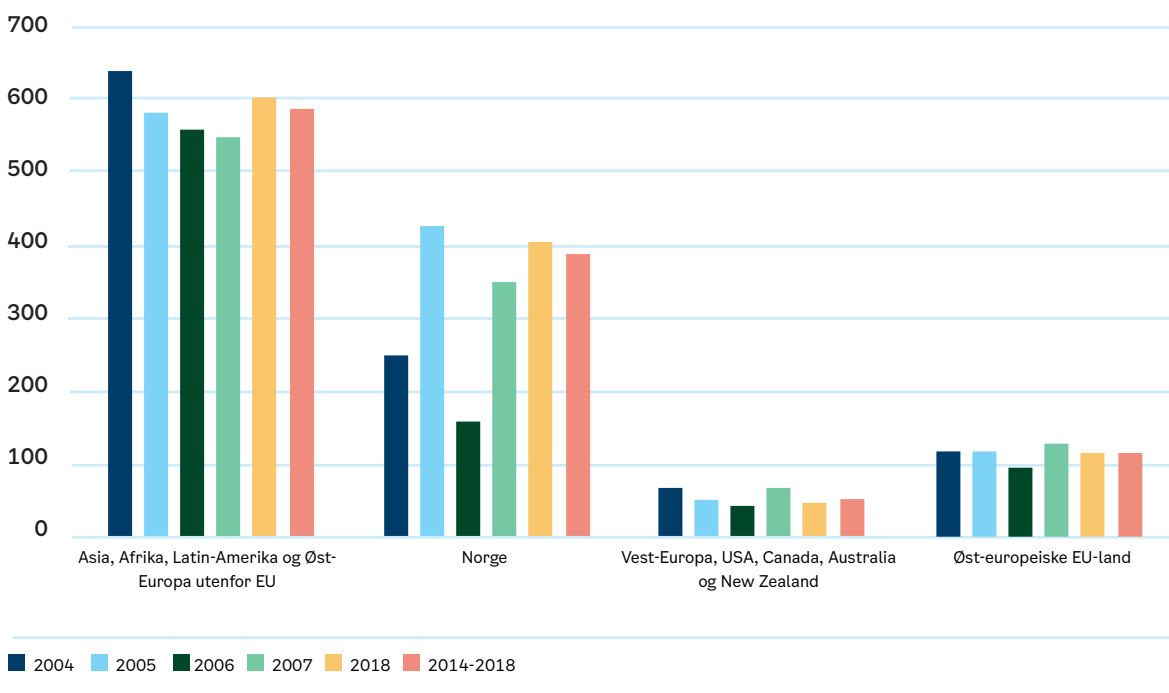
Figur 2.16: utflytting per innbygger etter bydel 2018 Kilde: SSB

Figur 2.17: utflytting fra delbydel etter landbakgrunn per delbydel. Kilde SSB

Figur 2.18: utflytting per år etter bakgrunn 2017 -2018 i Delbydel Linderud. Kilde SSB

2.3.6 Ønske om å flytte

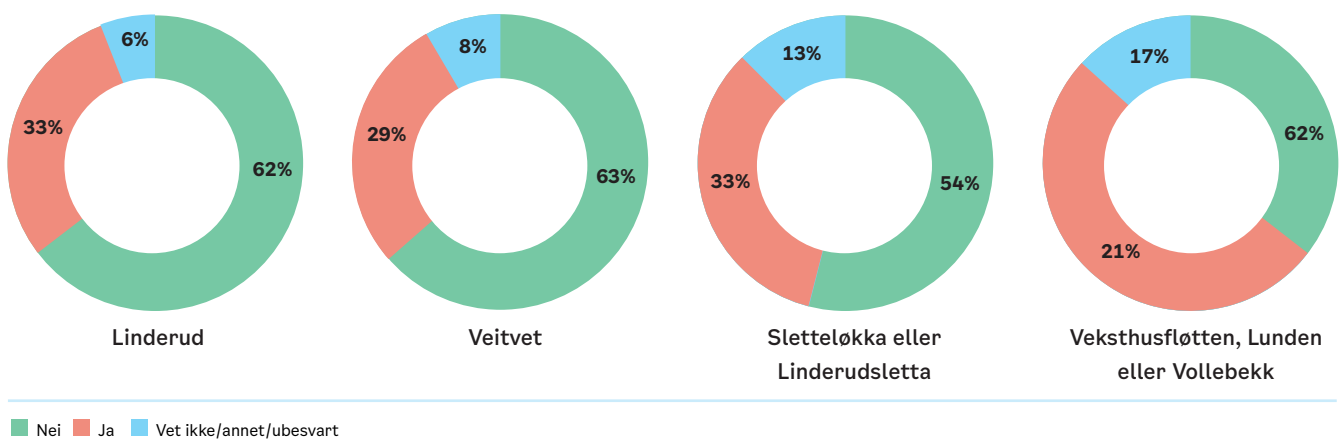
Dersom det er ønskelig å få ned flytتهypigheten er det nødvendig å undersøke hva som er årsaken til at folk flytter. På den ene siden kan et være årsaker som tvinger folk til å flytte, som brutte leiekontrakter eller endret livssituasjon, men personlige preferanser er også viktig å undersøke fordi det gir en indikasjon på trivsel generelt og om områdene tilbyr det folk føler de trenger i den livssituasjonen de er i. Innbyggerundersøkelsen (Opinion, 2019) viser at det er flere som ønsker å flytte fra Sletteløkka, dersom de hadde mulighet, enn fra Linderud og Veitvet.

Av de som ønsker å flytte er årsakene sammensatte. Det er viktig å understreke at dette resultatet bygger på få respondenter, men indikasjonene vi her ser bekreftes i feltundersøkelsen (Bydel Bjerke, 2019) og det

kvalitative materialet. Større bolig blir fremhevet på spørsmålet om hvilke forhold som vil være viktig ved eventuell flytting. Dette samsvarer med statistikk som viser omfanget av trangboddhet i området. Å gi barna bedre oppvekstmiljø oppgis også som viktig årsak i alle tre områder.

Det er mindre lokale forskjeller mellom de tre delområdene. På Sletteløkka blir større bolig, kortere reisevei og bedre tilgang på butikker, kafeer og kulturtilbud nevnt som det viktigste man vil se etter på et nytt sted. På Linderud er større bolig og tilgang til parker og friområder samt tilgang til butikker osv. nevnt som de viktigste, mens på Veitvet er oppvekstmiljø og mulighet til å ferdes trygt ute på kveldstid nevnt som det viktigste.

Figur 2.19: Hvis du fikk sjansen, ville du helst flyttet fra området der du bor i nå? Innbyggerundersøkelsen, 2019. Kilde: Opinion, 2019

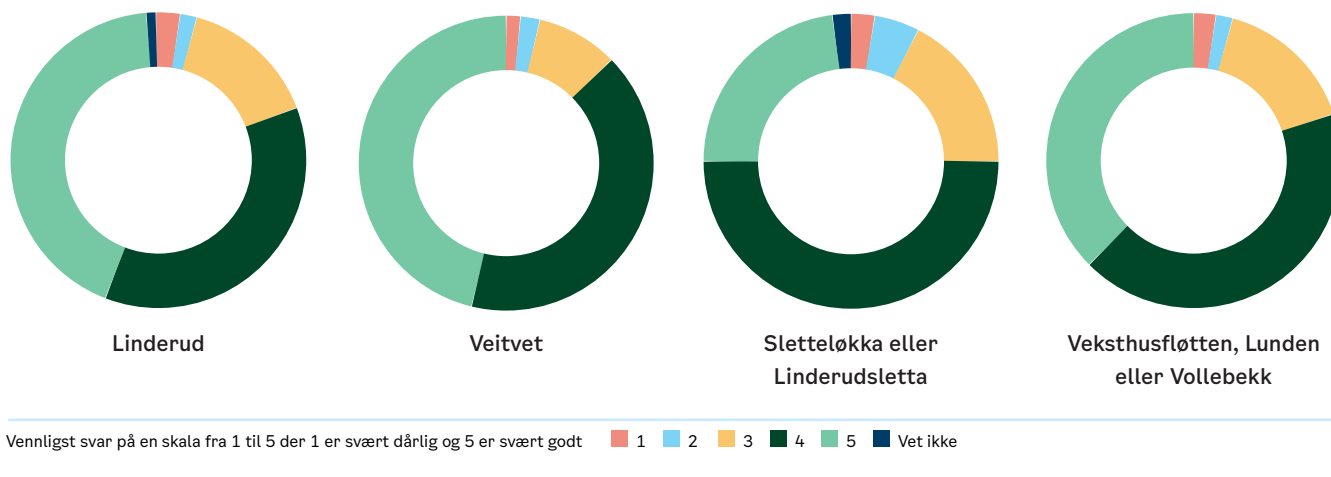

2.4 Generelt om trivsel og sosiale arenaer

Trivsel er en forutsetning for at man ønsker å bli boende i et område. Samlet sett viser undersøkelsene, samtalen og intervjuene gjennom kartleggingsperioden at folk som bor på Linderud, Veitvet og Sletteløkka trives godt i nærmiljøet sitt.

Vi spurte et utvalg av tilfeldig forbigående utenfor Linderud senter: Hva er det beste med å bo der du bor? Det de fleste svarte at naboer og venner som bor i nærmiljøet er det beste. Andre svar var nærhet til Lillomarka og turområder, kort vei til Linderud senter og rask transport til sentrum. Noen trakk fram at Linderud gård og parken rundt var noe av det beste med Linderud. Da vi senere sto utenfor Joker på Sletteløkka og spurte om det samme svarte mange også her at nærhet til marka i kombinasjon med kort

Figur 2.20: Hvordan trives du i nærmiljøet ditt?
Kilde: Opinion, 2019

vei til sentrum er en stor fordel. Rimelige leiepriser ble også nevnt av flere positivt med Sletteløkka (Bydel Bjerke, 2018-2019).

I Ungdata-junior (2019) ble mellomtrinns elever på skolene Linderud, Veitvet og Årvoll spurt om trivsel og trygghet i nærmiljøet. Svarene viser at barnas trivsel i nærmiljøet er noe høyere på Årvoll enn på Linderud og Veitvet, men forskjellene er ikke svært store.

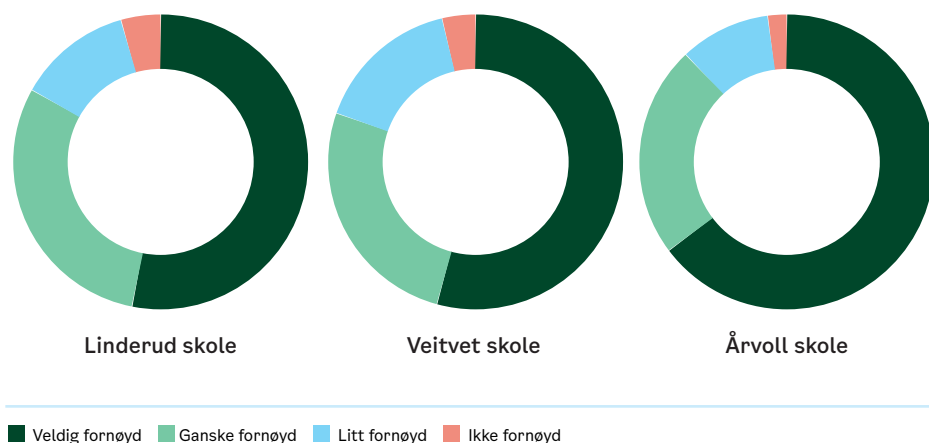
I innbyggerundersøkelsen (2019) ble folk bedt om å vurdere ulike påstander om deres nærmiljø. Svarene

kan si noe mer spesifikt om hva som bidrar til å skape trivsel eller eventuelt mistrivsel der de bor.

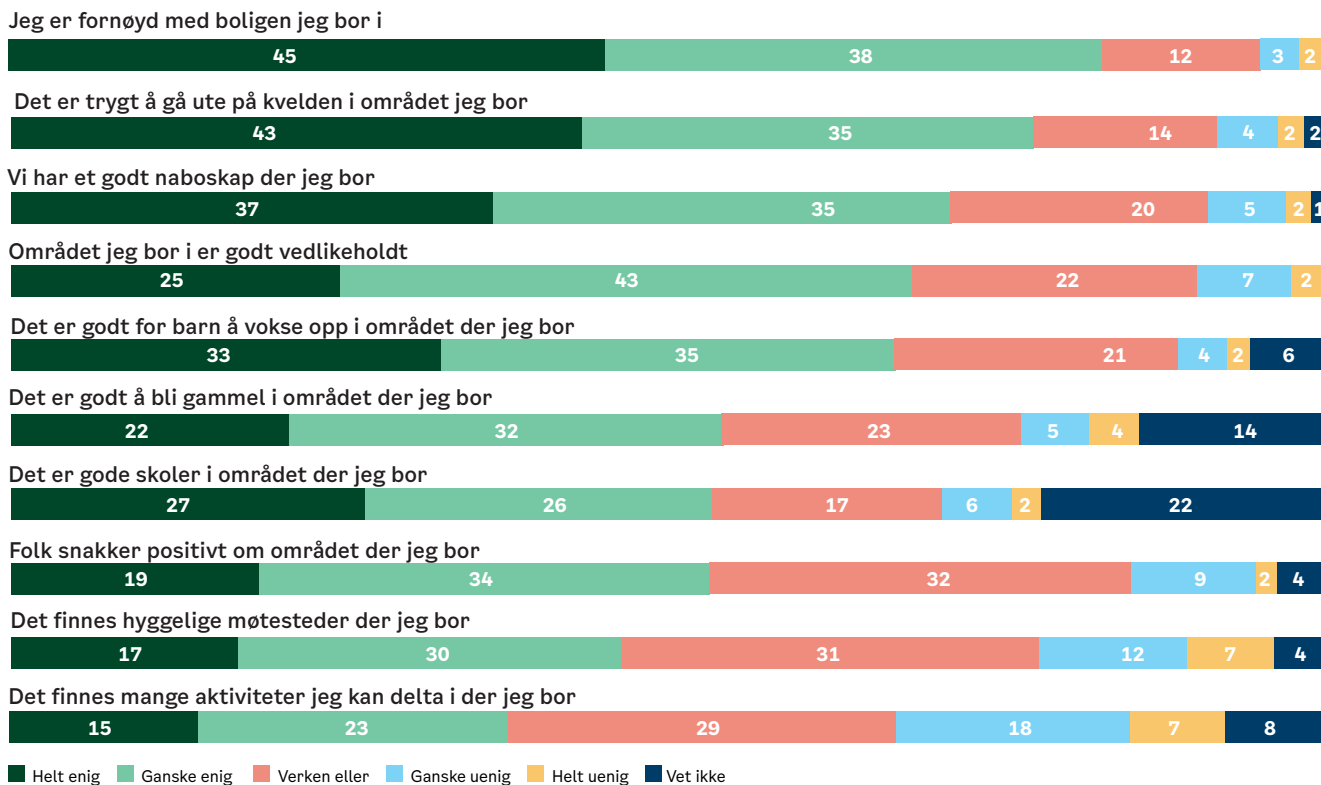
Av figur 2.21 ser vi at folk, samlet sett, både er fornøyd med bosituasjonen sin og opplever at det er trygt å gå ute på kvelden i området der de bor. Undersøkelsen viser også at mange synes naboskapet er godt der de bor, over 70 % svarer at det er enig eller helt enig i denne påstanden, men dykker man ned på områdenivå ser vi at bare litt over halvparten av respondentene fra Sletteløkka er enige eller svært enig i dette.

Figurene viser hvordan befolkningen over 15 år og skoleelever på 5.- 7- trinn svarer på spørsmål om trivsel i nærmiljøet.

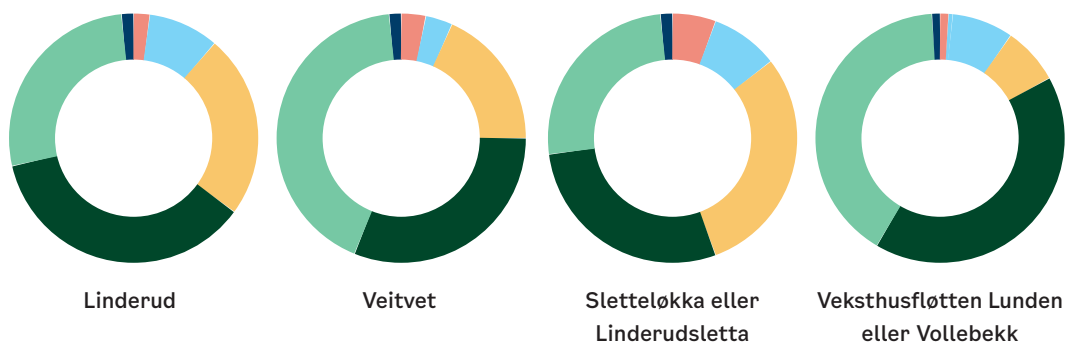
Figur 2.21: Hvor fornøyd er du med nærområdet du bor?
NOVA/OsloMet og Korus Oslo, 2019

Figur 2.22: Utsagn om trivsel og omdømme Kilde: Opinion, 2019

Figur 2.23: Vi har et godt naboskap der jeg bor

Vennligst svar på en skala fra 1 til 5 der 1 er svært dårlig og 5 er svært godt ■ 1 ■ 2 ■ 3 ■ 4 ■ 5 ■ Vet ikke

Skolene

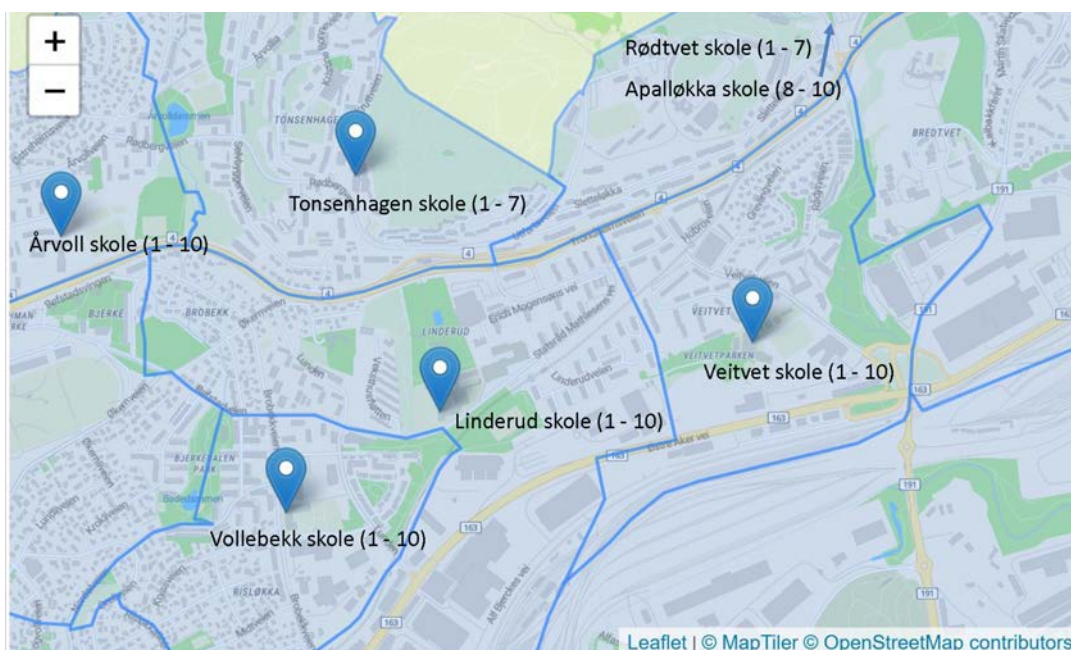
Skolene er en av de viktigste arenaene der beboerne kan knytte sosiale relasjoner og mobilisere til saker som er viktige for nærmiljøet. Identitetsbyggingen og den lokale tilhørigheten til et område bygges også gjennom aktiviteter på skolen, i skoletiden, men også gjennom aktiviteter på kveldstid. Som vi ser i kartet søker elevene bosatt i innsatsområdene til henholdsvis Linderud, Veitvet og Rødtvet skoler. Vi vet at endel søker seg til andre skoler, hovedsakelig på grunn av geografiske forhold, men også på grunn av skolenes omdømme. En kartlegging viser at barna på Sletteløkka går på 6 forskjellige barneskoler (Bydel Bjerke, 2018 - 2019). En forklaring på dette kan i følge dybdeintervjuer være at de som bor lengst vest i denne skolekretsen føler en sterkere tilknytning til Linderud eller Tonsenhagen og søker seg over til skolene her. Innbyggerundersøkelsen og intervjuer viser at mange ikke kjenner naboene sine på Sletteløkka. Dette kan blant annet være et resultat av at barna går på mange forskjellige skoler.

I Innbyggerundersøkelsen (Opinion, 2019), figur 2. Det er gode skoler i området der jeg bor.

Undersøkelsen (Bydel Bjerke, 2019) viser at de som søker til Linderud og Rødtvet er noe mindre fornøyd med skolene i nærmiljøet enn de som søker til Veitvet skole.

I løpet av datainnhentingene har vi kommet tett på Linderud skole. Vi har fulgt prosesser som Linderud fargelab, der elever oppgraderte sin egen skolegård og gjennom elevdrevne arrangementer som Linderud fargefest og seniorlunsj på Linderud gård. Barna er veldig glade i skolen sin og det er mye positivt som skjer. Linderud skole har imidlertid vært i en utfordrende periode de siste årene, der både lærere og elever har sluttet for å starte på andre skoler. Gjennom intervjuer og møter hører vi at foreldre er bekymret for utviklingen på skolen. Bydelspolitikere og ledelse peker blant annet på nye Vollebekk skole som en av årsakene til at Linderud har havnet i en dårlig sirkel, der en ny skole med god kapasitet «konkurrerer» om de samme barna fra 1.-10. trinn. Årsakene er sammensatte, og Utdanningsetaten har gjennomført en kartlegging av tendenser, mulige årsakssammenhenger og potensielle løsningsalternativer.

Figur 2.24: Kartet viser skoleinntaksgrensene på Linderud, Veitvet og Sletteløkka. Kartet er bearbejdet for å vise relevant informasjon. Hentet fra www.oslo.kommune.no

Figur 2.25: Dekningsgrader grunnkrets og delbydel. Kilde: Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap 2019.

		Dekningsgrad 1-2 år	Dekningsgrad 3-5 år	Dekningsgrad 1-5 år
Delbydel	Veitvet	48,8	85,2	70,6
	Veitvet	47,5	89,8	70,8
	Sletteløkka	34,9	76,9	60,8
	Vestre Veitvet	59,0	90,6	77,2
	Veitvet senter	64,7	92,6	81,8
Delbydel	Linderud	59,7	88,7	76,8
	Borrebekken	74,6	90,5	84,0
	Linderud	46,4	89,8	74,0
	Nedre Linderud	35,7	90,3	73,3
	Vollebekk sør	61,0	86,0	73,8
	Vollebekk nord	59,4	82,4	71,2

Barnehage

Barnehagene er også viktige arenaer i nærmiljøene der foreldre og barn møtes og bygger relasjoner. Barnehagedeltakelse kan virke sosialt utjevnende på grunn av påvist positiv effekt på barnas helse, språkutvikling og sosial kompetanse. Gratis kjernetid har hatt en positiv effekt på barnehagedeltakelsen i områder der det har vært innført gratis kjernetid (Oslo kommune, 2016, s. 41).

Selv om tall fra Bydel Bjerke (2017) viser at deltakelsen har økt siden innføringen, viser tall fra SSB at barnehagedeltakelsen er lavere i enkelte grunnkretser enn andre.

Tabellen er hentet fra en rapport om årsaker til sen barnehagestart (Bydel Bjerke, 2019). I studien er det gjort intervjuer med barnehageansatte, helsestasjon og foreldre. Det kommer fram at geografisk beliggenhet og plass i nærområdet er en viktig faktor for å starte i barnehage. Når vi ser på den lave dekningen på Sletteløkka kan altså noe av dette forklare med at det ikke er barnehager i området. På samme måte som med skoler, kan fraværet av barnehager kan være en årsak til at det er lite kontakt mellom naboer på Sletteløkka.

På Linderud er det lav barnehagedeltakelse til tross for god tilgang på barnehager. Rapporten (Bydel Bjerke, 2019) peker på at også kulturelle forhold og ønske om at barna skal lære morsmålet først er en forklaring på lavere barnehagedeltakelse. Økonomi ble ikke nevnt som hovedgrunn av foreldrene som ble intervjuet, men det var få som hadde kunnskap om muligheten til å få redusert pris.

2.5 Oppsummering

Det er en sammenheng mellom sted og levekårsindikatorer, i det vi finner lavere levekår i innsatsområdene Linderud og Sletteløkka enn ellers i bydelen. Til tross for dette trives de fleste beboerne i områdene. En noe lavere andel trives på Sletteløkka enn på Linderud og Veitvet. Det er ikke nødvendigvis en sammenheng mellom livskvalitet og levekår. Undersøkelsene viser at folk kan ha gode liv med venner, gode rekreasjonsområder og opplevelser i nærmiljøet sitt selv om de er har dårlig økonomi og bor trangt.

Kapittel 3:

FYSISK NÆRMILJØ

De fysiske omgivelsene utgjør rammene for våre sosiale liv. Omgivelsene påvirker hvordan vi opplever et område, hvordan vi ferdes, hvor vi ønsker å oppholde oss og hvor vi vil være sammen med andre. Det fysiske nærmiljøet kan påvirke sosial interaksjon og deltakelse.

Dette kapitlet er en analyse av de materielle strukturene, kvalitetene og møteplassene i områdene. Kapitlet sammenstiller analyser fra Lala Tøyen og Habeo (2019), Byantropologene (2018), Byverkstedet (2018) og bydelens egne undersøkelser (Bydel Bjerke, 2018-2019).

De som bor og lever i et område setter også preg på sine fysiske omgivelser. Muligheten til å endre omgivelsene etter sine behov eller styre hvordan de skal brukes, er ikke jevnt fordelt.

Nærmiljøprogrammet skal bidra til at bygninger og uteområder brukes og er godt vedlikeholdt, og at innbyggerne har god tilgjengelighet til viktige funksjoner i og utenfor området. Programmet skal også bidra til at bolig- og byutvikling i området bygger på innsikt i lokale behov og øker områdenes attraktivitet.

I dette kapitlet undersøker vi derfor de materielle strukturene, eller det vi forenklet kaller det fysiske nærmiljøet. Vi tar utgangspunkt i en romlig analyse der vi undersøker hvordan de «harde elementene» som eieforhold, forbindelser, barrierer og trafikk påvirker mulighet for bruk av nærmiljøet. Vi undersøker også hvordan et utvalg av møteplasser og rekreasjonsområder brukes og oppleves av beboerne. Det er deres perspektiv vi legger vekt på for å belyse hva som er viktige kvaliteter i nærmiljøene og hva som bør endres eller tilføres for å styrke nærmiljøene. Dette leder oss også til spørsmålet om hvordan interessekonflikter og maktforhold kan påvirke utviklingen og bruken av nærmiljøene. Vi oppsummerer til slutt hva som hemmer og hva som fremmer sosial interaksjon og deltakelse i det fysiske nærmiljøet ved å trekke ut noen hovedfunn som kan gi retning for arbeidet med å styrke det fysiske nærmiljøet framover i tråd med lokale behov.

3.1 Fysiske strukturer og det sosiale livet

Vi ser her nærmere på hvordan eieforhold og fysiske strukturer som veier, bygninger, geografiske forhold og grøntstrukturer påvirker befolkningens mulighet til å bruke sine nærmiljøer.

3.1.1 Eieforhold og rekreasjon

Hvem som eier uteområdene definerer hvordan et område kan brukes og utvikles. Vi kan snakke om to former for eierskap; juridisk eierskap og en opplevelse av eierskap som er knyttet til tilhørighet og integrasjon. Det juridiske eierskapet definerer hvem som har makt til å bestemme bruk av et område, men det følger også ansvar med juridisk eierskap. Opplevelsen av eierskap styres derimot av sosiale strukturer og maktforhold mellom innbyggere.

Linderud og Veitvet er grønne områder med store gressplener mellom blokkbebyggelsen. Mye av arealene er i privat eie og det er borettslagene eller sameiene som bestemmer hvordan områdene skal opparbeides og hvem som får ferdes der. Uteområdene er stort sett av åpen karakter som bidrar til at de som bor i eller besøker området kan bevege seg fritt, men enkelte steder gjør gjerder og skilt det tydelig at uteområdene kun skal benyttes av de som bor i sameiet eller i borettslaget. Noen steder står det også anvisninger om hva som er lov å gjøre eller ikke gjøre. Opparbeiding, skilt og andre anvisninger har betydning for den generelle tilgangen på grøntområder for lokalbefolkningen, og for opplevelsen av lokalt eierskap og deltakelse i lokalsamfunnet.

I delområdet Linderud er det tre sameier og ett borettslag. På Veitvet er det flest borettslag. Det er i større grad opparbeidet lekeplasser og sosiale møteplasser i borettslagene enn i sameiene i disse delområdene. Årsaken til dette kan være et resultat av beboersammensetningen og hva som anses som beboernes behov slik det vurderes av styrene eller ved avstemming på generalforsamlingene. Det kan også være et resultat av boligorganisering. I borettslag har styrene større rom for selv å avgjøre om f.eks. lekeplasser skal oppgraderes dersom det ikke krever større lån. I sameier kreves det avstemming i sameiermøtet for å gjennomføre alle tiltak som ikke dekkes under normal drift. I sameier der det er mye utleie kan man anta at mange av de som leier ut ikke kjenner leietakeres

behov og er mindre villige til at det brukes penger på tiltak og oppgraderinger utover normalt vedlikehold (Hauge, Amundsen & Mellegård, 2011)

På Sletteløkka er det to sameier og ett borettslag. Sletteløkka sameie har lite areal som kan anvendes til lekeplasser og andre møteplasser. Dette skyldes den fysiske strukturen der bebyggelsen er lagt langs en lang vei uten et naturlig sentralt område som utgjør sentrum med sammenhengende fellesarealer. Et unntak er den lille butikken, men arealet rundt er ikke opparbeidet til sosiale formål. Det andre sameiet, Kolås og Askelia borettslag har en struktur som gjør det enklere å knytte det sosiale livet rundt et felles uteområde.

Hele boligområdet Sletteløkka er eid av sameier og borettslag, og alle grøntområder er derfor også private, men kan noen steder også oppleves som offentlige. Dette gjelder for eksempel lekeplassen som grenser til Utfartsveien i vest, som folk som passerer på vei til og fra Marka gjerne tar i bruk.

De offentlige arealene på Linderud, Veitvet og Sletteløkka er knyttet til ferdselsårene og til skolene. I tillegg er Veitvetparken et offentlig grøntareal med lekeapparater og møbler. Parken ligger rett ved siden av nye Veitvet skole som har flere utendørs idrettsbaner, og sammen utgjør disse et tydelig offentlig grønt rom for utendørsaktivitet i delområdet. På Linderud er Linderudbanen og skolen opparbeidet for offentlig bruk, men som vi skal se er ikke uteområdene opparbeidet som et møtested for større deler av beboerne i området.

Det er flere offentlige grøntarealer i tilgrensning og nærhet til de tre områdene som nærmest danner en grønn ring rundt dem, og Sletteløkka har marka som nær nabo, med turforbindelser inn i Lillomarka og videre til hele Nordmarka. Slike områder legger til rette for lokalt friluftsliv og folkehelse, og har dessuten en viktig lokalklimatisk funksjon som vinddempende og luftrensende. Vegetasjonen og bekkene er også avgjørende for biologisk mangfold, som er en viktig opplevelseskvalitet i området.

Linderud gård eies av Linderud stiftelse men forvaltes av Museene i Akershus (MiA) som jobber for å åpne opp gårdsanlegget for publikum. Dette gir gården og parkanlegget en halvoffentlige karakter. Hagen har blant annet damanlegg, eplehage, bed og en allé av lindetrær og har planer om å tilføre hagen aktivitetsfunksjoner i den nordlige delen (Byantropologene, 2018).

Figur 3.1: Kart over grunneierforhold.

1. STATENS VEGVESEN 2. STATENS VEGVESEN REGION ØST 3. STATSBYGG 4. FORSVARSBYGG 5. OMSORGSBYGG 6. FJELLINJEN AS
7. BANE NOR SF 8. BANE NOR EIENDOM 9. OSLO KOMMUNE 10. EBY 11. OSLO KOMMUNE RÅDHUSET 12. UNDERVISNINGSBYGG
13. OPPLYSNINGSVESENETS FOND 14. TINE SA 15. SOV EIENDOMSINVEST AS 16. KIRKELIG FELLESRÅD I OSLO
17. NORGESGRUPPEN ASA 18. VEITVETSENTERET 19. ØSTRE AKER VEI PARKBYGGET AS 20. OSLO RESORT AS
21. SVEIN OFTEDALSVEI AS 22. BRETTVETVEIEN 2B AS 23. VEITVETSENTERET DA 24. SCHWENCKE EIENDOM AS 25. FELLESGÅRDEN AS
26. BANE NOREIENDOM OG ØSTRE ANKERVEI 93 ANS 27. ABV 28 32 AS 28. SELVAAG BYGG 29. ØVRE VEITVET BORETTSLAG
30. VEITVET HAGEBY BORETTSLAG 31. RÅDYRVEIEN BORETTSLAG 32. SØNDRE VEITVET BORETTSLAG 33. HUBROVEIEN BORETTSLAG
34. BEVERVEIEN BORETTSLAG 35. LINDERUD BORETTSLAG 36. SLETTELOKKA BOLIGSAMEIE 37. ASKELIA BORETTSLAG
38. KOLSÅSBAKKEN BORETTSLAG 39. NEDRE KALBAKKEN BORETTSLAG 40. BJERKEHAUGEN BORETTSLAG 41. SOLBAKKEN BORETTSLAG
42. ESTRE VEITVET BORETTSLAG 43. TINGLYSTE EIERFORHOLD 44. LINDERUD STIFTELSE 45. CITYCON LINDERUD EIENDOM AS
46. VEKSHUSFLØTTEN VEL

Figur 3.2: Offentlige, halvoffentlige og private grønne områder. Kilde: Lala Tøyen, 2019

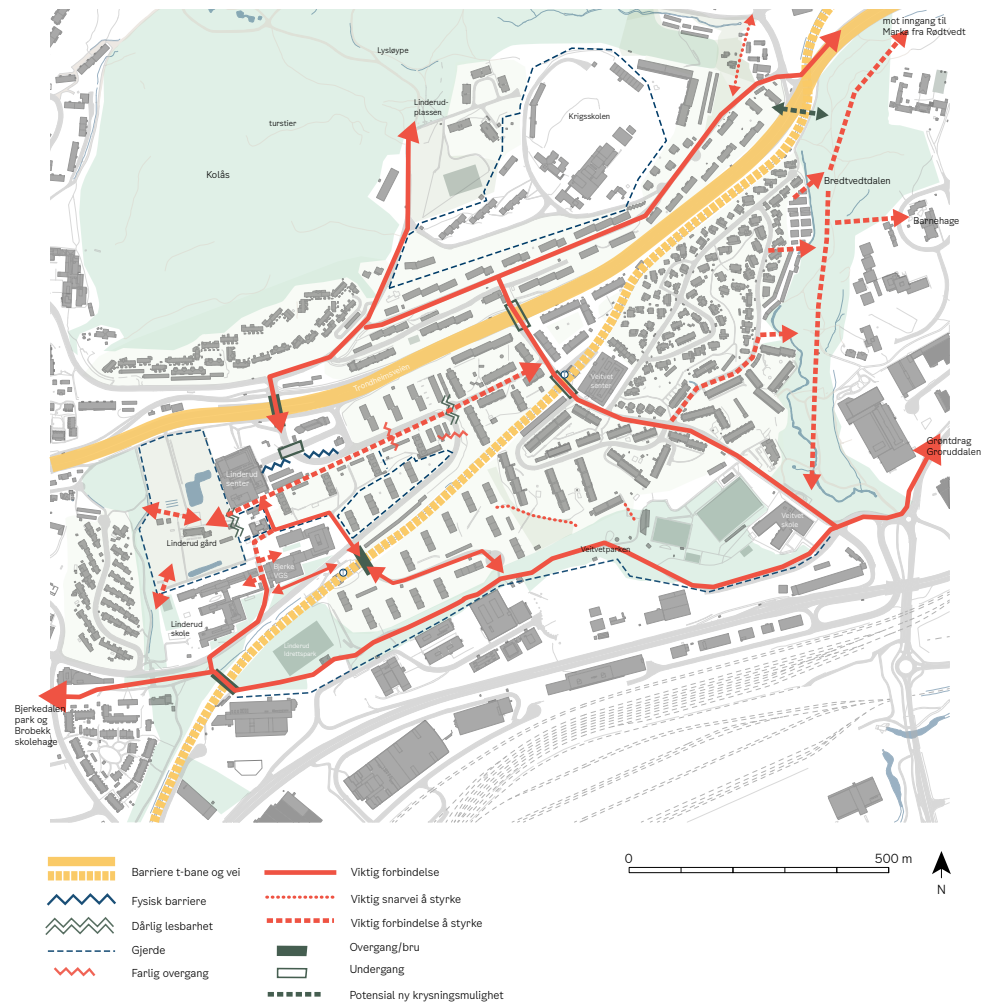
3.1.2 Forbindelser, barrierer og lokal tilhørighet

Linderud, Veitvet og Sletteløkka ble bygget ut på 60-tallet og framstår fortsatt som et resultat av bolig og byutviklingsidealene fra den gang. Områdene har en karakter, mest kjent som drabantbystruktur, med spredt boligbebyggelse og separering av funksjoner som bolig, handel, skole og trafikk. Strukturene danner forbindelser og barrierer som bestemmer hvordan man kan bevege seg og påvirker også opplevelsen av å ferdes i området, på godt og vondt. De bidrar også til å definere avgrensingen av de ulike nærmiljøene.

Overordnet er området preget av å være tilrettelagt for bil, som innebærer lange avstander og i mange tilfeller mangelfull tilrettelegging for fotgjengere og andre myke trafikanter. Mens Trondheimsveien og T-banelinjen er viktige forbindelser inn og ut av områdene, utgjør de lokalt også barrierer for fotgjengere og syklister på grunn av få krysningsmuligheter. Trondheimsveien kan kun krysses ved Linderud senter og mellom Veitvet og Sletteløkka. Videre nordover er det 1 km til neste mulighet for å krysse veien, som er ved Rødtvet T-banestasjon.

Sletteløkka delområde består av en lang vei, Sletteløkka, og en kortere vei, Linderudsletta. Sletteløkka som er en kilometer lang, som Karl Johansgate, er avdelt

Figur 3.3: Forbindelse, bevegelse og barrierer. Kilde: LaLaTøyen

Trondheimsveien og den inngjerdete krigsskolen er barrierer som avgrensner delområdet. Beboere sier at området mot øst i Askelia borettslag og Kolås sameie henvender seg mot Rødtvet på grunn av hverdagsfunksjoner som butikker, T-bane og skole. Vestre del forholder seg av geografiske årsaker til Linderud, men fordi barna sokner til Rødtvet og Apalløkk skole er denne tilhørigheten ikke entydig. Folk på Sletteløkk omtaler sitt nærmiljø i midlertid som Sletteløkk og sier barrierene på et vis knytter dette området sammen til et selvtendig nærmiljø eller nabolag (Bydel Bjerke, 2018 - 2019)

Veiforbindelsene og lokalisering av funksjoner gjør at de som bor på Linderud har en naturlig tilhørighet til nærmiljøet. Linderud senter tilbyr mange viktige servicefunksjoner og hele delområdet sokner til Linderud skole. T-banen og gode bussforbindelser gjør også at man ikke er nødt til å bevege seg langt for å nødvendig transport til andre deler av byen.

På Linderud finner man i midlertid flere mindre fysiske barrierer for fotgjengere, som nivåforskjellene rundt senteret og inngjerdinger rundt private og halvprivate områder som gården og noe av boligbebyggelsen. I tillegg er det sentrale områder som kan oppleves som udefinerte og lite lesbare, som for eksempel gangforbindelsen mellom Linderud skole og Linderud senter. Fra dette området er også inngang til Linderud gård, men Madamløkken barnehage og parkeringsplassen sør for senteret gjør denne inngangen lite tilgjengelig.

Det går et tydelig skille mellom hva som defineres som Linderud og hva som er Veitvet. Grensen går ved veisperringen som skiller Erich Mogensønsvei fra Veitvetstubben og sameiene som ligger på hver side. Beboere sier de oppfatter dette som et forvirrende sted som bidrar til å tydeliggjøre et fysisk skille mellom Veitvet og Linderud (Byantropologene, 2018).

På Veitvet bindes de viktigste funksjonene sammen av Veitvetveien. Veivet senter, dagligvarebutikken, T-banen og Veitvet skole ligger langs samme akse og innbyggerne i hele delområdet har kort vei til alle funksjoner, selv om skolen ligger et stykke unna senteret. I mange år jobbet Veitvetbeboerne for å få nedgradert Veitvetveien til miljøgate, noe de til slutt lyktes med. Dette har sørget for bedre sammenheng mellom øst og vestsiden av delområdet, men fortsatt opplever mange denne som en barriere. Veitvetparken ligger imidlertid litt i utkanten av bebyggelsen, midt mellom Linderud og Veitvet. Ifølge beboere både på Veitvet og Linderud ligger denne på Veitvet, noe som nok skyldes navnet snarere enn lokalisering.

3.1.3 Topografi og mobilitet

Topografien gir hele området kvaliteter som gode solforhold, bekkefar og utsikt fra bebyggelsen, men innebærer også at flere av de viktigste og mest sentrale gangveiene har stigningsforhold som kan være tunge for fotgjengere og syklende, og særlig utfordrende for rullestolbrukere, eldre, folk med barnevogn og andre brukergrupper. Disse stigningsforholdene kan være barrierer for bevegelse i område (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Opplevelsen av barrierer er individuell og påvirkes av ulike forutsetninger. Barn, voksne og eldre kan for eksempel ha ulikt forhold til avstand og hindringer.

Det er særlig de eldre som etterlyser tiltak som kan gjøre det enklere å ferdes i området.

Topografien oppleves som en utfordring i alle tre delområder. Både på Linderud og Veitvet sier beboere at de kjenner noen som ikke tør å bevege seg utendørs på vinterstid når de bratte bakkene blir glatte. På Sletteløkka sier beboerne at eldre ikke kommer seg ned den bratte bakken til butikken og nødvendige tjenester på Veivet. På Linderud er det særlig gangveiene mellom T-banen og Senteret som er problematisk. På Veitvet er det kommet flere innspill på fortauskanter og hellinger som er problematiske med rullator (Bydel Bjerke, 2018-2019, Byantropologene, 2018).

Mange opplever det bratte terrenget som en utfordring og ønsker bedre tilrettelegging for å kunne ta seg frem.

Sitat: «Veien ned fra senteret mot skolen og videre mot T-banen er forferdelig, særlig for alle med rullestol eller rullator, og det er mange av oss her i området. Selv om bilene ned fra Linderud senter er borte, er asfalten så ødelagt at det er like før hele rullestolen velter på vei ned. Jeg har faktisk sett en dame velte med en slik el-rullestol der borte.» Kvinne i 60-årene fra Linderud (Bydel Bjerke, 2018-2019)

Forslag til tiltak fra beboerne er flere benker på strategiske steder, aldersvennlig transport (rosa busser), som Ruter tilbyr i andre bydeler og bedre vedlikehold, brøyting og strøing. Varmekabler på de mest trafikkerte strekkene er også spilt inn. (Bydel Bjerke, 2018-2019)

Mange barn og unge trosser imidlertid topografiske barrierer og veistrukturer som ikke er tilpasset fotgjengere, de tar snarveien. Det er over tid etablert mange tråkk og stier som utgjør viktige lokale forbindelser. Noen av disse er marker i figur 3.3. I fremtidig arbeid kan det være aktuelt å se på muligheter for opparbeiding av i disse for å styrke fremkommeligheten.

Trafikkbildet på Sletteløkka

3.1.4 Trafikksikkerhet og parkering

Deler av Linderud er skånet for biltrafikk på grunn av gangveisystemet som sikrer trygge forbindelser mellom Linderud senter, boligområder og skolen. Det er likevel endel som kommenterer at det er dårlig trafikksikkerhet for barn og eldre på grunn av gjennomfartsveien - Erich Mogensønsvei som slynger seg gjennom Linderud. En mor sier hun er nødt til å følge barna trygt over Statsråds Mathiesens vei der mange biler kommer i stor fart fra Trondheimsveien (Bydel Bjerke, 2018-2019). På en trygghetsvandring på Linderud i november 2019 ble overgangene og lysforholdene her også spesifikt nevnt som problematiske. Foreldre på Linderud skole uttrykte at de er bekymret for hastighet og mener det er få overganger ved skolen. Det er tidligere gjennomført mulighetsstudier for å gjøre nedre del av Statsråds Mathiesensvei tryggere, men disse er foreløpig ikke realisert.

En del beboere er samtidig oppgitt over parkeringsmulighetene på Linderud og ønsker flere parkeringsplasser. En beboer som ble intervjuet av Byantropologene mener at det ikke finnes gjesteparkering på Linderud og at mange parkeringsplasser, heriblant Handicap-parkeringen, blir brukt som snødepot, vinterstid. En kvinne forteller at hun ber gjestene sine parkere på senteret. Der får de to timer gratis, det begrenser tiden til besøk (Byantropologene, 2018).

Trafikksituasjonen på Sletteløkka ble kartlagt i forrige groruddalssatsing. Veiene er smale med fortau på en side, men det parkeres på begge sider av gata. Flere beboere sier at det er enkelt å ha bil på Sletteløkka og at det er en av grunnene til at de flyttet dit. Samtidig er det tydelig at det er problemer knyttet til parkeringen. Fra flere hold sies det at bomringen skaper ekstra trafikk på begge sider av sperringen som utgjør «bomgrensen». Beboere forteller at det er vanlig at folk parkerer på en side og går gjennom for å ta bussen/T-banen dit de skal. Enkelte mener også at de observerer at folk har to biler, en på hver side av bomringen. Tilsvarende utfordringer vises det til på Veitvet. Siden omleggingen av bomsystemet i Oslo ble gjennomført mener en del at forholdene har blitt bedre, men det er fortsatt mye fremmedparkering og særlig skaper store varebiler og lastebiler utfordringer.

I forrige Groruddalssatsing ble det gjort store grep i Veitvetveien for å skape en strøkgate. Når vi har spurt beboere om trafikken er de mer fornøyde enn de var før oppgraderingene, men det er fortsatt stor gjennomgangstrafikk gjennom området. De som bor øst for Veitvetveien sier de savner lyskryss der barna krysser veien når de skal på skolen.

Veitvetveien er blitt tryggere, men trafikk og støy oppleves fortsatt som en ulempe i følge bydelens undersøkelser.

Trondheimsveien, RV4, skaper en barriere mellom områdene på hver side. De nærmeste boligene ligger innenfor rød støysone i kart utarbeidet av Statens veivesen.

3.1.5 Støy

Områder langs Trondheimsveien er særlig utsatt for støy fra biltrafikk, noe som rammer særlig Sletteløkka og boligblokkene langs veien på Veitvet (Bydel Bjerke, 2008). Dette er også utfordrende med tanke på utvikling av uteområder på Sletteløkka da arealene nærmest veien har best solforhold, men er mest rammet av både støy og forurensning. Sletteløkka Vel er engasjert i å kartlegge støyforhold for å få på plass støyskjermer som ble vedtatt for noen år siden.

Det finnes imidlertid ulik oppfatning og opplevelse av hvorvidt støy er problematisk. En del lokale ungdommer ser for eksempel ikke ut til å være plaget av støyen, men synes tvert imot at larmen og veien generelt gir en urban følelse og symboliserer forbindelse til andre deler av byen (Byantropologene, 2018).

Vi bruker ikke balkongen, i alle fall ikke før rushtiden er over.

(mann i 30-årene, sletteløkka)

Jeg bruker headset med musikk når jeg skal ut og sole meg for å slippe å høre trafikken, ellers tenker jeg ikke noe særlig på det.

(ung mann, Sletteløkka)

Støyproblemet er der hele tiden, men utsikten veier opp før støyen, jeg har døra og vinduene lukket.

(kvinne i 50-årene, Sletteløkka)

3.2 Møteplasser i nærmiljøet

Gjennom kvalitative og kvantitative undersøkelser har innbyggerne i innsatsområdene gitt tilbakemelding om deres bruk og vurdering av de fysiske møteplassene og nærmiljøkvalitetene.

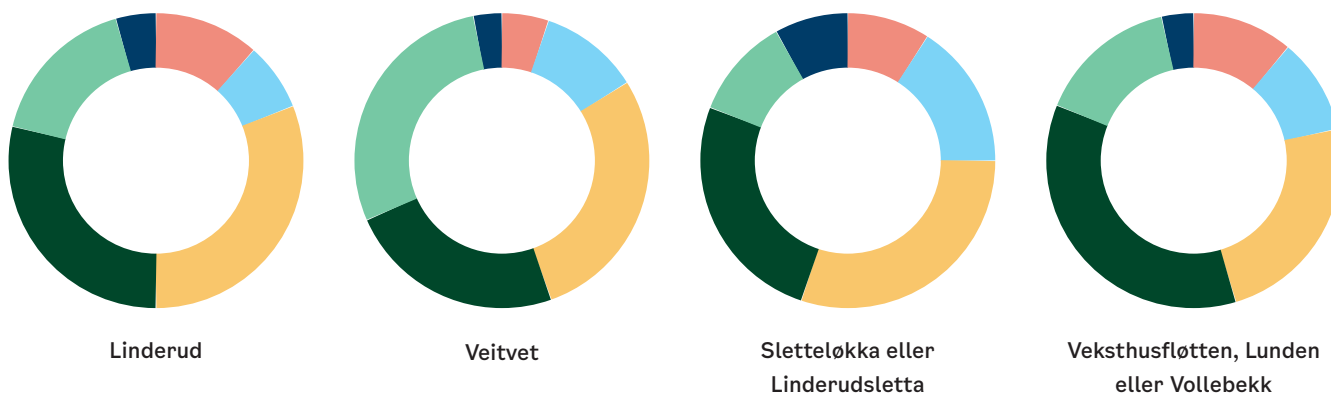
Generelt har folk ulike preferanser på hva slags byrom de ønsker å oppholde seg i, gjerne avhengig av alder, kjønn og personlighet. Noen liker steder med høy puls og masse aktivitet, mens andre liker å sette seg ned i mer rolige omgivelser. De virkelig gode møtestedene er gjerne steder som tilbyr mulighet til begge deler, som kombinerer både ro og aktivitet i en fin balanse. Figur 3.4: viser en kartlegging av de aktive og de mer rolige stedene i hele området.

Luftforurensing med svevestøv langs Trondheimsveien er et problem særlig for boligområdene på Sletteløkka og den nordre delen av Veitvet (Bydel Bjerke, 2008, s. 64). Dette er også problematisk med tanke på utvikling av uteområdene her. Problemet forsvinner trolig ikke før planer for nedbygging av Trondheimsveien eventuelt gjennomføres.

Figur 3.4: Rolige, støytutsatte og aktive områder. Kilde: Lala Tøyen, 2019

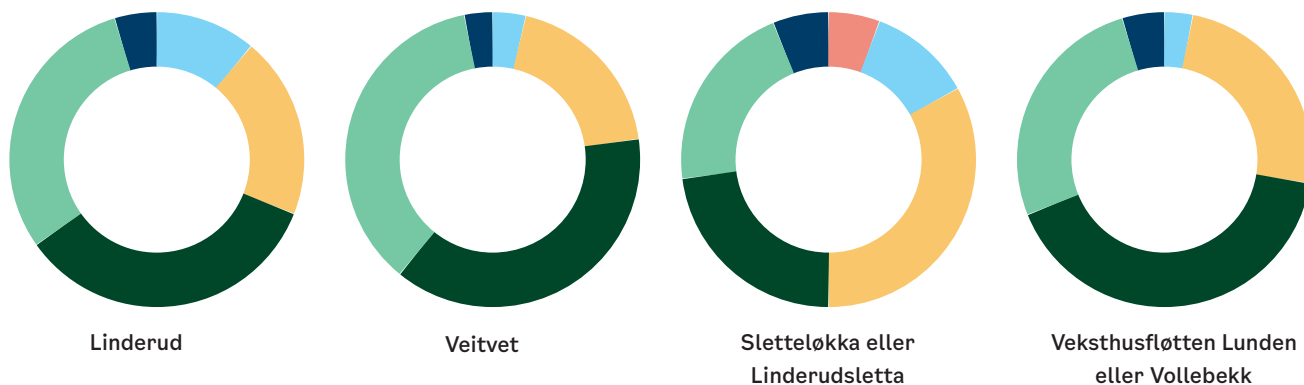
Figur 3.5: Hvor enig eller uenig er du i påstanden: Det finner hyggelige møtestedder jeg bor. Kilde: Opinion, 2019

Svar på en skala fra 1 til 5 der 1 er helt uenig og 5 er helt enig 1 2 3 4 5 Vet ikke

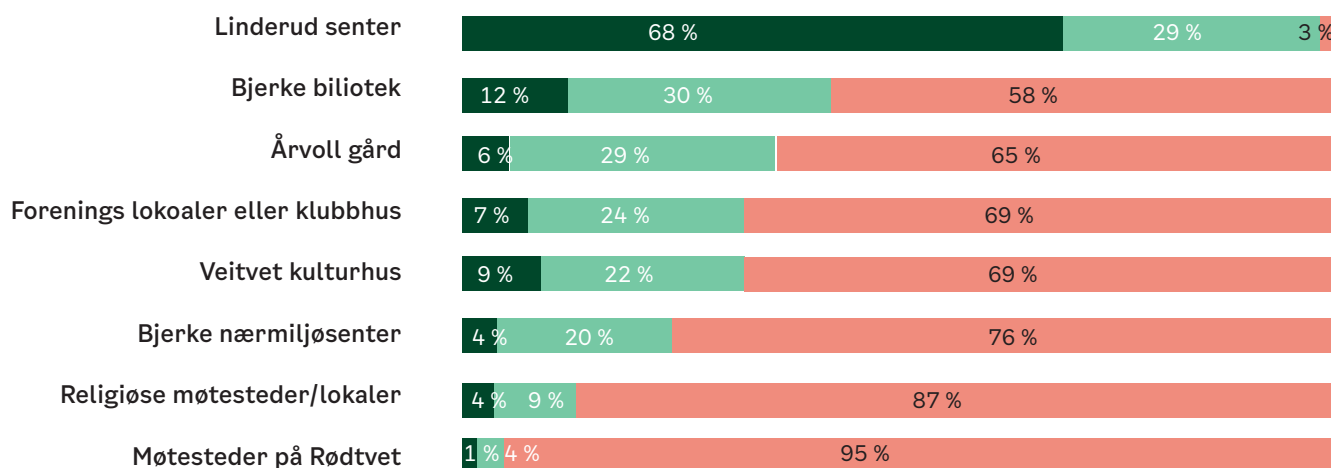
Figur 3.6: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med følgende forhold der du bor?

Kilde: Opinion, 2019

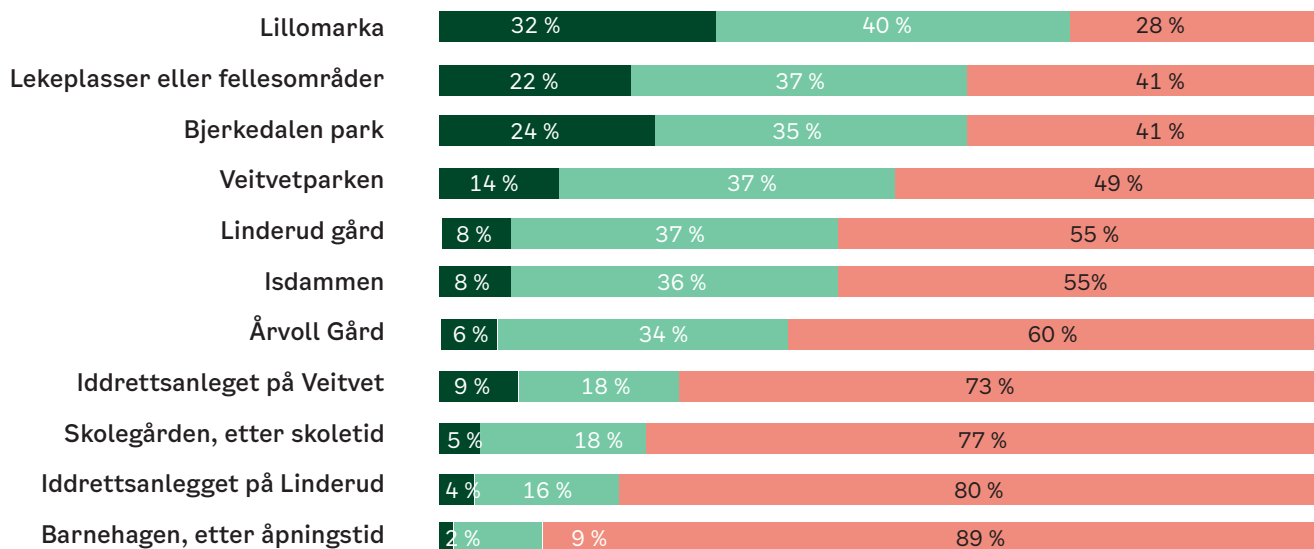

Svar på en skala fra 1 til 5 der 1 er helt misfornøyd og 5 er helt fornøyd 1 2 3 4 5 Vet ikke

Figur 3.7: Bruk av møteplasser i Bydel Bjerke. Kilde: Opinion, 2019

Figur 3.8: Bruk av uteområder i Bydel Bjerke. Kilde: Opinion, 2019

3.2.1 Møteplasser på Veitvet

Leke- og aktivitetsområder

På Veitvet er fotballbanen og uteområdene på skolen og lekeplassen i Veitvetparken mye brukt, også etter skoletid. Veitvet skole sto ferdig i 2015 med ny kunstgressbane og nye lekeapparater. Flere savner imidlertid større lekeapparater tilpasset barn på mellomtrinnet og mener det mangler vedlikehold av eksisterende idrettsflater (Bydel Bjerke, 2018-2019). FAU jobber for å få på plass en parkourbane for å tilrettelegge for større variasjon av aktiviteter rundt skolen. Det er også lekearealer i alle sameier og borettslag der det er mye aktivitet, særlig på ettermiddag og kveldstid. Tilbakemeldinger fra beboerne er at uteområdene fungerer godt som samlingssted for beboerne.

Veitvetparken

Veitvetparken ble oppgradert med nye lekeapparater i forrige Groruddalssatsing, men det har over tid kommet mange innspill om at Veitvetparken oppleves som mørk og til dels gjengrodd, og det kommer meldinger om lyssky aktivitet der på kveldstid. Noen foreldre forteller at de derfor ikke vil la barna leke i parken alene. På bakgrunn av lokal medvirkning vil parken lyssettes i 2020. Beboere gir uttrykk for at det gamle SFO-huset som pr. i dag driftes av Veitvet sportsklubb har potensial til å fremme økt trygghet i parken dersom det i større grad åpnes som en møteplass for nærmiljøet.

Ikke uventet er det de som bor på Veitvet som bruker parken mest, men også de som bor på nedre Linderud har kort vei til parken. Kartleggingen gjennom året viser

Mange beboere deltok på Lysfest og medvirkningsopplegg i forbindelse med ny belsnyingsplan i Veitvetparken.

at også mange barnehager og skoleklasser bruker Veitvetparken og treningsapparatene lenger vest på dagtid. Tilbakemeldinger fra lærere og barnehageansatte viser at de bruker nærmiljøet aktivt når de går turer (Bydel Bjerke 2018-2019). I spørreundersøkelsen oppgir 26 % av de som bor på Veitvet og 34 % på øvre og nedre Linderud at de aldri bruker parken. For de som bor lenger unna, på Sletteløkka eller Veksthusfløtten/ Vollebekk er det over 60 % som aldri bruker parken.

Kulturhuset Veitvet og Veitvet senter

På Veitvet er mange svært fornøyd med aktiviteten som finnes på Kulturhuset Veitvet som er etablert i Veitvet senter. Det er særlig familier i områdene som bruker tilbudene på kulturhuset, mens ungdommer bruker ungdomsklubben. Åpen barnehage og Frisklivssentralen tiltrekker også innbyggere til senteret på dagtid. På Veitvet etterlyser beboerne at det tilrettelegges for en hyggelig møteplass utendørs ved Veitvet senter, samtidig som noen ytrer bekymring for at det vil kunne bli et hengested for høylytte ungdommer, også fra andre deler av byen (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Møteplasser for eldre

Det er særlig eldre som føler de har mistet «sin møteplass» ettersom strukturen ble endret og eldresenteret som var der tidligere ble integrert med øvrig bruk av lokaler på kulturhuset. I bydelens og Byantropologenes intervjuer kommer det fram at mange eldre mener de er oversett og nedprioritert til fordel for barn og ungdom og integreringsprosjekter, særlig på Veitvet. Det uttrykkes særlig et savn etter et fast sted der det er mulig å drive aktiviteter i rolige omgivelser. Ansatte som arbeider tett på eldre og de eldre selv ytrer at et slikt tilbud, der det også er mulig å spise sammen, vil forebygge ensomhet og psykiske helseplager blant eldre.

3.2.2 Møteplasser på Sletteløkka

Lek- og aktivitetsområder

I Sletteløkka grunnkrets bor det 2469 personer, 743 av disse er under 20 år (SSB, 2018). Barn og unge på Sletteløkka er jevnt over fornøyd med sine uteområder. På Sletteløkka blir både lekeplassen, ballbanen og solparken i Sletteløkka sameie og lekeplassene i Askelia borettslag og Kolås sameie mye brukt. To unge voksne menn, som vokste opp og fortsatt bor på Sletteløkka, fortalte om hvordan det var i gata da de vokste opp.

De lærte å spille fotball i rundkjøringen der det var malt et mål på en betongvegg. De mente at fotballbanen som ble anlagt for noen år siden var en stor forbedring fra det de hadde da de var små. De er glade for at barna har flere fine lekeplasser i dag.

De unge voksne mimrer også til tiden da de ble invitert til å svømme i bassenget på krigsskolen. De sier at barna i området har dårlig tilgang til svømmehaller og at der for dyrt for de som bor på Sletteløkka å dra på Tøyenbadet.

«Det var kjempehyggelig fordi, vi var sånn 20 unger som ble tatt med opp dit, så fikk vi saft og boller og så hadde vi det veldig kult... Badet i halvannen time - to timer, så gikk vi hjem igjen. Og da hadde vi alltid med en voksen som tok med oss da. Så, hvis foreldrene våre var usikre så kunne de snakke med han og si ja, han kommer hjem før klokken åtte.»

(Mann 20 år, Sletteløkka, Bydel Bjerke, 2018-2019).

Barn og unge etterlyser spesielt lekeapparater og aktiviteter for eldre barn og ungdommer og at fotballbanen og eksisterende lekeområder blir rustet opp. Ungdommene vi snakket med sier det er lite å gjøre på Sletteløkka for ungdom og de mener det bør være noen aktiviteter, for eksempel et bordtennisbord. Den største misnøyen som barn og unge uttrykker er knyttet til biler og forsøpling (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Det er de voksne som uttrykker noe bekymring for barn og unges fysiske oppvekstmiljø. Mange mener at det ikke er tilrettelagt nok for lek, og folk er bekymret for at mange barn leker og oppholder seg i de trafikkerte veiene. Det kommer innspill om flere av lekeplassene og fotballbingen er nedslitte og at bingen heller ikke har kapasitet til alle barna som vil bruke den.

Behov for møteplasser på Sletteløkka

Beboere på Sletteløkka sier det er en utfordring at folk ikke kjenner hverandre og at det må skapes arrangementer som gjør at folk finner sammen rundt felles interesser. Det er også behov for å organisere alle beboergrupper slik at de kan jobbe for områdets «felles beste», Sletteløkka arrangementer og Sletteløkka Vel er gode eksempler på hva som fremmer deltakelse og felleskap i området. Grendehuset kan bli en sentral lokasjon for å skape en sterkere sosiale felleskap i nærmiljøet.

Sitat: *«Vi er mange som ønsker en park eller et sted å treffe venner ute. Det må være noe for alle, barna også. Vi trives best der det er mange folk i alle varianter, bare se på hvordan vi stimler til Linderudsenteret. Nitrism som det er, massevis av folk i mangel av noe annet som er trivelig.»*

Mann i 50-årene, Sletteløkka (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Ungdommer vi har snakket med på Sletteløkka sier de foretrekker å gå til Veitvet eller Apalløkka hvor det er mye plass og hvor de møter venner fra ungdomsskolen sin. De tar ikke med venner til Sletteløkka fordi det ikke er noe å gjøre der, og de føler seg mindre overvåket når de drar ut av gata. Noen unge voksne sier de liker at det finnes steder man kan gjemme seg litt bort i nærmiljøet. De sier de liker å spille kort og grille, så de savner flere benker og bord. De ønsker også et sted der Sletteløkka-ungdommer som går på forskjellige skoler kan bli kjent (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Behovet for et felles møtested har skapt lokalt engasjement på Sletteløkka.
Foto: Dugnad Days - Sletteløkka

3.2.3 Møteplasser på Linderud

Lek- og aktivitetsområder

Kartleggingen viser at mange av barna på nedre Linderud leker i veien utenfor der de bor eller på de åpne grønne arealene mellom blokkene. Kartleggingen viser også at aktivitetsparken langs gangveiene ved den såkalt «Siemenstomta» benyttes flittig av skole og barnehagebarn på dagtid. Høsten 2019 ble det også anlagt en klatrepark på Linderud gård som er blitt svært populær både på ettermiddag og i helger den korte tiden den har vært der. Mange sier at de litt større barna bruker lekeplassen i Veitvetparken (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Linderud borettslag 2 har opparbeidet en lekeplass, og barn fra hele Linderud bruker lekeplassen. Barna liker godt å være her, men en del beboere er ikke positive til at barn fra hele Linderud leker her på grunn av støyen det medfører. Beboere etterlyser nye lekeplasser i de øvrige sameiene ettersom flere ikke er blitt erstattet når de er nedslitt, eller de er svært enkle og innbyr ikke til variert lek (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Linderud skole

Barna vi har snakket med på Linderud uttrykker at de er veldig glad i skolen sin, men de vi snakket med sier de ikke er så glade i å leke i skolegården på ettermiddagstid. Noen peker på at den er nedslitt og har lite å tilby sammenliknet med Vollebekk skole og Veivet skole. Noen sier den ligger for langt unna der de bor, andre sier den er skummel på kveldstid, enten fordi det er skumle ungdommer der, eller de er redde for skogen (Suaedalen) (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Ungdommenes møteplasser

I rapporten Folk og steder av Byantropologene (2018) og bydelens intervjuer kommer det fram at ungdommer fra Linderud bruker Bjerkedalen park mye. Der spiller de basket og «henger rundt». Ballbingen på Linderud skole, Madamløkken barnehagen og Linderud senter er andre steder mange liker å være (Byantropologene, 2019).

Bydelens kartlegginger gjennom flere årstider viser også at området ved Linderud Pizza og grill ved Linderud T-bane er et sted som mange av ungdommene liker å være. Kartleggingen viser mye aktivitet her fra morgen til kveld på sommerstid.

Selv om mange bruker den lille ballbanen ved ungdomsskolegården, blir området rundt beskrevet som trist og lite fargerik, noe som blant annet ble formidlet

Aktivitetspark ved Linderud brukes av forbipasserende og i dette tilfellet AKS. Foto: Bydel Bjerke

gjennom prosjektet Linderud Fargelab, da ungdommer på Linderud skole ville oppgradere skolegården sin, høsten 2018 (Byverkstedet, 2018).

Ungdommene på Linderud har formidlet at gjerne ønsker det skjer mer og at man får en attraksjon som trekker folk utenfra, sånn at de kan bli stolt av Linderud. De ønsker seg også flere steder man kan være der det er tak mot le og steder å være der de bare kan være med venner. (Bydel Bjerke, 2018-2019, Byantropologene, 2019).

Linderud senter

Av spørreundersøkelsen ser vi at Linderud senter er det viktigste møtested for veldig mange i områdene. Kartlegging av bruk viser at det er særlig eldre over pensjonsalder og ungdom som bruker senteret til å være sammen med venner. Brukerne må underlegge seg visse regler for adferd ettersom det er et senter, og støy blir ikke akseptert. Ungdommer forteller at de

Linderud fargelab oppgraderer skolegården sin med hjelp av Byverkstedet.

har et godt forhold til vakter på senteret, men at det nok en del ganger kan bli for mye og at de blir «kastet ut» hvis de ikke er stille eller har med medbrakt mat.

Folk generelt har et positivt inntrykk av senteret. Kvinne ca. 80 «Det er akkurat masse stort og ikke så folksomt. Vi kjenner de fleste her, selv om vi jo møter de vi pleier, våre egne venner» Det uttrykkes likevel behov for flere møtesteder både på Sletteløkka og på Linderud som ikke er kommersielle, og på Linderud har mange uttrykt ønske om å kunne sitte utendørs og nyte kaffe eller mat på en kafé eller restaurant.

I intervjuene med en gruppe minoritetskvinner sier mange at kulda om vinteren gjør at de stort sett holder seg inne. En mor fortalte at hun ofte tar med sønnen på ca. to år for å se på fiskene i akvariet på Linderud senter, men at det er vanskelig å bli kjent med nordmenn og ingen naturlige steder å bli kjent. På beboermøtene etterlyses det lavterskel møtesteder der familier kan møtes og der barna har mulighet til å drive med aktiviteter.

Intervjuer og åpne spørsmål i innbyggerundersøkelsen viser også at mange savner en offentlig ikke-kommersiell møteplass på Linderud. Gjerne et kultursted eller bibliotek der man kan ta med familien og være sosiale og gjøre aktiviteter. Det etterlyses også en utendørs møteplass, som et torg, som er sentralt plassert i aksene mellom T-banen og senteret.

Linderud gård

Linderud gård, med sitt erverdige hovedbygg og godt bevarte historiske hageanlegg, er et viktig kulturminne i Oslo og lokalt på Linderud. Gården, som ligger like ved Linderud skole og Linderud senter, er eid av Linderud Stiftelse og driftes av Museene i Akershus (MiA). Gården er kun åpen delvis på grunn av vernehensyn. Av svarene i spørreundersøkelsen ser vi at 18 % på Linderud bruker Linderud gård ofte, 36 % bruker den av og til, mens mellom 50-60 % av de som bor i delområdene aldri bruker gården i fritiden.

De siste årene har museet foretatt en rekke grep for å åpne opp gården for publikum, basert på en mulighetsstudie om hvordan gården kan tilrettelegges for mer besøk. En klatrepark og nærmiljøhage er allerede etablert. Få av de 200 voksne som ble intervjuet ved Min mening-vogna hadde vært på Linderud gård. Noen eldre, særlig majoritetsnorske kvinner, hadde vært der på omvisning eller på konsert. Flere som har bodd lenge i området fortalte historier fra de var små da de ikke torde å gå inn fordi det var privat grunn. Flere av barna oppga at de hadde deltatt på Halloween, et årlig arrangement i regi av MiA og bydelen. Mange beboere mener at det ligger et stort potensial i å utvikle gården til mer variert bruk og aktivitet. Mange ønsker at det skal være mulighet til å grille og ha piknik der, men at det da bør være vann og toaletter tilgjengelig. Beboere viser forståelse for at deler av parkområdet må være stengt av vernehensyn.

Linderud gård er viktig for mange som bor i området og utenfor. Foto: Marianne Gjorv

Av de **70 %** som sier at de bruker Lillomarka, sier **32 %** at de bruker den ofte, mens **40 %** sier de bruker den av og til. Når vi bryter ned tallene ser vi at **49 %** av de med innvandrerbakgrunn aldri bruker marka, mens bare **15 %** av majoritetsnorske sier de aldri bruker den.

Også noen ungdommer mente at parken må beskyttes mot for hard bruk.

Sitat. «Alle er enige om at dette er et flott sted, men av en eller annen grunn føles det litt fjernt fra resten av bydelen. (...) Vi blir enige om at gården kunne ha vært mye bedre annonsert og synliggjort, for eksempel gjennom skilt og gangstier. (.....Generelt opplever deltakerne gården ellers som lukket, og lite velkommende» (Byantropologene, 2018).

3.3 Bruk av parker og naturområder utenfor innsatsområdene

Bjerkedalen park

Hele 84 % av beboerne på Linderud bruker Bjerkedalen park ofte eller av og til, og folk gir uttrykk for at de verdsetter parken høyt. Mange minoritetsnorske sier de bruker parken til å grille eller de tar med barna for å leke. Blant ungdommene på Linderud skole svarer mange at de bruker Bjerkedalen park mer enn de bruker områder i eget nærmiljø. Mange er svært opptatt av at det bør være kafédrift på Paviljongen som ligger i parken.

Marka

Marka blir av mange trukket fram som en av de viktigste kvalitetene ved å bo i delområdene.

Av de 70 % som sier at de bruker Lillomarka, sier 32 % at de bruker den ofte, mens 40 % sier de bruker den av og til. Når vi bryter ned tallene ser vi at 49 % av de med innvandrerbakgrunn aldri bruker marka, mens bare 15 % av majoritetsnorske sier de aldri bruker den.

Det er ikke stor forskjell på Linderud og Veitvet delbydeler når det kommer til bruk av marka. I intervjuer kom det fram at ungdommer generelt sett er negative til bruk av marka: mange formidlet at det er kjedelig, og gir assosiasjoner til aktiviteter man gjorde med skolen som barn. De som bor på Sletteløkka bor nærmere skogen og mange med majoritetsnorsk opprinnelse snakket positivt om marka og sier de bruker den ofte. Få nevnte skogen som positiv av de med innvandrerbakgrunn, men i et intervju med minoritetsnorske kvinner som trener sammen, sier at de er blitt vant til å være i skogen og trives med å bruke den fordi de har trent sammen med andre.

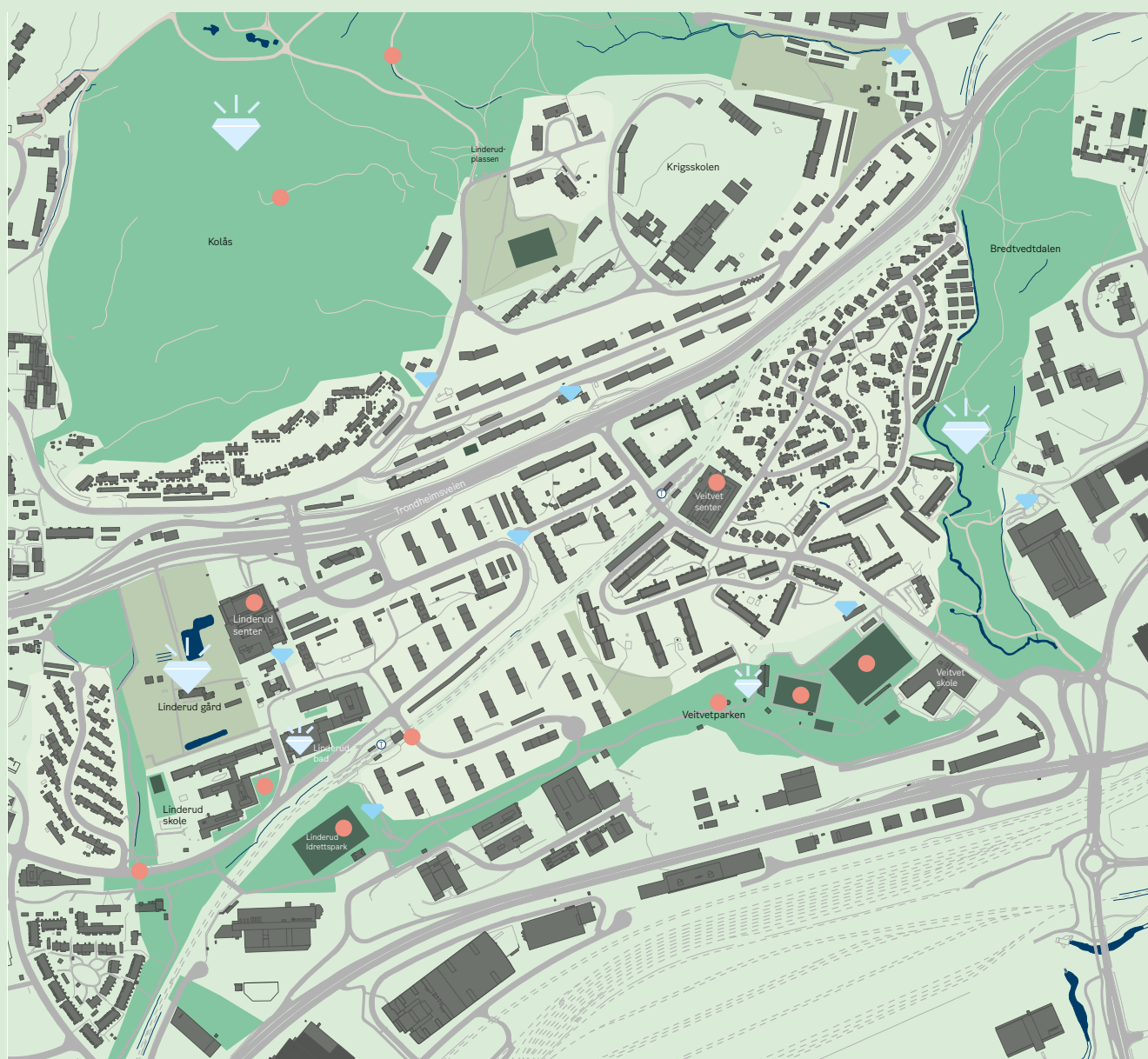
Isdammen

51 % av Linderudbeboerne svarer at de bruker Isdammen ofte eller av og til og vi vet at mange skoleutflukter fra Linderud skole legges dit. Av ungdommene vi snakket med sa de at hadde gode minner fra de var barn, men de vi snakket med drar ikke så ofte dit lenger etter ungdomsskolealder.

3.4 Stedskvaliteter og potensialer

I illustrasjonen nedenfor er det markert målpunkter og det vi her velger å kalle diamanter og uslipte diamanter. Målpunkter er steder som blir mye brukt av lokalbefolkningen i dag. Diamanter er steder som allerede stikker seg ut som noe særegent, men som kan gjøres mer tilgjengelig og kjent for innbyggerne. Uslipte diamanter er steder som ikke tilbyr stort i dag, men som har beliggenhet og potensial til å utvikles til et møtested.

Figur 3.10: I dette kartet fremheves områder som har potensial for videreutvikling, basert på innbyggernes innspill og ønsker for nærmiljø. Kilde: Lala Tøyen, 2019

 Diamant
- bør bli mer tilgjengelig

 Uslipt diamant
- bør opparbeides

 Målpunkt i dag

0 500 m

Diamanter:

- Linderud gård som er en særegen institusjon i hele Groruddalen, men som lokalbefolkningen sjelden bruker. Å få åpnet denne mer vil være positivt for området.
- Linderud bad og området utenfor badet. Badet er til dels ukjent for beboere og brukes i liten grad i dag av nærmiljøet siden det ikke er åpent som folkebad.
- I området rundt Bredtvet fengsel er det et flott naturområde som mange på Veitvet setter pris på og bruker i det daglige. Det bør opparbeides flere og bedre stier inn til området for å øke tilgjengeligheten.
- Paviljongen som driftes av Veitvet SK har potensiale for å åpnes mer for allmenheten. Flere ønsker kafé i helgene og at det huset kan brukes til aktiviteter som er åpne for alle.

Uslipte diamanter:

- Butikkbygget på Sletteløkka og området rundt det har stort potensial til å tilrettelegges som et lokalt senter og møtested for boligområdet, særlig for barn og unge. Det lokale arbeidet med grendehus er en god begynnelse.
- (stedet mellom senter, bhg, gård, Linderud): Her ligger potensial til å skape et lokalt torg hvor samtlige grupper som allerede krysser og møtes får muligheten til å ta i bruk rommet sosialt og til å oppholde seg utover kun ren gjennomfart. På vinterstid er det høyt potensial for å utnytte topografien i delområdene og tilrettelegge for vinteraktiviteter. Linderud senter har planer om transformasjon og etablering av et torg i tilknytning til senteret. Skøytebane utenfor senteret på vinterstid vil være et positivt aktivitetstilbud for hele området.
- (mellom Sletteløkka og Linderudsletta, potensial til å få til en liten akebakke men en generell utfordring for lek og aktivitet i gatene her er den dominerende og noe ukontrollert parkeringen som foregår i delområdet. Tilrettelegging for lek i dette området vil også kreve konkrete tiltak fordi befolkningens oppfatning om området som uegnet for barnelek er dypt innarbeidet.
- Det skal bygges ny flerbrukshall ved siden av Linderudbanen, men området rundt kan opparbeides for å gi idrettsglede til alle. Det er skråninger ned mot banen og en asfaltflate som kan opparbeides til tribuner eller flere aktiviteter.
- På Veitvet er det en trafo som på sikt kan transformeres til andre formål.
- Snuplassen mellom Linderud og Veivet er i dag et markant skille mellom de to delområdene. Dette krysset kan oppgraderes og heller bli en destinasjon som forener de to.

Figur 3.11: Elevene på 5. – 7. trinn er trygge i sitt nærmiljø (Ungdata junior, 2019).
Kilde: NOVA/OsloMet og Korus Oslo, 2019

3.5 Trygghet og fysisk nærmiljø

At folk opplever det som trygt å ferdes ute er en forutsetning for at de skal delta i nærmiljøet sitt. Hva som oppleves som trygt og utrygt er imidlertid subjektive oppfatninger. I offentlige rom er det gjerne redsel for kriminelle handlinger som skaper utrygghet, men sosial kontroll og sosial tillit kan bidra til å skape trygghet. Materielle forhold som tilrettelegging for variert bruk, god lesbarhet og informasjon, belysning og vedlikehold kan også redusere opplevelsen av utrygghet og faktiske kriminelle handlinger i følge en rapport utarbeidet av organisasjonen Tryggare Sverige (Uittenbogaard, 2020).

Innbyggerundersøkelsen (Opinion, 2019) viser at folk er trygge i nærmiljøene sine på Linderud, Veitvet og Sletteløkka. Det er bare 7 % på Veitvet og Sletteløkka som er helt eller delvis uenig i at det er trygt å gå ute på kveldstid. Ungdata junior-rapporten fra 2019 viser tilsvarende resultat, med noen variasjoner fra skole til skole. Vi har ikke tall fra Rødtvet skole.

Samtidig som befolkning uttrykker generell trygghet, har vi fått en del henvendelser om konkrete steder der folk føler seg utrygge. For å få svar på hvilke tiltak som kan bidra til bedre trygghet i nærmiljøet gjennomførte bydelen derfor en såkalt Trygghetsvandring med innbyggere på Linderud høsten 2019. Trygghet har også vært tema i intervjuer på Sletteløkka og i medvirkning knyttet til belyningsplan i Veitvetparken. Dette er en oppsummering av funnene om trygghet i datagrunnlaget.

Fysiske forhold som bidrar til utrygghet:

- Områder som oppleves som ødslige, som for eksempel parkeringsplasser og områder rundt skolen, næringsbygg og underganger.
- Bebyggelse med kriker og kroker å «gjemme seg bort i».
- Mangel på vedlikehold, forsøpling og grøntarealer som gror igjen.
- Mangel på belysning langs gangveier, og feil belysning som blander eller skaper mørke arealer utenfor veien.

Fysiske forhold som fremmer trygghet:

- Utendørs aktiviteter og arrangementer (tilstedeværelse av mennesker).
- Oversiktlige uteområder.
- Lys i vinduene på kvelden og «øyne på gaten».
- «Trivelige» uteområder som blir tatt vare på og vedlikeholdt.

Den stedsspesifikke kunnskapen fra trygghetsvandringen, intervjuer og medvirkningsprosesser tas med videre inn i arbeidet om å utvikle delområdene i tråd med målene for nærmiljøprogrammet og lokale behov. Det vil være aktuelt å samle mer kunnskap om hva som kan bidra til å skape trygghet i delområdene Veitvet og Sletteløkka i tiden framover.

Enkelte områder oppleves som utrygge på grunn av gjengroing og manglende belysning.

3.6 Nærmiljø og interessekonflikter

Befolkningssammensetningen i områdene Linderud, Veitvet og Sletteløkka har endret seg de siste årene. Befolkningen har blitt mer mangfoldig og det er mange barnefamilier i områdene. Gjennom fysisk kartlegging, samtaler og observasjoner har vi erfart hvordan interessekonflikter kommer til uttrykk i det fysiske nærmiljøet.

Det er ikke uvanlig at det oppstår interessekonflikter mellom generasjoner eller grupperinger i et nærmiljø. Noen foretrekker stillhet og ro, mens andre ønsker lyder og aktiviteter. Når mennesker med forskjellige synspunkter, vaner og forventninger til nærmiljøet kommer sammen kan det være uenighet rundt adferd og ordensregler. Beboere ønsker gjerne å ta i bruk og sette sitt preg på eget nærmiljø, med det er ikke alltid enkelt å komme til enighet om hva som utgjør et godt nærmiljø.

Observasjoner og intervjuer viser at beboerne som har et sterkt opplevd eierskap til fellesområdene i sameier og borettslag sammenfaller med hvem som sitter i styrene og dermed også har et juridisk eierskap. Dette er gjerne innbyggere som har bodd i sameiet eller borettslaget lenge, som eier bolig og som kan definere hva som er tillatt å gjøre og ikke gjøre i fellesområdene. Konflikter om bruk av uteområdene i sameiene kommer vi tilbake til i kapittel 4 om bolig og bomiljø.

Retningslinjer utviklet av borettslag og sameier kan i noen tilfeller begrense barns og unges mulighet til utfoldelse i fellesområdene. Gjennom intervjuer i områdene kommer det frem at yngre barn gjerne vil være der de voksne er, men at ungdommene vil være for seg selv (Bydel Bjerke, 2018-2019). Barna ønsker sosiale områder for å oppleve trygghet gjennom tilstedeværelse av andre mennesker. Uteområdene rundt Linderud og Veitvet skole ligger et stykke unna boligbebyggelsen og gir ikke denne sosiale tilstedeværelsen uten at en voksen følger med. Dette fungerer derfor dårlig som områder som dekker de yngste barnas behov. På Sletteløkka ligger lekeområder nærmere boligbebyggelsen enn på Linderud og Veitvet, men det finnes barrierer i form av biltrafikk som hindrer fri ferdsel for å nå lekeområdene.

De offentlige arealene legger også i begrenset grad til rette for en kombinasjon av aktiviteter for ulike grupper. Det er mest monofunksjonelle bruksområder. Gangveier er til å gå på, turområder er til turgåing, man trener der det er apparater, leker ved lekeplassen og driver med idrett på idrettsbanen. Ulike generasjoner lever side om side, men har heller ikke mye med hverandre å gjøre på de fysiske offentlige arenaene.

Det har over tid kommet opp flere anvisninger for hvordan uterommene skal brukes. Bruk som avviker fra det som er normen korrigeres gjennom mer skilting av uterommene, irritasjon fra beboere og av og til også bortvising fra privat eiendom. Det kan oppstå konflikter når ungdommer bruker sosiale områder i sameiene og borettslagene, på grunn av lydnivå og forsøpling.

«Vi er misfornøyd med at mange utenifra bruker benker som tilhører borettslaget, det er veldig irriterende og unødvendig. Vi trenger flere benker som alle kan bruke» Dame i 40-årene (Bydel Bjerke, 2018-2019). Mange voksne og eldre viser en omsorg for de lokale ungdommene og mener de bør få et ordentlig sted å være. Ungdommer selv sier at de ofte er en stor vennegjeng som ikke har noe annet sted å være og at de savner en innendørs møteplass der de kan gjøre aktiviteter.

I undersøkelsen «Folk og steder» av Byantropologene (2018) har det blitt tydelig at det eksisterer interessekonflikter rundt bruk av fysisk nærmiljø særlig knyttet til alder. Et eksempel er dette: «I store trekk føler de eldre (...) seg oversett og nedprioritert til fordel for ungdommen, innvandrere og integreringsprosjekter. De har inntrykk av at Groruddalssatsningen har hatt så stort fokus på barn og ungdom at de eldre har blitt helt glemt. (...) Deres inntrykk er at de, som har vært med på å bygge bydelen og skape det lokalsamfunnet de lever i, nå ikke blir tatt vare på» (Byantropologene, 2018, s. 20-21). Byantropologene formidler at eldre har vært utsatt for både omlegginger av, og nedskjæringer i tilbud, noe som på sikt kan få konsekvenser for forholdet mellom beboergrupper og forsterke en konflikt mellom generasjoner (Byantropologene, 2018).

Linderud gård er i økende grad en møteplass for flere interessegrupper, og MiA jobber for at et mangfold av besøkende skal finne seg til rette der. I tillegg til utendørs klatrepark og nærmiljøhage, åpnes også gården for at Linderud skole kan ha undervisning med ungdomsklassene på gården og ungdomsskoleelevene i faget «Innsats for andre» inviterte eldre på en lunsj med underholdning og bingo inne i gårdsbygningen.

Man finner mange skilt med anvisning på hvordan et område skal benyttes.

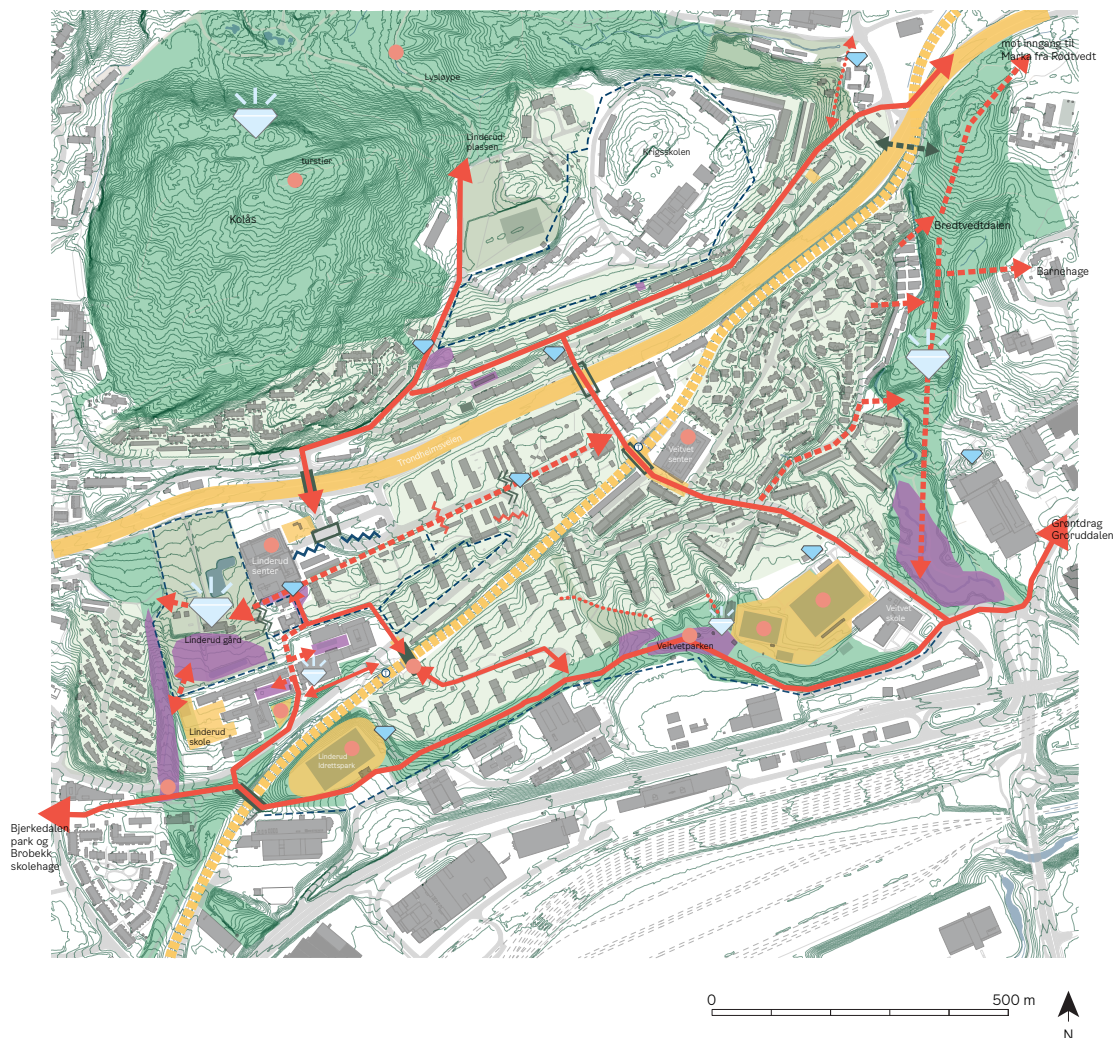
I 2019 ble det etablert en klatrepark på Linderud gård som er blitt svært populær.

3.7 Oppsummering

Linderud, Veitvet og Slettelokka er områder med mye natur og grønne kvaliteter, gode solforhold, utsiktspunkter i landskapet og nærhet og god kobling til både Marka og det mer urbane Oslo. Samtidig er det fysiske utfordringer i området som kan være med å hindre lokal deltakelse og eierskap blant beboere.

Bilvei, T-banespor, gjerder og høydeforskjeller utgjør åpenbare fysiske barrierer i hele området. I tillegg er det et problem med lesbarhet enkelte steder, særlig på Linderud, hvor det for eksempel er vanskelig å lese arealer som private eller offentlige, hvor gangveier leder og hvordan uterom skal brukes. I alle tre områder er det i det hele tatt en utfordring at en høy andel av grøntområdene er private, og eventuell tilrettelegging av disse for offentlig bruk må gjøres i samråd med borettslag og sameier.

Figur 3.12: LaLa Tøyen oppsummering av analyse Kilde: LaLa Tøyen, 2019

I tillegg bidrar mentale og sosiokulturelle barrierer til å forhindre interaksjon på tvers av delområdene. Her spiller også historisk forankring og det rent symbolske inn, for eksempel kan navnet Veitvetparken bidra til at beboere på Linderud opplever mindre nærhet til denne til tross for at parken fysisk ligger like nært til Linderud som til Veitvet.

Generasjonskiller og kulturforskjeller, samt manglende tilrettelegging for barn og unges utfoldelse skaper interessekonflikter, der barn og unge ofte «taper» kampen om arealene. I områder med en mangfoldig befolkning er det viktig å ha enkel tilgang til offentlige arealer til ulike bruk. Fordi det er mangel på offentlige

arealer i områdene er det spesielt viktig at sameiene er lydhøre for ulike behov blant beboerne og opparbeider fellesarealene slik at de svarer til det behovet beboerne har slik at disse kan legge til rette for at beboerne blir kjent og kan skape sosiale relasjoner til tross for eventuelle interessemotsetninger.

De offentlige områdene bør opparbeides slik at de kan fungere både som møteplass og aktivitetsarena for flere aldersgrupper. Det er kun de eldre ungdommene som sier de ønsker å ha steder for seg selv, mens yngre barn gjerne vil være der det andre folk og i umiddelbar nærhet til der de bor.

3.7.1 Hva hemmer og fremmer deltakelse i de fysiske nærmiljøene på Linderud, Veitvet og Sletteløkka?

Fremmer:

- Sameier og borettslag som har opparbeidede lekeplasser, utendørsaktiviteter og sittegrupper har høyere sosial aktivitet blant beboere enn de som ikke har det.
- Linderud senter og Veitvet senter har møteplasser/kafeer som verdsettes av hele befolkningen.
- Områder som er tilrettelagt for variert bruk, som Linderud gård, Veitvetparken, Bjerkedalen park brukes av mange ulike grupper til ulike aktiviteter.
- Alle delområdene har god tilgang til natur og rekreasjonsområder, som er viktig for livskvaliteten til mange beboere. Majoritetsnorske bruker marka i større grad enn minoritetsnorske.
- Bilfrie gangveisystemer og brede fortau, som på Linderud og deler av Veitvet, oppleves som trygge og sikrer god tilgang til ulike funksjoner nærmiljøet for alle.
- Korte avstander til service og tjenester gjør at alle kan ha et aktivt liv selv med nedsatt funksjonsevne. Dette gjelder særlig nordre Linderud og Veitvet.
- God kollektivdekning i hele området sikrer god mobilitet til andre deler av byen.

Hemmer:

- Mange eldre og andre med nedsatt funksjonsevne har utfordringer med å ta seg frem på grunn av bratt terreng i området. Dette gjelder særlig på Linderud og Veitvet, men fra Sletteløkka til Veitvet er det også bratt. Det etterlyses bedre vedlikehold, benker og andre tiltak som sikrer universell utforming i områdene.
- Områdene er delt av store veier med få over- eller underganger som gjør det vanskelig å bevege seg mellom delområdene. Gjerder og skilt som forbyr gjennomgang begrenser også ferdsel.
- Trafikk og parkeringsforhold, særlig langs gjennomfartsveiene og på Sletteløkka skaper utrygg ferdsel for barn.
- Enkelte områder oppleves som utrygge eller utrygelige på kveldstid på grunn av manglende belysning, manglende vedlikehold av vegetasjon, fysisk utforming som skaper ødslige områder og mangel på sosial kontroll på grunn av lite tilstedeværelse ute.
- På Linderud og Sletteløkka savner beboerne utendørs møteplasser som er tilrettelagt for aktiviteter, samt trivselsskapende elementer som farger, kunst, blomster og tilgang på vann. Eldre (70+) og eldre ungdom savner ukommersielle møtesteder. Voksne savner utendørs servering og steder der familier med barn kan møtes og drive med aktiviteter.
- Det er konflikter knyttet til bruk av uteområdene og normer for adferd, særlig mellom generasjoner på Linderud.
- Forsøpling er en stor utfordring, både innendørs og utendørs i sameiene, borettslag og på offentlige uteområder.

Linderud borettslag har opparbeidet lekeplasser som er mye brukt av alle barna på Linderud.

Nabolaget på Linderud feirer at gangveien mellom skolen og senteret er trygg og bilfri med en gatefest, juni 2019.

3.8 Veien videre

Analysene av de fysiske strukturene i nærmiljøet gir grunnlag for at bydelens videre arbeid vil ha særlig fokus på helhetlig stedsutvikling, trygghet og tilgjengelighet samt å forsterke og utvikle nærmiljøkvaliteter.

Linderud

På Linderud bør det lages en helhetlig plan/strategi for den fysiske utviklingen, der ulike grunneiere og virksomheter samler seg om et felles målbilde som tilfører Linderud funksjoner og kvaliteter som er nødvendig for å heve området attraktivitet, funksjonalitet og beboernes trygghet og trivsel, men særlig vekt på å forsterke Linderud sentrum med torg og møteplasser og dempe virkningen av barrierene som utgjøres av veisystemer og høydeforskjeller. Gangveiene bør belyses og ryddes for noe vegetasjon, og det bør gjøres tiltak som sikrer trygg og enkel ferdsel mellom boligområder og skolen.

Sletteløkka

På Sletteløkka bør det lages en helhetlig plan/strategi for oppgradering av uteområdene for å imøtekomme

behovet for møteplasser og rekreasjon, med særlig vekt på barns og unges interesser. En tredjedel av befolkningen på Sletteløkka er under 20 år, og de yngre aldersgruppene taper i interessekonfliktene om arealene. Det er store utfordringer knyttet til trafikkikkerhet grunnet både høy fart og utstrakt parkering, og dette bør adresseres i det videre arbeidet. Støy fra Trondheimsveien oppleves som et stort problem blant beboerne, og bydelen vil bistå beboere og velforeningen i arbeidet med vurdere muligheter for støyskjerming.

Veitvet

Det kan vurderes om området mellom senteret og T-banen bør oppgraderes av hensyn til beboernes trygghet. Dette vil kreve et samarbeid med Ruter og eierne av Veitvet senter. I Veitvetparken vil det komme belysning i løpet av 2020 på bakgrunn av en bred medvirkningsprosess med beboere.

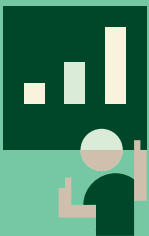

Kapittel 4:

BOLIG OG BOMILJØ

Bolig er grunnleggende for at folk skal ha overskudd til å delta og for å ha et stabilt liv. Bydelen har som en prioritert målsetning at alle skal bo trygt i egnet hjem.

Nærmiljøprogrammet skal bidra til at bomiljøene i økende grad er velfungerende og oppleves som trygge av beboerne.

Dette kapitlet er en analyse av boforhold og bomiljø i innsatsområdene, samt beboernes mulighet til å påvirke disse. Kapitlet er en sammenstilling av bolig- og nærmiljøstudier fra Leieboerforeningen (2019) og Byantropologene (2018), samt bydelens egne undersøkelser (Bydel Bjerke, 2018-2019). Sosiolog Håkon Lorentzen har bidratt med analyse og tekstproduksjon.

Med bomiljø forstår vi det sosiale og fysiske miljøet i umiddelbar tilknytning til boligen. Vi ser på hvilke rammefaktorer som har innvirkning på bomiljøet, og går nærmere inn på innbyggernes egne betraktninger om det å være en beboer i områdene. Deretter diskuterer vi hvilken mulighet ulike grupper av beboere har for å påvirke sitt eget bomiljø gjennom eksisterende beslutningsstrukturer i borettslag og sameier. Til slutt gir vi en oppsummerende oversikt over hva som fremmer og hemmer et velfungerende bomiljø, og hvordan bydelen vil ta denne innsikten med i det videre arbeidet i innsatsområdene.

4.1 Rammefaktorer av betydning for bomiljøet

Type, størrelse og sammensetning av boliger er rammefaktorer som i stor grad påvirker sammensetning av beboere, boforhold og bomiljøkvalitetene i boligområdene. Disse rammene ligger relativt fast, og lar seg ikke enkelt forandre gjennom nærmiljøinnsats. Det er likevel viktig å forstå hvordan slike variabler påvirker områdene for eventuelt å gjøre korrektive tiltak, og for å adressere strukturelle innsatser på lengre sikt.

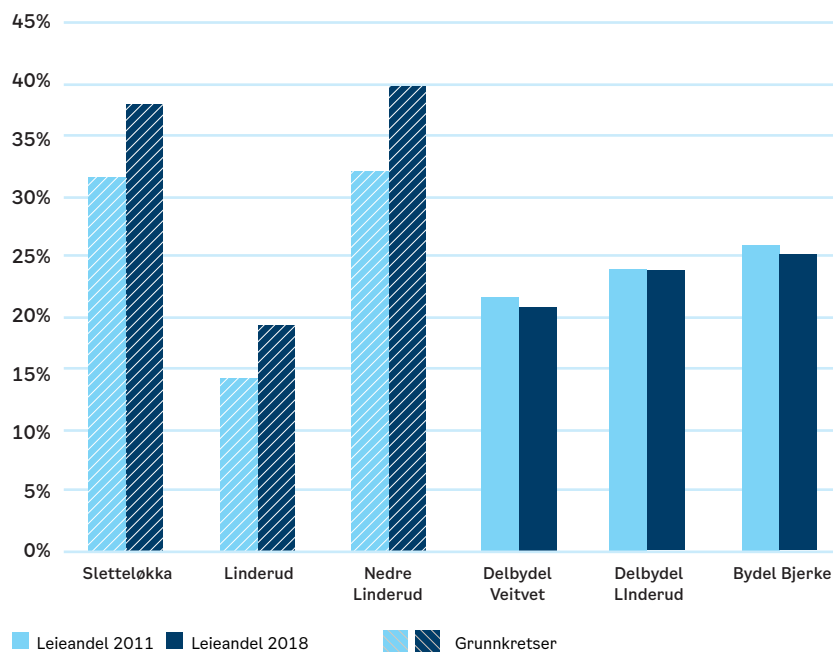
4.1.1 Styreform: borettslag eller sameie

Boligene i innsatsområdene er organisert i henholdsvis borettslag og sameier. Disse to ulike driftsformene har stor betydning for bomiljøene. Mens borettslag har begrensninger i muligheten til å leie ut, åpner sameier for at samme person kan eie to leiligheter og at eieren kan leie ut leilighetene. I følge styrelederne i sameiene på Linderud er det sameieformen som har gjort at boligområdene i dag sliter med negative konsekvenser av høy utleieandel og stor gjennomstrømming av beboere.

Innsatsområdene i Bydel Bjerke utpeker seg i Oslo-sammenheng med omfanget og konsentrasjon av sameier.

For både borettslag og sameier er generalforsamlingen, som består av alle eiere av leilighetene eller andelseierne, høyeste beslutningsorgan. Det holdes årlige møter, og et styre valgt av generalforsamlingen, har ansvar for både økonomistyring, vedlikehold, ordensregler og kommunikasjon med beboere gjennom året.

Figur 4.1. Leieandel av husholdninger 2011 og 2018. Kilde: SSB

4.1.2 Eie/leie

Et viktig skille går mellom de som leier og de som eier boligen de bor i.

Det har vært en betydelig økning i andelen av husholdninger som leier på Stetteløkka og Linderud. I følge styrene i sameiene er dette en tendens som ser ut til å fortsette.

En spørreundersøkelse fra Bydel Bjerke til styrelederne i de aktuelle boligsameiene på Linderud og Stetteløkka i 2019 tyder på at de faktiske utleieandelene er noe høyere enn det som framkommer gjennom Oslo kommunes statistikk. Undersøkelsen omfattet 853 boenheter på Stetteløkka og Linderud, fordelt på 5 boligsameier. Samtlige styreledere sa at prosentandelen utleieleiligheter hadde økt de siste årene. Én påpekte at veksten gjorde et hopp i 2008. For alle disse ligger utleieandelen nå mellom 40 og 50 %, med et snitt på 44,5 %.

Det var ifølge styrelederne overgangen fra borettslag til sameier på 80-tallet som er bakgrunnen for at mange av boligene på Linderud har blitt utleieobjekter.

Inntrykket blant styrelederne som er intervjuet er at boligene ikke blir kjøpt primært for at eieren skal kunne bo der, men for utleieformål. Utleiepriser på 14.000 til 20.000 kr. per måned gjør det langt på vei mulig å betjene lån gjennom leieinntekter. Dersom boligen omgjøres til hybler kan den huse flere leietakere, noe som øker inntektene for eieren. Et styremedlem forteller om leiligheter som er «hyblifiserte» og at styret ved en befaring kom over en leilighet hvor det bodde 14 bygningsarbeidere. Høy utleieandel

og hyppig utskiftning bidrar at til at det påløper sameiene ekstra kostnader knyttet til blant annet brev, informasjon og bortkjøring av søppel.

Vi har ikke tall på botid for leietakere, men styrelederne er av den oppfatning at mange leietakere bor relativt kort tid i området; anslagsvis mellom 1-3 år, mens noen bor over frem år (Leieboerforeningen, 2019).

Fordelt på landbakgrunn, ser vi at det i stor grad er beboere av utenlandsk opprinnelse som leier bolig. Når skillet mellom de som eier og de som leier bolig i så stor grad følger demografiske skiller, er det grunn til å se nærmere på sosial integrasjon, interessekonflikter og maktforhold i bomiljøene

4.2 Hvordan opplever beboerne egen bosituasjon og bomiljø?

Beboerne på Sletteløkka, Linderud og Veitvet har i de ulike undersøkelser delt betraktninger om deres bosituasjon, naboskap og deltakelse i bomiljøet.

4.2.1 Boligen

Boligstørrelse og trangboddhet
Som beskrevet tidligere, er det relativt få leiligheter som er større en 3-roms i innsatsområdene, samtidig som det bor mange barnefamilier her. Høy andel trangboddhet er en av de statistiske indikatorene som ligger til grunn for valg av

Tabell 4.2: Beboere i leid/eid bolig, Delbydel Linderud og Delbydel Veitvet, etter landbakgrunn¹ Kilde: SSB

Linderud	Leid bolig	Eid bolig	% i leid bolig
Ikke innv. Bakgrunn	268	2646	10
Landgruppe 1	64	190	33
Landgruppe 2	255	422	60
Landgruppe 3	925	2714	42
Sum/snitt:	1512	5972	25

Veitvet	Leid bolig	Eid bolig	% i leid bolig
Ikke innv. Bakgrunn	278	2309	12
Landgruppe 1	42	192	21
Landgruppe 2	203	449	45
Landgruppe 3	902	3478	26
Sum/snitt:	1425	6428	22

innsatsområder i Groruddalssatsingen. Å bo trangt har flere uheldige implikasjoner for både barn og foreldre; det begrenser muligheten for privatliv, sosialt liv og nødvendig ro og plass til for eksempel skolearbeid. Behov for større leilighet er den hyppigst oppgitte årsaken til at folk har flyttet eller ønsker å flytte fra området. Mange av beboerne forteller om bekymringer på egne og andres vegne knyttet til konsekvensene av å bo trangt:

En mor som bor med tre ungdommer i en leilighet med to soverom uttrykker fortvilelse for at sønnen og datteren som begge er i tenårene må dele rom fordi hun ikke har mulighet til å skaffe større bolig.

En pensjonist i et av sameiene sier at hun ofte har barna i noen store familier i oppgangen på besøk.

Barna sier til henne at de setter pris på å få litt plass rundt seg og hjemme hos henne får de mulighet til å gjøre aktiviteter de ikke kan hjemme fordi de alltid må ta hensyn til noen. Noen ganger gjør de lekser hjemme hos henne.

¹Landgruppe 1 omfatter vest Europa, USA, Canada og New Zealand. Landgruppe 2 omfatter øst-europeiske EU land. Landgruppe 3 omfatter Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU.

Standard og kvalitet på utleiebolig

Det er flere kommunale leiligheter i innsatsområdene, men hoveddelen av leietakerne bor i private utleieleiligheter.

Leieboerforeningens rapport viser hvordan leietakere på det private utleiemarkedet i stor grad er prisgitt utleier, og at usikkerheten og ustabiliteten som korte leieforhold medfører, innebærer en stor påkjenning for enkeltmennesker og familier, og det gjør det vanskelig å knytte kontakt med naboer og føle tilhørighet i nærmiljøet. I leieboerforeningens undersøkelse kommer det fram at flere av beboerne har kortere leiekontrakter enn tre år, noe som bare er lovlig dersom husleielovens unntaksbestemmelser er oppfylt, jfr. § 9-3..

Utleieleilighetene er av varierende standard og leietakere har ofte selv ansvar for eventuell oppgradering og vedlikehold. En informant forteller om at det kommer inn vann på veggen om vinteren og at toalettet er gammelt. Mange leiligheter har relativt lav standard til tross for høy utleiepris. Dette er også påpekt av ansatte i bydelen som følger opp brukere i sine hjem.

En styreleder forteller at det i de senere årene har vært en økning av såkalt hyblifisering, at det bygges ekstra rom i leilighetene så de kan leies ut til for eksempel arbeidere som pendler lange avstander eller til studenter. Da er det mulig å ta en mye høyere husleie, opp mot 20.000 kr for en standard 3-roms leilighet, mente en informant.

Leieboerforeningens rapport viser samtidig til at mange leietakere har mangelfull kompetanse og forståelse knyttet til nødvendig vedlikehold, for eksempel vedrørende viktigheten av å luften ut for å unngå sopp og fukt, og at de tetter igjen lufteluker for å spare strøm. Dette forringer kvaliteten på leilighetene, og det er behov for opplæring i hverdagslig vedlikehold av boligene.

Ett av sameiene har en vaktmester som bidrar med praktiske råd og veiledning til leietakerne. En leietaker forteller at utleieren hadde vært såpass uheldig med flere tidligere leietakere som ikke tok vare på leiligheten, og at hun foretrakk å holde lav husleie for å beholde nåværende leietaker som hun var fornøyd med, framfor å få inn nye leietakere (Leieboerforeningen, 2019).

Utleierperspektiv

Noen utleiere som er intervjuet sier de investerer i leiligheter framfor aksjer, fond eller liknende fordi det er lav risiko og garantert avkastning.

En av utleierne bor selv i sameiet der han leier ut en leilighet, en annen eier flere leiligheter gjennom et lite selskap. Vi får inntrykk at mange utleiere på SletteLøkka og Linderud selv har bodd i leiligheten, og har latt være å selge leiligheten for å leie den ut når de flytter videre. Andre forteller at det finnes flere mer eller mindre seriøse utleienettverk. En utleier sier at SletteLøkka er attraktiv for spekulanter fordi det er rimeligere å kjøpe her enn for eksempel Linderud og Veitvet. Utleiere selv, beboere og styret hevder at det er flere useriøse utleiere som driver uryddig utleiepraksis, og at det i ett sameie er tilløp til posisjonering i sameiets styre for å endre vedtekter til utleiernes fordel. Denne problemstillingen kan det være aktuelt å se nærmere på i et videre samarbeid mellom sameiene, bydelen og Leieboerforeningen. En utleier sier at det tidligere var utfordrende for privatpersoner å forstå regelverket skikkelig, men at det i det siste har kommet gode og rimelige web-tjenester med alt man trenger for å bli en seriøs utleier.

The screenshot shows the Finn.no website interface for real estate. At the top, there are navigation icons for 'Vurderinger', 'Ny annonse', 'Mølinger', and 'Logg inn'. Below the navigation, the search criteria are set to 'Eiendom / Bolig til leie'. The search results are displayed in a grid format, showing property listings with photos, titles, and prices. The listings include details such as location (SletteLøkka), size (74 m², 79 m², 44 m²), and price (17 500 kr, 15 900 kr, 12 000 kr). The search results are sorted by 'Publisert' (Published).

Et enkelt søk på Finn.no viser at prisnivået på SletteLøkka er omtrent det samme som i mer sentrale deler av byen. Kilde: Finn.no, 2020

To utleiere på Sletteløkka forteller at de foretrekker å leie ut til familier fordi de er stabile og ønsker å bo lenge, og fordi området er familievennlig ved sin nærhet til marka og mulighet for å ha bil. Både disse utleierne og mange styremedlemmer understreker verdien av langvarige leieforhold; gitt ved at leietakerne tar godt vare på leiligheten, følger husordensreglene i større grad og har større interesse for bomiljøet.

«Mange utleiere skal ha høy pris, da får du ofte korte leieforhold fordi folk vil videre. Det er jo også endel leiere som ikke har den samme intensjonen om å bo der lenge, så da får du ikke den stabiliteten du ønsker heller. For vår del er bedre å ta en leietaker som vil bo der lenge og som kan bidra til et godt bomiljø, da må du ned i pris. Vi plukket ut leietakerne våre med omhu etter en visning med mange interesserte.»

Utleier Sletteløkka

Det er et godt naboskap i oppgangen til denne familien. Beboerne kjenner hverandre godt, de gjør aktiviteter og spiser sammen.

4.2.2 Bomiljøet

I beboernes betraktninger om det sosiale og fysiske bomiljøet blir det tydelig at samtidig som mange trives godt, er det tendenser til sterke interessemotsetninger og skillelinjer mellom grupper av beboere.

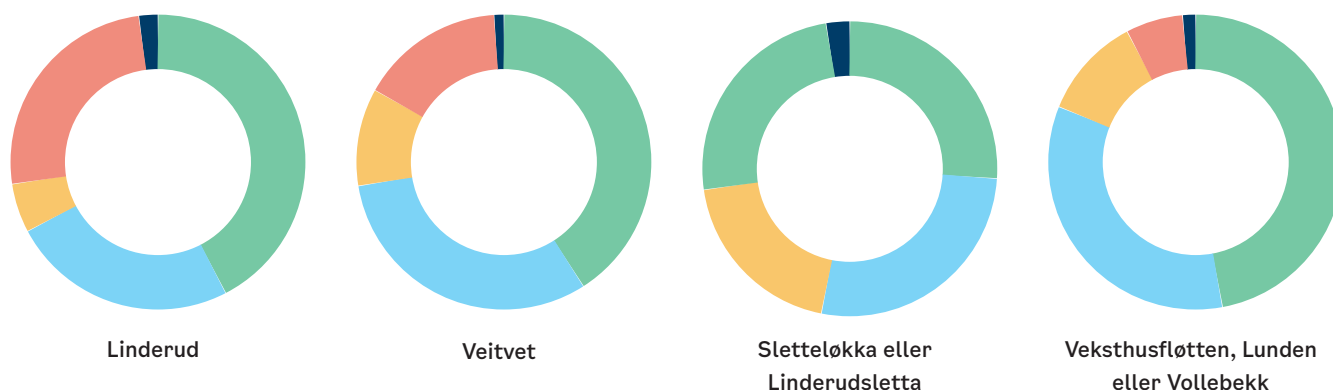
Sosialt bomiljø og naboskap

Et godt sosialt bomiljø og naboskap forutsetter gjerne at beboerne kjenner hverandre og har tillit til hverandre. En indikator på dette kan være hvor ofte

man snakker sammen eller hvorvidt man ber naboer om hjelp. På disse spørsmålene oppgir beboerne i våre innsatsområder at de er noe sjeldnere i kontakt med naboer, sammenliknet med befolkningen i andre områder i bydelen eller i Norge, er i kontakt med egne naboer.

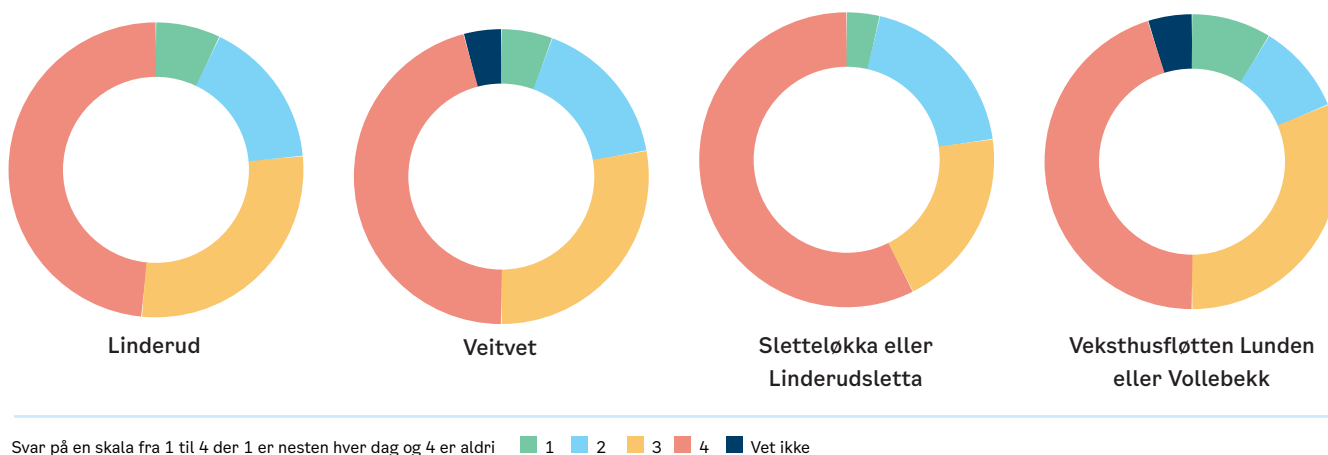
Til sammenlikning er det som landsgjennomsnitt bare 10 % (SSB 2009) som aldri lånte ting av naboene.

Figur 4.3: Hvor ofte snakker du med naboene dine?
Kilde: Opinion, 2019

Svar på en skala fra 1 til 4 der 1 er hver dag og 4 er aldri 1 2 3 4 Vet ikke

Figur 4.4: Hvor ofte hjelper du naboene dine, eller får selv hjelp, til ulike oppgaver?
Kilde: Opinion, 2019

I bomiljøundersøkelsen utdyper noen av beboerne dette temaet: En enslig mor med fem barn:

..... hadde naboene mine vært pakistanske, indere eller arabere, da kunne vi ha lånt ting fra hverandre.. Det bodde en norsk familie her, og de hadde jeg god kontakt med, men de flyttet. (.....) (de) pleide å informere meg om det meste, men nå vet jeg ikke hvem jeg kan snakke med. Jeg kjenner bare vaktmesteren og snakker med ham dersom jeg lurer på noe.

En annen beboer sier:

Jeg som en utlending synes at alle de mødrene som er her, nå snakker jeg om utlendinger, sitter alt for mye hjemme og ikke gjør noen ting. Vi må gjøre ting for å få kvinner ut, ut av huset og ut i aktivitet. De stoler ikke på hverandre, de stoler ikke på noen. Vi må finne aktiviteter. Hvis jeg hadde ett av de bomberommene på borettslagene, kunne jeg lage strikkekurs, språkkurs.

Andre igjen avviste at kultur skulle være forklaringen på dårlig nabokontakt. En beboer så utleie/framleie som forklaring på dårlig nabokontakt:

En av grunnene til at jeg ønsker meg inn i styret er at jeg ønsker å fjerne muligheten til fremleie. Jeg ønsker at de som eier her skal bo her og de som bor her skal eie her. Og at det er løsningen for veldig mye, da. Jeg tror ikke egentlig at det at vi er fra forskjellige kulturer og sånn burde være noe ordentlig problem hvis samtlige av oss møtes på lik linje. Problemet er de som leier en leilighet og som ikke føler seg hjemme i lokalsamfunnet, de som låser døra og ikke åpner når noen ringer på. Hvis det blir for mange av dem, så blir det vanskelig å ha noe lokalmiljø.

Intervjuene som er gjengitt her tyder på at beboerne selv ikke hadde noen entydig forklaring på svak nabokontakt; både andel utleie, mangel på egnede møteplasser og ulikhet i kultur trekkes fram.

Forståelse for normer og regler

Et godt naboskap er kjennetegnet av en felles forståelse for normer, regler og bruk av fellesområder, samt boligfellesskapets evne til å håndtere motsetninger. Vi fant betydelige motsetninger knyttet til bruk av fellesområder, håndtering av skrot og søppel, samt frustrasjon knyttet til støy, lukt og liknende. Flere steder utgjør forsøpling og beboere som ikke følger

ordensreglene et betydelig problem. Graden av interesse for egen boenhet, naboer og områder rundt boligen kan påvirkes av hvor lenge ulike beboere ser for seg at de vil bli boende. Flere styremedlemmer så leie og framleie som den viktigste enkeltårsaken til forsøpling og manglende engasjement:

De utfordringene vi har med høy uteleieandel er at leietakere ikke bryr seg på samme måte som faste beboere. Husordensregler blir ikke fulgt eller lest. Folk setter fra seg søppel i kjellere, kaster annet avfall enn husholdnings søppel i søppelkontainerne våre, parkerer som det passer dem, mye støy i leilighetene etc. Rett og slett ikke bidrar på samme måte som faste beboere for at dette skal være et godt sameie å bo i. (sitat styremedlem)

En tidligere beboer forteller hvorfor de flyttet fra området:

Nei altså, i utgangspunktet hadde jeg trodd at jeg skulle bli boende her. Jeg trivdes veldig godt i området opprinnelig. Det er sentralt med offentlig transport både til byen, til Gardermoen og over alt. Og senteret i nærheten og alt mulig. Men sånn som det utviklet seg, fant vi ut at det var ikke noe blivende sted. Og da var det om å gjøre noe mens man orket å flytte.. Det er slitsomt. (...) Det begynte med at han under oss flyttet ut, han flyttet jo av samme årsak. Og så ble det utleieleiligheter under oss. Og de var så bråkete hele døgnet at det ble ikke mulig å bo der, rett og slett. De skrek hele tida, de snakket ikke. Og de trampet over gulvet og hylte og skrek. De ble ikke snakket til av foreldrene. Det var jo sånn at vi måtte sette opp lyden på tven fordi vi hørte ikke tven gjennom alt, så det, det går ikke.

Informantene gir for øvrig en rekke ulike eksempler på friksjon mellom beboere knyttet til vaner og livsstil; en basketballkurv ble fjernet fordi spillet skapte bråk; en mor ble nektet å grille fordi et styremedlem hevdet at det kom røyk inn i leiligheten hans; beboere som lager mat klokka 23 om kvelden så matosen kommer inn i naboens soverom; barn som leker ute om kvelden.

En styreleder mener mangel på etterlevelse av husordensreglene hovedsakelig handler om kommunikasjon mellom utleier, styret og leietaker. Der det er korte leieforhold er det vanligere at leietaker ikke følger reglene, trolig på grunn av manglende kunnskap om hvilke normer og regler som gjelder. I ett styre pålegger de utleier å sende inn kontaktinfo til de som til en hver tid er leietakere slik at styret selv kan informere om husordensreglene. De informerer også om fasilitetene som leietakere kan benytte seg av i sameiet, og inviterer leietaker til å delta på sosiale arrangementer og dugnad osv. Dette mener han bidrar til leieboere deltar og følger regler i større grad. Det er vel anvendt tid, sier han.

Styrelederen etterlyser imidlertid bedre samarbeid med kommunen der det er kommunale leieforhold fordi det ofte er større utskifting i disse leilighetene og beboerne har gjerne større utfordringer hva gjelder vilje og evne til å følge husordensreglene. Det byr på utfordringer og de skulle gjerne sett at kommunen fulgte opp en del beboere i større grad.

Forsøpling oppleves som en utfordring i flere sameier.

Utemiljø

Kombinasjonen mange barnefamilier og små leiligheter øker behovet for gode oppholdsområder utenfor leiligheten tilpasset ulike aldre. Det er relativt store områder rundt boligblokkene på Linderud, mens på Sletteløkka er det begrenset med areal rundt blokkene. Det er et ønske blant mange beboere om å utnytte uteområdene bedre til sosiale møter.

Rundt boligblokkene på Linderud er det betydelige grøntområder, anslått til 40-45 mål, men de brukes pr. idag i liten grad til lek, møteplass og rekreasjon

ettersom områdene primært består av plen uten tilrettelegging for aktivitet. Intervju med beboere avdekker store interessekonflikter mellom generasjoner knyttet til bruk av uteområdene. Eldre beboere verdsetter de grønne, åpne plenene slik de er, mens svært mange barnefamilier ønsker flere muligheter for lek og sosial kontakt:

«Dette er en grønn oase. Det er satt opp en del beplantning av trær rundt omkring på blokkene. Folk som kommer hit for første gang om sommeren sier 'Det er som å gå ned Champs-Élysées'. Da står lindetrærne nedover hele veien på begge sider». (Eldre beboer)

«Vi har fine gressplener som ikke brukes. Vi trenger et sted å møtes som husstander og som familier, hvor vi kan uformelt sette oss ned sammen og hilse, og kanskje innta et måltid sammen eller bare sitte ved siden av noen som gjør det. Tendensen er at vi bygger ned utearealene. Jeg tror ikke det er hensiktsmessig å ta bort lekestativer. Jeg ville ha foreslått en stor arena for grilling og flere utebord så mer enn én familie kan være sammen på uteplassen samtidig» (Yngre beboer).

«Nå er det ikke noe liv. Før var det foreldre ute som drakk kaffe sammen med barna og gjorde noe. Det er ingen folk ute nå (...) fordi ingen bryr seg. Det har kommet nye mennesker, og de andre har sluttet å bry seg. De gidder ikke, de har ikke barn selv. Det er ingen dugnad lenger.» (Småbarnsmor)

«Det mangler lekeplasser. Nå snakker jeg om Linderud, ikke Veitvetparken. Jeg kommer ikke til å sende barna mine såpass langt unna. Vi mangler et sted hvor både barn og ungdommer kan leke. De barna må ha et sted å være. Hvorfor har vi så mye kriminalitet her? Fordi vi har jo ingen aktiviteter!» (Mor).

Borettslaget på øvre Linderud har etablert en lekeplass, men flere barn og foreldre fra sameiene forteller at beboere i høyblokkene jager vekk barn som ikke er fra borettslaget. Flere beboere i høyblokkene bekrefter at denne lekeplassen er ment for borettslagets egne barn, og de oppfordrer sameiene til å etablere egne lekeplasser. En mor fortalte også at barna i ulike tilfeller hadde blitt jaget bort av vaktmesteren i en annen boligblokk da de spilte fotball eller basketball på gressplen og områder i nabolaget. Andre fortalte om beboere som kjefte fra balkongene på barn som leker på gresset.

Samtidig som flere av de eldre beboerne minnes det sosiale livet i området da de selv var småbarnsforeldre, viser intervjuene en motvilje blant noen eldre beboere mot å tilrettelegge for utelek for barna som vokser opp i dag.

«Vi hadde sandkasser nesten utenfor hver blokk. Og vi fedre satt med kaffekoppen utenfor. Det var en annen tid... (...)», forteller en eldre beboer fra da han flyttet inn med barn på 60-tallet, før han fortsetter: «Etter hvert var ikke sandkassene i bruk lenger, så de ble fjernet. Lekeplassen utenfor måtte vi også fjerne fordi det ble samlingssted for større unger og det ble bråk til langt ut på kveldene. Den kommer aldri opp igjen! Det har vært spørsmål, men det kommer aldri opp igjen. Vi ser jo at det har ingen misjon. De bruker ikke det, vet du, foreldrene. Det er andre tider og andre folk som vokser opp nå.»

En mor forteller dette med henvisning til styret:

«For et par år siden så hugget de ned det eneste grantreet vi hadde her utenfor fordi ungene klatret i det. Så i stedet kjøper de et juletre hvert år som de setter opp på den plassen hvor det grantreet stod. Ikke sant?! Og det var fordi de irriterte seg over at det var unger som klatret i treet. Så svaret var liksom: fjern treet!» (Beboer).

Trafikk og parkering

Trafikk- og parkeringsforhold løftes fram som et hinder for sosialt samspill. En beboer på Sletteløkka er referert i rapporten «Folk og steder»: «Parkeringsproblematikken som gjør det lite attraktivt og familien hans å bli boende. Den opplevde tryggheten er lav, fordi utearealer er så godt som ikke-eksisterende og uterommene oppleves som dominert av biltrafikk og parkering. Dette skaper «kalde» uterom, der ingen ferdes utenom til og fra bil og andre knutepunkt, og der man ikke kan slippe barn for å leke og sosialisere med andre. Han holder sønnen sin inne etter barnehagetid. Altså sosialiserer hverken han eller sønnen med andre etter barnehagetid, på grunn av at det ikke finnes arealer utenfor.» (Byantropologene, 2018).

Også på Linderud løftes parkering og trafikk fram som utfordringer. Mens flere beboere er oppgitte over mangel på parkeringsmuligheter, særlig for gjester, var andre opptatt av at mange parkerte biler og mye trafikk inntil boligblokkene begrenser mulighet for lek og rekreasjon utendørs:

«Jeg synes ikke trafikksituasjonen er god for småbarna. Jeg kan ikke slippe ungene ut døra selv om det er en plen. Bilene kjører rett ned, og rett opp... Det er farlig med én gang de går ut døra. Det skulle jeg ønske det ikke var. (...) Særlig bør det gjøres noe med fortauspassasjene». (småbarnsfar)

Fysiske og sosiale møtesteder

Når generasjonsrelaterede interessekonflikter og skillet mellom leietakere og eiere forsterkes av kulturelle forskjeller, ser vi altså tendenser til en mer strukturell tillitsbrist mellom grupper av beboere som det er grunn til å ta på alvor i det videre bomiljøarbeidet. Det er derfor nyttig å se nærmere på hvordan tillit mellom grupper i bomiljøene kan bedres.

Sosiale tilstelninger som dugnader, julegrantenning og gatefester beskrives som svært positivt for å styrke kontakten mellom naboer og å bygge tillit. Sletteløkka arrangementer har tre faste aktiviteter hvert år, en gatefest, skogstur og julegrantenning som samler beboere på tvers av alder, kultur og blokktilhørighet.

På Linderud har beboere gått sammen om å skape en møteplass og gjøre det trivelig i gangveien ned fra Linderud senter.

Flere av beboerne uttrykker ønske om innendørs forsamlingslokaler i nær tilknytning til boligene til sosiale tilstelninger for familier og venner, og for å bli bedre kjent mellom naboer. Det finnes fellesrom i de fleste boligblokkene, men de brukes i varierende grad til fellesrom. Ikke alle rom er egnet på grunn av størrelse og takhøyde; noen er lagerplass for sykler og møbler, mens noen rom er pusset opp og brukes til styrerom og festlokale. På Sletteløkka har sameier, borettslag og beboerforeninger gått sammen med bydelen om å pusse opp underetasjen i Jokerbutikken til forsamlingslokale.

4.3 Makt og innflytelse i eget bomiljø

Gitt de uttalte interessekonfliktene mellom beboere, er det interessant å se nærmere på hvordan fellesskapets styringsorganer forvalter fellesskapets interesser og hvorvidt de klarer å håndtere interessekonflikter som nødvendigvis oppstår i et hvert bomiljø som er preget av mangfold.

Eierne av leilighetene utgjør generalforsamlingen som er øverste beslutningsorgan i sameiene, der blant annet styret blir valgt og beslutninger om investeringer tas. Her vedtas også vedtekter og ordensregler. Oppslutningen om årsmøtene er jevnt over lav i følge intervjuede styremedlemmer. Bare eiere av leilighetene har stemmerett på årsmøtet, og mange av eierne bor

ikke i området fordi de leier ut leiligheten. Og ettersom opp mot 50 % av leilighetene i sameiene i våre innsatsområder er leid ut, er det mange av beboerne på Linderud og Slettelokka som ikke har formell innflytelse på «styr og stell» i deres eget boligområde. 90 % av etnisk norske beboere eier sin egen bolig, noe som gir maktfordelingen en kulturell/etnisk dimensjon.

Styret som velges av årsmøtet skal ivareta sameiets og fellesskapets interesser, og styrets representativitet vil kunne ha betydning for hvilke interesser som blir ivaretatt. Gjennom bomiljøundersøkelsen (Leieboerforeningen, 2019) fikk vi kunnskap om styrevirksomheten og innsikt i hvordan forholdet mellom beboere og styret i sameiene fungerer på Linderud. Følgende betraktning fra en beboer går igjen hos flere av de intervjuede på Linderud:

«Det er «hvite nordmenn over 60» som kommer på årsmøtene. Den valgkretsen går liksom på rundgang der. Styret er jo det samme som da vi flyttet inn».

4.3.1 Styrenes virke og sammensetning

Styrene har vanligvis tre til fem medlemmer som møtes en gang per måned. Styrevervene er honorerte. Undersøkelsen viser at sammensetningen av styrene ikke er representativ for beboersammensetningen i området. Styremedlemmene som er intervjuet er født og oppvokst i Norge, har bodd lenge i området, og de fleste er over pensjonsalder. Styremedlemmene er ikke pliktige til å bo i sameiet selv, så også utleiere kan ha styreverv. Leietakere er uten stemmerett på generalforsamlinger, men kan møte på generalforsamling med fullmakt fra sin utleier. I sameiene er det bare eiere av leiligheter som kan velges inn i styret. Leieboerne mangler dermed formelle innflytelseskanaler, og dersom personlig kontakt med styremedlemmer er svak eller fraværende, mangler de også uformelle innflytelseskanaler. Det bidrar til at leieboerne vil ha vanskeligere for å bli hørt og nå fram med sine ønsker. Flere leieboere opplever det problematisk at de ikke har innflytelse på hva som skjer i nabolaget når de har bodd der i mange år.

Foreningen Slettelokka arrangerer gatefest hvert år.

Styremedlemmer ga uttrykk for at det vanligvis ikke var stor interesse for å sitte i styrene, og at det var grunnen til at de samme ofte ble gjenvalgt år etter år.

Beboere i undersøkelsen gir uttrykk for at styrenes manglende representativitet har uheldige konsekvenser for bomiljøet:

Styret representerer ikke beboermassen. Og de har heller ikke de samme interessene som beboermassen. Så det siste de gjorde nå var jo å nedruste lekeplassene på utsiden her. De fjernet sandkassen og har ikke erstattet den med noe nytt. (småbarnsmor)

En annen mor fortalte at hun hadde fremmet forslag på årsmøtet om opprustning av lekeplassene, men at ingen i styret stemte for. Hun tror dette er fordi de fleste barnefamilieene på Linderud er leietakere, så de blir ikke invitert til årsmøtene og har heller ikke stemmerett.

4.3.2 Forholdet mellom styrene og beboere

Både styremedlemmer og beboere forteller om vanskeligheter i kommunikasjonen mellom styrene og beboerne. Styremedlemmene på sin side opplever ofte at deres beskjeder ikke nådde frem til eller ble tatt på alvor av beboerne, særlig leietakerne. Mange beboere uttrykker også misnøye med kommunikasjonen som de beskriver som enveiskommunikasjon i form av lapper i oppgangene med beskjeder til beboerne, personlige klager eller bøter. En beboer oppfordrer styrene til å ha mer fokus på det som fungerer bra i kommunikasjonen med beboerne for å forsterke det som er positivt. Flere etterlyser en jevnere dialog med styrene. Styremedlemmene ga uttrykk for at det ideelle ville vært å ha samtaler med alle nye leietakere for å sikre god informasjon, men at det er tidkrevende og uoverkommelig.

Flere av respondentene i Leieboerforeningens (2019) studie har tanker om hvordan samarbeidet kan bli bedre. En beboer foreslår å bruke sosiale medier for å spre informasjon og holde kontakten med beboerne, mens andre mener at det bør åpnes for at også leietakere kan møte på årsmøtet ettersom det er den eneste arenaen for dialog mellom beboere og styre.

Flere av sameiene har tidligere praktisert en ordning med blokkontakt for å sikre en bedre dialog mellom beboere og styrene. En blokkontakt er en person som samordner aktiviteter mellom beboere, som dugnader og fester, og formidler informasjon mellom styre og beboere. I dag er det bare ett av sameiene som praktiserer ordningen. En person i ett sameie forklarer det med at det er mye å administrere for styret dersom det er veldig mange oppganger.

En av respondentene i undersøkelsen uttrykte stor tilfredshet med ordningen med blokkontakt, og refererte til da hun selv hadde vervet: Da arrangerte hun grillfest, malte vaskerommet og pusset opp kjelleren så de fikk på plass et møterom. Dette fikk hun til med hjelp av andre beboere gjennom dugnad, der flere beboer pusset opp kjelleren sammen. En kvinne hadde vært blokkontakt i 20 år på rad, så det er ikke nødvendigvis hyppige utskiftninger, til tross for årlige valg.

På Slettelokka har beboerne tatt initiativ til å bygge et Grendehus i felleskap. Styremedlemmer, i Velforeningen og i sameiet er representert i grendehuskomiteen.

4.3.3 Organisering av beboere

En organisering av beboere uavhengig av eie-/leieform kan fremme deltakelse blant beboere som ikke har stemmerett på generalforsamlinger, og samtidig styrke dialogen mellom leietakere og styrene. På Slettelokka er det nylig etablert en velforening som er åpen for alle beboere uavhengig av eie-/leieform, og hvor borettslag og sameier er representert. I henhold til vedtektene skal: «Velforeningen i sitt arbeid bidra til en balansert utvikling ved å arbeide for gode oppvekstvilkår og bomiljø og bidra til at det tas natur- og miljøhensyn i utviklingen av Slettelokka. Vellet tar opp, samordner og gjennomfører tiltak til beste for beboerne og velområdet [og ...] representerer befolkningen på Slettelokka overfor kommunen og andre offentlige instanser».

Organisering i nettverk skjer jo i økende grad også på nett. Et søk på Facebook etter stedsspesifikk Facebook-grupper kan si noe om sosiale nettverk i områdene. Facebook-gruppene Livet på Veitvet (1315 medlemmer, 10.02.20) og Vi som bor i Slettelokka (nylig startet 215 medlemmer, 10.02.20), organiserer informasjonsflyt og kontakt mellom beboere uavhengig av formelle kanaler. Linderud har ingen tilsvarende nabolagsgruppe på Facebook.

4.4 Oppsummering

Hva hemmer og fremmer deltakelse i bomiljøet?

Fremmer:

- De fleste trives godt der de bor. Flere omtaler egen blokk som «den beste blokka på feltet».
- Blokkontakter og bomiljøutvalg bidrar til bedre kommunikasjon mellom beboere og styrene
- Nabolagsgrupper på Facebook fungerer godt som kommunikasjonsplattform mellom beboere
- Foreninger som jobber med bomiljørelaterte saker er av stor betydning; for eksempel Sletteløkka Vel og Sletteløkka arrangementer
- Sosiale arrangementer av og for beboere på tvers av beboergrupper er viktig for sosial tilhørighet og fellesskap

I løpet av 2018 -2019 har beboerne på Linderud begynt å organisere seg på tvers av borettslag og sameier for å skape et bedre bomiljø.

Hemmer:

- Mange beboere har liten kontakt med andre i nabolaget, og det er lite kontakt mellom nye og gamle beboere
- Det er få møteplasser inne og ute for uformell kontakt mellom beboere
- Det er dårlig kommunikasjon og til dels mistillit mellom beboergrupper; sammenfallende skillelinjer knyttet til generasjon, kultur og eieform Sameieformen i mange av boligområdene fører til stor og økende andel utleie og høy flyttehyppighet, noe som bidrar til ustabile bomiljøer
- Leietakere deltar i liten grad i styr og stell og har liten mulighet for å påvirke prioriteringer og investeringer i eget bomiljø
- Styrene representerer i liten grad mangfoldet blant beboere og innehar dermed ikke nødvendig språk- eller kulturkompetanse
- Mange beboere mangler kunnskap og kompetanse om nødvendigheten av å delta og bidra i bomiljøet
- Leietakere med dårlig helse og lav «boevne» kan skape utrygghet i nabolaget

4.5 Veien videre

Tillit som base for videre arbeid

En god del av utfordringene som viser seg i bomiljøene i innsatsområdene har en tillitsdimensjon, og det vil være viktig i det videre arbeidet å vurdere hvordan tilliten kan styrkes mellom leietakere og eiere; mellom styrene og beboerne; og mellom beboere med ulik kulturbakgrunn og alder. Å legge til rette for at folk blir kjent med naboer, enten ved å ha flere steder å møtes uformelt eller å løse praktiske oppgaver sammen kan bidra i positiv retning.

Møteplasser og bomiljøtiltak

De høye tallene for trangbodddhet i våre innsatsområder og beboernes fortellinger om hvordan det preger dagligliv og livskvalitet, understreker behovet for flere åpne møteplasser og fellesskapsarenaer til ulike formål i nærmiljøet.

En gjennomgående tilbakemelding fra beboere er at arrangementer, møteplasser og andre bomiljøtiltak fremmer sosial integrasjon og bedre naboskap. Bydelen vil gjennom veiledning, tilrettelegging og tilskudd støtte opp under initiativer fra borettslag, sameier, velforeninger og beboere som har som mål å skape flere møtepunkter mellom naboer. Bydelen vil for øvrig bidra aktivt til borettslag og sameier i våre innsatsområder kan nyttiggjøre seg erfaringer fra andre steder i Oslo – eller Norge, blant annet knyttet til bomiljøtilskudd.

Leietakerproblematikk

Noen av de boligsosiale og bomiljørelaterte utfordringene som beboere i våre innsatsområder møter er knyttet til det å være leietaker. Bydelen vil jobbe mer systematisk med å bidra til at leietakeres rettigheter og interesser blir bedre ivarettatt, både i møte med utleiere og på arenaer som angår dem. Samtidig er det tydelig at dårlig «boevne» og manglende forståelse for plikter og ordensregler, samt språklige barrierer hos en del av leietakerne bidrar til en forringelse av bomiljøet. Dette er det også behov for å jobbe mer systematisk med. Bydelen vil se på hvordan egne tjenester og kontakflater mot disse beboerne kan fremme disse målene, og for øvrig inngå samarbeid med andre kompetansemiljøer, som for eksempel Leieboerforeningen, der dette er formålstjenlig.

«Styr og stell» i borettslag og sameier

Mange av tilbakemeldingene fra både styrever og beboere avdekker til dels dårlig kommunikasjon og mistillit mellom styrene og beboere, noe som blant annet

kan knyttes til svak representativitet i sammensetning av styrene. Bydelen vil støtte initiativer fra sameiene som kan bidra til bedre representativitet, kommunikasjon og styredrift. Tilbud om organisasjonsutvikling eller arenaer for erfaringsutveksling og samarbeid mellom borettslag og sameier kan være aktuelle virkemidler. Det er avgjørende at slike tiltak oppleves som nyttige og relevante av styrever og generalforsamlinger, og utvikling av eventuelle tiltak og strategier må skje i samarbeid med disse.

Boligutvikling

Ut ifra både NIBR-undersøkelsen (Bolig- og befolkningsutvikling i delbydel Linderud (Kvinge & Johannesen, 2011) og våre lokale funn er det rimelig å anta at flere større leiligheter egnet for store barnefamilier kunne bidratt til å stabilisere boligområdene, ved at flere får mulighet til å bli boende i samme område etter hvert som familiens behov for areal endrer seg. Ved eventuelle nye boligutviklingsprosjekter i eller i tilknytning til disse områdene bør behovet for flere store leiligheter (4-roms eller større) løftes fram som en faktor som kan bidra til å redusere gjennomstrømmingen og hindre at områdene får trekk av «transittområder». Samtidig er det en risiko at kvadratmeterprisen i området vil kunne gi så dyre leiligheter at det vil være utenfor rekkevidde for mange av familiene som i dag bor trangt her.

Plan- og bygningsetaten (2015) gjorde på oppdrag fra Byrådsavdeling for byutvikling en kartlegging og vurdering av områder med potensial for utvikling og fortetting. Linderud-området løftes fram som ett av åtte områder med stort potensial og som anbefales inkludert i en videre avklaring. Både Citycon som eier Linderud senter og Stor-Oslo Eiendom og Fearnley som eier Østre Aker vei 90 (Nedre Linderud) har planer om utvikling av både næring og bolig. Boligbygging i omkringliggende områder som Vollebekk, Rødtvet og Bjerke kan også bidra til en større variasjon i leilighetsstørrelser. Bydelen vil følge utviklingsplanene i alle disse områdene tett, og søke å være i god dialog med utviklere for å bidra til en utvikling som fremmer stabilitet og sosial bærekraft i nye og eksisterende bomiljøer.

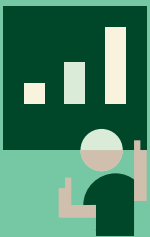
Bydelen vil også se på hvordan ulike boligsosiale virkemidler som kommunen rår over kan brukes mer målrettet for å bidra til at flere familier blir boende lengre i områdene.

Kapittel 5:

DELTAKELSE OG ENGASJEMENT

«Kultur- og idrettsaktiviteter utgjør forskjellen mellom en «sovende» og en levende bydel» heter det i rapporten Kultur og frivillighet i Groruddalen – en aktørkartlegging (NIBR, 2019).» I Groruddalssatsingens nærmiljøprogram er det et mål å bidra til et inkluderende lokalsamfunn der flere er aktivt deltakende. Et variert foreningsliv og aktivitetstilbud gir flere mestringsarenaer lokalt. Dette kan være med på å styrke den sosiale integrasjonen og følgelig motvirke som medisin mot utenforskap.

Dette kapittelet gir et innblikk i deltakelse i fritidsaktiviteter og frivillige engasjement, og er en bearbeiding av statistikk fra Ung i Oslo (2018), Ungdata junior (2019), Aktørkartlegging (NIBR, 2019), tall fra Oslo idrettskrets, samt bydelens egne undersøkelser (Bydel Bjerke, 2018-2019). Sosiolog Håkon Lorentzen har bidratt med analyse og tekstproduksjon.

Det finnes samtidig flere fysiske, sosiale, økonomiske og kulturelle barrierer som hindrer deltakelse og resulterer i skillelinjer mellom de som deltar, og de som ikke gjør det. Lav deltakelse i fritidsaktiviteter øker risiko for utenforskap, og lav deltakelse i frivillighet, verv og lokale beslutningsorgan er i seg selv fravær av lokaldemokrati.

I dette kapittelet vil vi se nærmere på deltakelse i fritidsaktivitet og frivillighet samt graden av aktivt medborgerskap på Linderud, Sletteløkka og Veitvet. Vi undersøker hva som finnes av foreninger og aktivitetstilbud, i hvilken grad folk i ulike aldersgrupper deltar i fritidsaktiviteter og hvordan beboerne deltar og engasjerer seg i sitt eget lokalsamfunn. Til slutt oppsummerer vi hva som fremmer og hemmer deltakelse på Linderud, Veivet og Sletteløkka, og beskriver hvordan bydelen vil bruke denne innsikten i det videre nærmiljøarbeidet.

5.1 Rammebetingelser for fritidsaktiviteter og frivillighet

Frivillighetsmeldingen som ble vedtatt av Stortinget i 2019 setter fokus på at «frivillig innsats er en kilde til fellesskap, demokratiutøvelse og kompetanse». Meldingen vektlegger at alle skal ha tilgang på frivillig deltakelse for å kunne ta del i fellesskapet og i demokratiet. Både stat og kommune har uttalte mål om gi gode rammebetingelser for en robust og selvstendig frivillighet og bred deltakelse i fritidsaktiviteter.

5.1.1 Økonomiske rammebetingelser

For å tilby fritidsaktiviteter eller lage arrangementer er de fleste lag og foreninger avhengige av inntekter og tilskudd. Frivillige organisasjoner i Bjerke har mulighet til å søke frivillighetsmidler hvert år. Bydelsutvalget prioriterer støtte til barne- og ungdomsaktiviteter og har de senere årene hatt et tydeligere fokus på å gi tilskudd til aktører i områder med mest behov.

Organisert fritidsaktivitet som idrett og korps er kjent for å være kostbart og kreve en god del foreldretakelse. Idretten driftes blant annet av den såkalte «hødestøtten» som tilsier at idrettslagene mottar tilskudd per medlem av av Kulturdepartementet og Oslo idrettskrets, men de er også avhengig av et bredt frivillig apparat for å fungere. For å senke terskelen for deltakelse har Bydel Bjerke og de største idrettslagene inngått en avtale som gjør at barn som har behov for det får dekket en stor del av avgiften. Dessuten har bydelen aktivitetsguider som introduserer barn og unge for de ulike aktivitetene som finnes. Bydelen har et bredt gratis fritidstilbud. Ordninger som fungerer sosialt utjevner er en forutsetning for å få flere barn og unge i områder med mange lavinntektshusholdninger inn i aktivitet.

5.1.2 Tilgang på lokaler og idrettsflater

Det er i dag betydelig flere tilbud i Veitvet-området enn i Linderud- og Sletteløkka-området. Et viktig premiss for at frivillige foreninger skal kunne drive aktiviteter er tilgang til lokaler med riktig lokalisering.

Forskrift om utlån og utleie av skoler og andre kommunale lokaler til frivillige organisasjoner i Oslo kommune (2005) har som formål å bidra til at frivillige organisasjoner sikres tilgang til kommunale lokaler gratis eller til selvkost. Skolene og bydelens åpne møteplasser er underlagt denne forskriften. På Kulturhuset Veitvet, Årvoll gård og Bjerke nærmiljøsentre har bydelen lokaler som foreningene kan benytte til sine aktiviteter. I 2019 har også Årvoll omsorgssenter kommet til. I tillegg benytter lag og foreninger andre lokaler, som f.eks. klubbhus, skoler, menighetshus mm.

Flerbrukshaller er en forutsetning for å kunne ha et variert idrettstilbud, men det har vært for lav anleggsdekning i områdene. Etter lengre prosesser er en ny flerbrukshall klar for byggstart på Linderud, og Årvoll har nylig fått ny flerbrukshall. Linderud bad leies ut til skoler på dagtid og svømmeklubber på kveldstid.

Tilgang til badet har vært et gjentakende ønske fra beboerne i området.

Oslo idrettskrets fordeler halltid til alle klubbene i Oslo i sine haller. Bydelen spiller inn lokale behov i Oslo kommunes Behovsplan for idrett og friluftsliv ved jevnlig rullinger av planen.

5.1.3 Fysiske og digitale kommunikasjonsflater

For å kunne delta i fritidsaktiviteter må man ha oversikt over tilbudet, og for å utøve aktivt medborgerskap er det nødvendig å kunne kommunisere med for eksempel andre lokale aktører, beslutningstakere, skoleledelse eller bydelsadministrasjon gjennom analoge eller digitale kanaler. Innbyggerundersøkelse om kommunikasjon (Bydel Bjerke, 2017) og mange innspill fra beboere (Bydel Bjerke, 2018-2019) viser at innbyggerne synes det er vanskelig å få oversikt over de ulike tilbudene i bydelen.

Alle tilbud til barn og unge er å finne i mobil-appen «Ung i Bjerke», som ble lansert i 2019. Dette har styrket den digitale arenaen for informasjon om fritidstilbud og frivillighet til innbyggerne også i innsatsområdene.

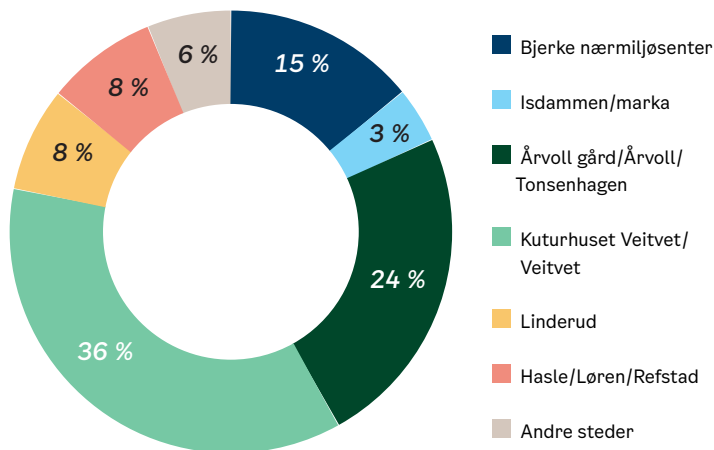
I 2018 åpnet Bydel Bjerke et innbyggerkontor på Linderud senter som har utviklet seg til å bli et informasjonssted og møtested for lokalt engasjement.

Lokalavisen «Akers avis Groruddalen» har bydelssider og oversikt over tilbud som leses av en stor del av beboerne.

Bydelen kommuniserer dessuten med innbyggerne via sosiale medier, særlig facebook og Instagram. Bydelen har en aktiv facebook-side, og flere av tjenestestedene har egne facebook-sider eller nettsted. Bydelen har i tillegg opprettet en egen facebook-gruppe for områdeløft Linderud, Sletteløkka og Veitvet for å ha tettere kontakt med innbyggerne i områdene.

Facebook-gruppene Livet på Veitvet (1315 medlemmer, 10.02.20), Vi som bor i Sletteløkka (nylig startet 215 medlemmer, 10.02.20.), og gruppen «Linderud» organiserer informasjonsflyt og kontakt mellom beboere uavhengig av formelle kanaler. Linderud har en facebookgruppe som spesielt brukes av de som vokste opp der, men har potensial for å brukes av flere.

Figur 5.1: Organisasjonsoversikten er basert på innsendte lister fra bydelens nærmiljøhus, Oslo idrettskrets, Friluftslivets samarbeidsutvalg og oversikt over frivillige foreninger som leier på noen av skolene. Diagrammet viser prosentvis fordeling basert på 130 foreninger. Kilde: Bydel Bjerke, 2019

5.2 Hva finnes av fritidstilbud og organisasjonsliv i nærområdet

Mengde og variasjon av frivillige organisasjoner i et lokalsamfunn kan si noe om både omfang av tilbud for ulike målgrupper og det kan være et mål på hvor sterkt sivilsamfunnet er. Nedenfor presenteres data fra ulike kilder. Ingen av disse gir et komplett eller heldekkende bilde av frivilligfloraen, men samlet viser de noen tendenser.

5.2.1 Organisasjonsfloraen i Bjerke og innsatsområdene

I Bjerke er det tidligere kartlagt om lag 130 organisasjoner som her er kategorisert etter beliggenhet eller stedstilhørighet.

De klassiske foreningene som idrettslag, korps, barnekor og pensjonistforening er aktive på Linderud. Det er kategorisert 10 foreninger på det sentrale Linderud, men inkluderer man også Bjerke nærmiljøsentere, som ligger innenfor delbydel Linderud, kan man legge til 20 foreninger til. Mange av disse har imidlertid ikke Linderud som nedslagsfelt. Sammenlignet med steder lengre vest i bydelen, er ikke tallene for Linderud spesielt lave når det gjelder antall foreninger. Ser man på størrelsen på idrettslagene lengre vest så har de betydelig høyere i medlemstall.

I diagrammet ovenfor inngår Sletteløkka i Veitvet-kategorien, med sine to foreninger. Det siste året er det etablert en velforening på Sletteløkka hvor alle boligselskapene er med. Beboerforeningen Sletteløkka Arrangementer lager gatefest og har aktivitetstilbud for barnefamilier. Det er kort vei ned til Veitvet senter og aktivitetstilbudene der, men flere beboere påpeker at det er en manglende tilknytning, siden barna på Sletteløkka går på forskjellige skoler (Bydel Bjerke, 2018-2019).

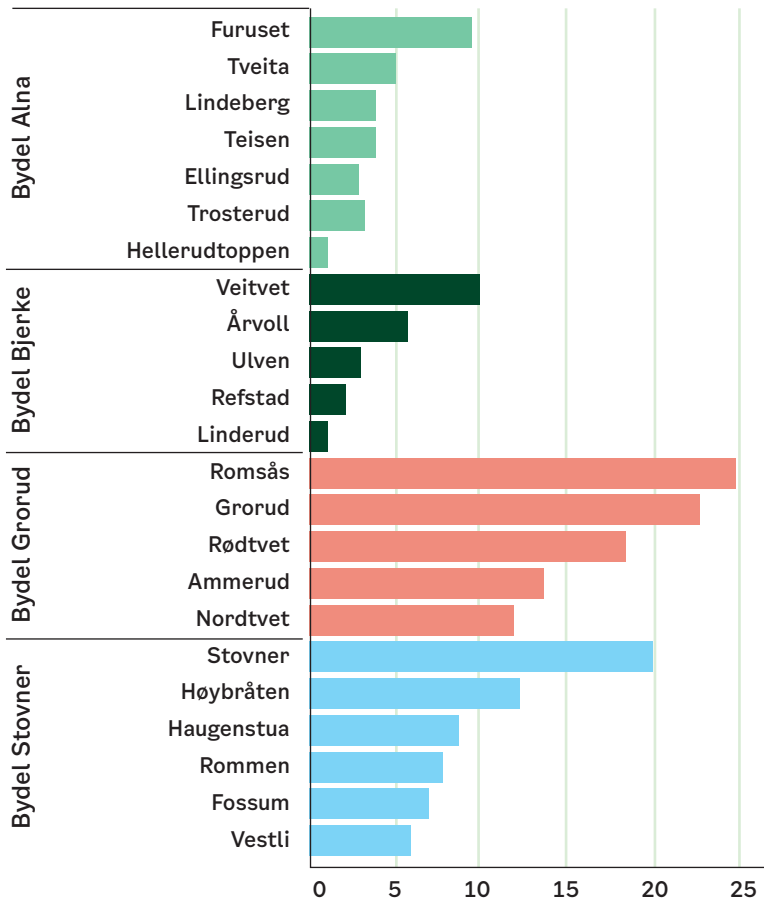
Flere foreninger tiltrekker seg deltakere fra større områder enn sitt kjerneområde. Både Bjerke nærmiljøsentere og Kulturhuset Veitvet huser foreninger med et større nedslagsfelt, og idrettslagene har gjerne deltakere fra hele bydelen på spesifikke tilbud. Dette gjelder for eksempel håndball og Cheerleading på Linderud IL og ishockey på Hasle-Løren; og barn og unge fra ett område spiller ofte fotball i en klubb i en annen del av bydelen.

I forrige Groruddalssatsing ble det kartlagt mange små grupper og foreninger, spesielt innen kultur og dans som er registrert på Veitvet.

Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR)s aktørkartlegging (2019) viser samme tendensen til at det er flere aktiviteter på Veitvet enn i de andre delbydelene. Tallene må tolkes med forsiktighet, da undersøkelsen omfatter svar fra totalt 80 aktører fra hele Groruddalen hvorav 20 er fra Bjerke bydel.

I våre innsatsområder er det tilsammen 55 lag og foreninger. Av disse har relativt få organisasjoner stedstilknytning til Linderud sammenlignet med Veitvet. På Veitvet er det mange foreninger med ulike kulturbakgrunner hvor de fleste er del av Veitvet og Sletteløkka Kulturforum. Dette er en organisasjonsrapport på Veitvet.

Figur 5.2: Hvilket område i bydelen finner aktiviteten du jobber med hovedsakelig sted?
Kilde: NIBR, 2019

5.2.2 De kommunale fritidstilbudene for barn og unge

Bydel Bjerke har et bredt gratis fritidstilbud til barn og unge. Under paraplyen Nysirkus deltar i underkant av 600 barn på ulike kurs. Bydelen drifter også to ungdomsklubber for 4. til 10. trinn med ulike tilbud flere dager i uken. Veitvetklubben og Bjerkeklubben ligger på henholdsvis Kulturhuset Veitvet og på Årvoll skole. I tillegg finnes det og en jenteklubb og en gutteklubb på Linderud skole og et etter-skoletilbud på Løren og Årvoll skole for 5.-7. trinn. Tilbudene som er lokalisert på skoler har naturligvis deltakelse av barn fra den aktuelle skolen, mens Veitvetklubben og Bjerkeklubben, som er barne- og ungdomsklubber for større områder, har også deltakelse fra andre nærområder. Vi har ikke tall på klubbmedlemmenes stedstilhørighet. I aktørkartleggingen til NIBR (2019) blir det i intervjuer lagt vekt på at fritidsklubbene i Bjerke oppleves som frisoner og møteplasser. Dette er et viktig tilbud i områder der mange bor trangt. Det kan være fint å ta opp hverdagsproblemer med de som jobber på klubbene fremfor med egen familie. De ansatte driver sosialt arbeid og det er spesielt høy deltakelse av minoritetsnorsk ungdom (NIBR, 2019).

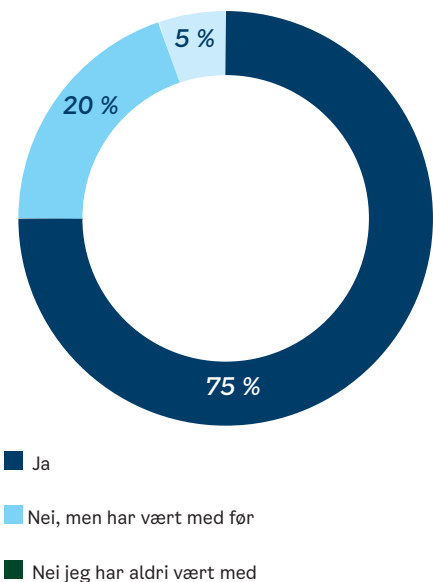
5.3 Deltakelsen i fritidsaktiviteter

5.3.1 Barn og unges deltakelse i faste aktiviteter

75 % av barn på mellomtrinnet i Bjerke deltar i faste aktiviteter på fritiden (NOVA/OsloMet og Korus Oslo, 2019).

Det er imidlertid store områdeforskjeller.

Figur 5.3 Er du med på noen faste fritidsaktiviteter?
Kilde: NOVA/OsloMet og Korud Oslo, 2019

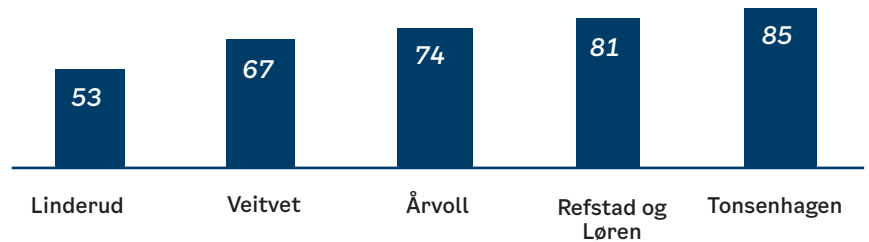

Tendensen i Bjerke er, som i hele landet, at unges deltakelse i fritidsaktiviteter avtar med alderen, spesielt ved overgangen til videregående. Bjerke-tallene fra Ung i Oslo undersøkelsen fra 2018 viser at fritidsdeltakelse blant Bjerkeelever faller fra 57 % - 44% fra ungdomsskole til videregående skole.

Fritidsdeltakelse etter skole- og områdetilhørighet

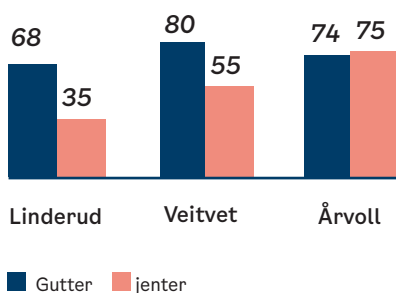
Deltakelse i organisert aktivitet varierer sterkt mellom barnegruppene fra de ulike skolene i bydelen.

Figur 5.5 Andel som deltar i faste aktiviteter (Kilde: NOVA/OsloMet og Korud Oslo, 2019)

Fordeler man resultatet på kjønn er forskjellene enda større mellom skolene.

Figur 5.6: Andel barn som deltar i faste aktiviteter etter skole og kjønn. Kilde: NOVA/OsloMet og Korud Oslo, 2019

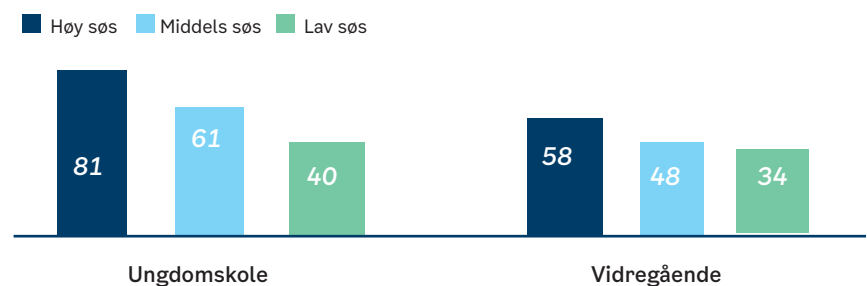

Figuren viser at det er over 30 prosentpoeng forskjell mellom skoler i andel barn som deltar i faste aktiviteter. Det er mange barn og unge som går på skole utenfor bydelen og omvendt. Ungdata gir data per skole, ikke etter bosted.

75 % av jentene på Årvoll skole er i faste aktiviteter i følge Ungdata junior. Imidlertid er andel gutter fra Veitvet skole som deltar i faste aktiviteter høyere enn Årvoll og på samme nivå som guttene fra Refstad, Løren og Tonsenhagen skoler. Så det er spesielt i jentegruppen at det er store variasjoner.

Sosial bakgrunn innvirker sterkt på andelen ungdommer som deltar i fritidsaktiviteter. Figur 5.7 viser at de som er kategorisert med lav sosioøkonomisk status deltar i langt mindre grad i organisert fritid enn de som utfra spørsmålene i Ung i Oslo-undersøkelsen defineres til å ha høy sosioøkonomisk status (NOVA/OsloMet og Korud Oslo, 2019).

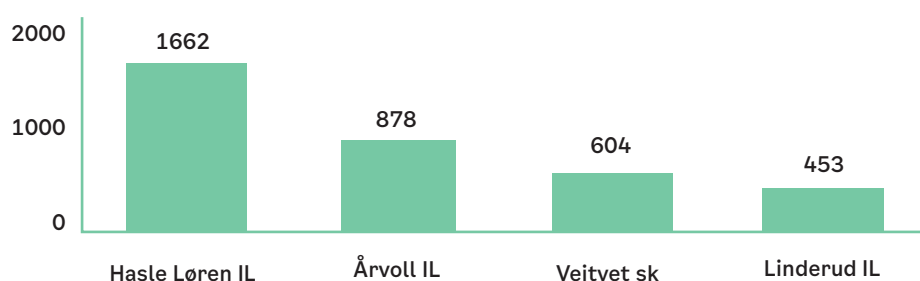
Figur 5.7: Andel som deltar i fritidsorganisasjon, etter sosial bakgrunn (Kilde: NOVA/OsloMet og Korud Oslo, 2019)

Idrettslagene

Antall deltakere i de fire store idrettslagene viser en tendens til høyere deltakelse i vest. Hasle-Løren idrettslag er dobbelt så stort som nummer to på skalaen, men idrettslaget grenser mot flere bydeler og har tilbud som ishockey som tiltrekker deltakere utenfor Bjerke.

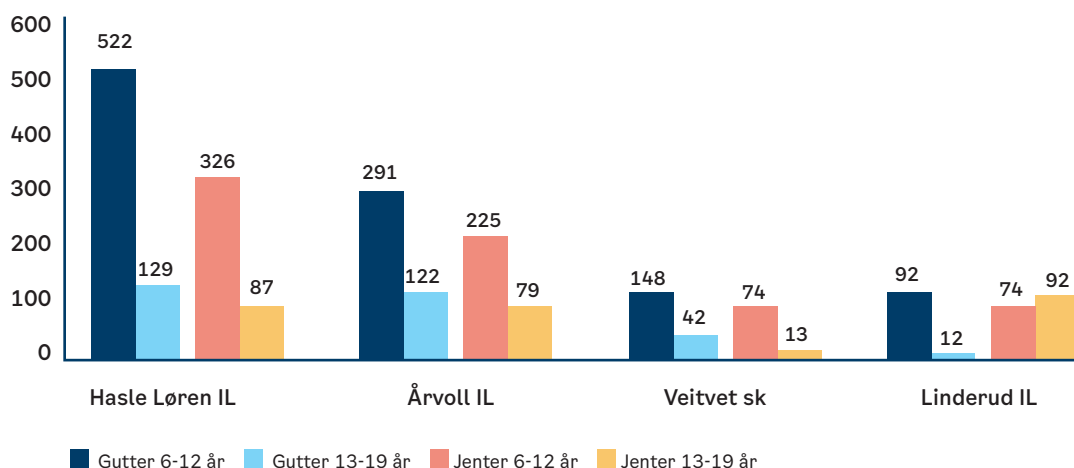
Figur 5.8: Medlemmer i idrettslagene i Bjerke. Kilde: Oslo idrettskrets, 2018

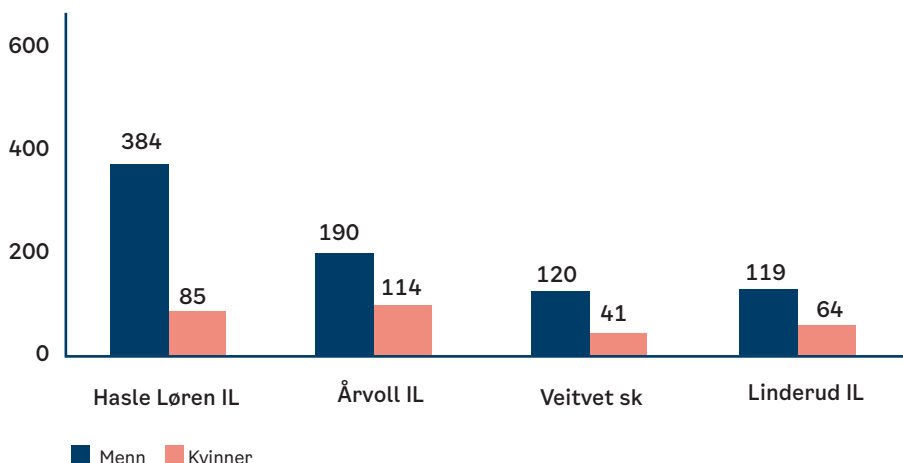
Data viser også at det er en sterk tendens til at barn slutter i organisert idrett i 13-årsalderen

Data fra Oslo idrettskrets per 31.12.2018 viser også at det er en sterk tendens til at barn slutter i organisert idrett i 13 års alderen, men dette er ikke spesielt for våre områder. Ett unntak er jentegruppen hos Linderud IL hvor antallet øker. Det er faktisk flere jenter i Linderud IL fra 13-19 år enn hos Hasle-Løren for samme alder. Det er imidlertid over 4 ganger så mange jenter i aldersgruppen 6-12 år hos Hasle-Løren.

Figur 5.10: Gutter og jenters deltakelse etter alder i 2018. Kilde: Oslo idrettskrets, 2018

Figur 5.11: Antall medlemmer over 20 år etter kjønn. Kilde: Oslo idrettskrets, 2018

I tillegg til øst-vest dimensjonen, tyder tallene på at variasjonen i deltagelse blant jenter og gutter i sterk grad påvirkes av idrettslagens ulikhet i tilbud/profil.

Deltakelse i dans registreres ikke i Oslo idrettskrets oversikter, så det er underrapportert i hvor stor grad jenter er aktive i drett og fysisk aktivitet. Vi vet at det finnes en bredde av dansetilbud både av private og kommunale tilbydere.

5.3.2 Voksne og seniorers fritidsaktiviteter

I følge Innbyggerundersøkelsen (Opinion, 2019) deltar 40 % av de voksne i aktiviteter på fritiden, mens 22 % er aktive i frivillige lag og foreninger. Deltakelse varierer lite med bakgrunn eller alder. De som er mellom 30-39 år deltar noe mindre enn andre aldersgrupper.

Selv om det er flest tilbud for barn og unge i Bjerke, er det også et mangfoldig fritidstilbud for voksne og eldre.

Linderud IL, Veitvet sportsklubb og de andre idrettslagene har også et betydelig antall voksne medlemmer.

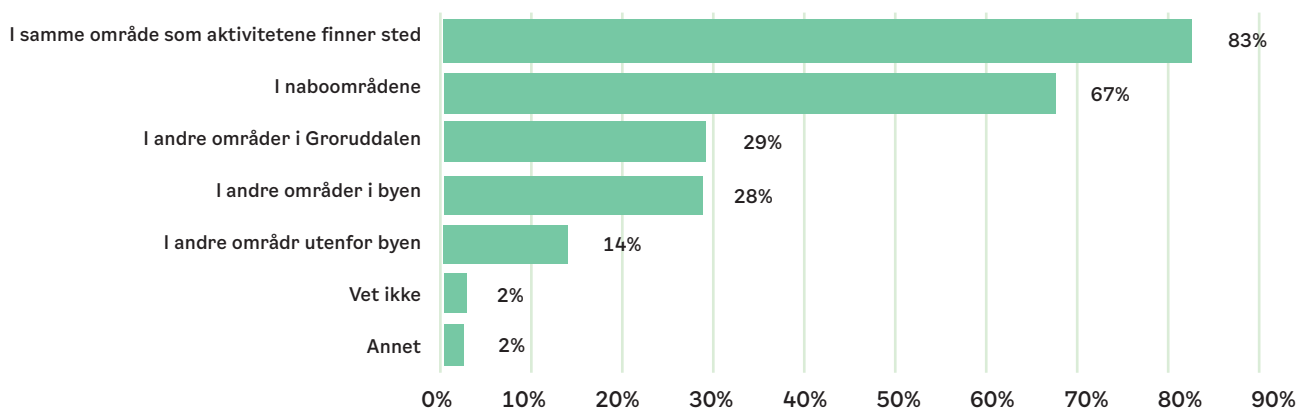
På Linderud og Veitvet er det en aktiv pensjonistforening som møtes månedlig på Kulturhuset Veitvet. De har sosialt samvær, musikk og underholdning og tar opp ulike tema. De er om lag 40 personer som møtes jevnlig. Linderuddansen er et tilbud til godt voksne som møtes en gang i måneden. «Foreningen Aktive kvinner i Bjerke» har tilhørighet på Linderud og tilrettelegger for ukentlig trim inne og ute for kvinner. IKRA er en organisasjon primært for eldre damer med indisk og pakistansk bakgrunn som møtes tre ganger i uken for yoga og sosialt samvær på Kulturhuset Veitvet. Både på Bjerke nærmiljøsentere og Årvoll gård er det et bredt tilbud for voksne og seniorer innen teater, dans, sang, litteratur og annen kultur. I 2019 åpnet Årvoll omsorgssenter som utvider kultur- og helsetilbudet til de eldre.

Bydelen har en satsing på tilbud til de som er 60+ hvor den enkelte betaler et medlemskap og får delta i ulike aktiviteter på bydelens åpne møteplasser. Det kan være trening, turer, kulturtilbud som korsang og behandlinger innen hårpleie og fotpleie.

Voksne har en mye større bevegelsesradius enn barn/unge og deltar i kultur, frivillighet, religiøse tilbud og friluftsliv i andre deler av Oslo.

Figur 5.12: Hvor bor brukere av fritidsaktiviteten?

Kilde: NIBR, 2019

5.3.3 Hva bestemmer deltakelse i fritidsaktivitet?

Gjennom undersøkelsene peker det seg ut noen forhold som påvirker hvorvidt barn og unge i innsatsområdene deltar i fritidsaktivitet; avstand, informasjon, økonomi og interesse.

Tilbud i nærheten

Undersøkelsene viser at folk vanligvis bor i nærheten av stedet der frivillige aktiviteter utfolder seg. I rapporten Kultur og frivillighet i Groruddalen – En aktørkartlegging oppga 83 prosent av de frivillige kulturaktørene at brukerne bodde i samme område som der aktiviteten fant sted (NIBR, 2019).

Aktive kvinner i Bjerke er en forening som har som mål å få kvinner i fysisk aktivitet og å skape et ossialt miljø i nærmiljøet.

I bydelens egne oversikter over deltakelse i bydelens fritidstilbud basert på skoletilhørighet, ser man også eksempler på at barn og unge i en betydelig grad bruker de tilbudene som ligger nært i lokalmiljøet. For det store kulturtilbudet Nysirkus på Veitvet, er det fire ganger så mange barn fra Veitvet skole som fra Linderud og andre skoler. Nysirkus har på noen kurs flere deltakere fra Årvoll skole enn fra andre nærliggende skoler.

Beboere på Sletteløkka oppgir at avstand er viktig for deres aktivitet på ettermiddag og i helger, og avhengig av hvor de bor opplever flere at det er langt til aktiviteter på Veitvet og Linderud. Noen sier det er enklere å ta buss til sentrum, enn å gå til fotballbanen på Veitvet eller Linderud. Dette handler også om topografien i området; det er bratt, og riksvei 4 utgjør en barriere mellom Sletteløkka og nedre del av Veitvet. Imidlertid ser vi at hvis viktige eller spesielt interessante tilbud mangler lokalt, så drar man til tilbudet selv om det er reisevei. Hovedtrenden er likevel at folk bruker de nære tilbudene.

Ulike juniortilbud etter skoletid finner sted på skolene da nærheten øker sannsynligheten for deltakelse, og ettersom skolen oppleves som et trygt sted for mange foreldre. Barn fra Linderud skole bruker juniortilbud på egen skole i tillegg til Veitvetklubben, mens barn på Veitvet skole benytter Veitvetklubben på Veitvet senter. Barn fra Sletteløkka, som går på Rødtvet skole, bruker den foreldredrevne klubben på skolen, Stedda.

Også de eldre er i stor grad stedsbundne, og mange etterspør eldresenter med aktiviteter på både Veitvet og Linderud. Flere av de spurte i disse områdene mener det er for langt å reise til Årvoll omsorgssenter. De yngre eldre er mer mobile og de «shopper» aktiviteter ut fra tid og interesse. Foreninger og grupper for eldre med innvandrerbakgrunn, har deltakelse fra Oslo og omland.

Informasjon

Intervjuer og samtaler viser at kunnskap om hvilke tilbud som faktisk finnes er lav blant en del foreldre, særlig blant de med dårlige norskkunnskaper. Nysirkustilbudet er imidlertid godt kjent og den nye appen Ung i Bjerke er det informert om på foreldremøter og skolemøter på alle skolene i bydelen. På de åpne møteplassene og bydelskontoret på Linderud senter kommer også et økende antall voksne innom for å få informasjon om tilbud.

Mange beboere på både Sletteløkka og Linderud sier at det er behov for lett tilgjengelig informasjon om tilbudene som finnes i områdene, for eksempel ved en fysisk utendørs infotavle, ettersom mange ikke er på internett eller Facebook. De påpeker at det er viktig å gi info til skolene via FAU. Mange foreldre i områdene kjenner ikke til gratistilbud eller moderasjonsordninger i idretten.

Økonomi

Ung i Oslo 2018 tallene viser store forskjeller i deltakelse etter sosioøkonomisk bakgrunn. Linderud, som er delbydelen med høyest barnefattigdom, har også de laveste deltakertallene på mellomtrinnet. Likevel svarer svært få i undersøkelsen til Opinion (2019) at økonomi er årsaken til manglende deltakelse. Blant de som oppgir at barna ikke deltar på organiserte aktiviteter på fritiden oppgir kun 2 % at det er på grunn av økonomi. 5 % svarer at barnet ikke finner noe som passer, mens 78 % oppgir at det er andre grunner. 40 % av de som ikke deltar sier at barnet har nok med egenorganisert aktivitet.

At økonomi spiller en rolle for barnas deltakelse bekreftes i intervjuer med foreldre med lav inntekt og av andre som viser til naboer eller foreldre på skolen som ikke har råd til å la barna delta på grunn av økonomi. I flere intervjuer på Linderud påpeker foreldre at det er høye kostnader for idrett når barna kommer i ungdomsskolealder. Bydelen har samarbeidsavtale med idrettslagene om å dekke treningsavgift til de med lav betalingsevne, men avtalen oppleves ikke som tydelig kommunisert ut til innbyggerne. Ordninger fungerer ulikt fra klubb til klubb, noe som kan føre til variert kommunikasjon. Ordningen der det gis støtte til fritidsaktiviteter organiseres ulikt fra bydel til bydel, noe som

At økonomi spiller en rolle for barnas deltakelse bekreftes i intervjuer med foreldre med lav inntekt og av andre som viser til naboer eller foreldre på skolen som ikke har råd til å la barna delta på grunn av økonomi.

også gjør det kan være vanskelig for nye innbyggere å få informasjon om ordningen. Det kan også føre til at den som ønsker å få støtte faller mellom flere stoler dersom man bor i en bydel, men driver aktiviteten i en annen.

Interesse og tid

I innbyggerundersøkelsen (Opinion, 2019) og i intervjuer med ungdommer oppgir også mange at barn og unge ikke har interesse av tilbudene som finnes, som årsak til hvorfor de ikke deltar. Noen jenter som er intervjuet forteller at de heller prioriterer å være sammen med venner den tiden de har utenom skolearbeid, og at aktiviteter ikke må ta for mange kvelder i uka. En av guttene på 17 år mente det ikke er mangel på aktiviteter eller for høy pris som er årsak, men at ungdommene har andre interesser.

«Det har vi mulighet til... Men om man vil, skjønner du? Det er jo mange som spiller fotball. Da går de og spiller fotball. Det er mange som trener boksing, da går de til boksing. Folk trenger ikke muligheter til aktiviteter i det hele tatt. Dem trenger bare et sted å være... Kanskje man mister interesse. Har ikke like mye tid når man blir eldre, sånn er det.» Gutt 17 år (Bydel Bjerke, 2018-2019).

Samtidig etterlyser både jenter og gutter mulighet til å drive egenorganisert idrett, som åpen hall, der de kan gjøre forskjellige aktiviteter. Noen jenter mente at mange jenter vil komme hvis de har hallen for seg selv.

Vi hører også at en del foreldre, særlig minoritetsnorske, sier skolearbeid og andre forpliktelser er viktigere enn organiserte aktiviteter. De mener barna får dekket sitt aktivitetsbehov på skolen eller ute blant venner i nabolaget. Foreldre med flere barn eller der foreldrene jobber på kveldstid sier det er en utfordring å følge opp barnas aktiviteter (Bydel Bjerke, 2018-2019).

5.4 Aktivt medborgerskap

Hittil i kapitlet har vi sett på deltakelse og frivillighet knyttet til fritidsaktiviteter. Frivillig deltakelse kan også være mer rettet mot å utvikle og forbedre eget nærmiljø. Dette omtaler vi som aktivt medborgerskap, og ett av delmålene i nærmiljøprogrammet er å bidra til at innbyggerne i økende grad er med på å utvikle eget

lokalsamfunn. Vi ser i det følgende på hvilke nærmiljø-saker innbyggerne interesserer seg for, i hvilken grad de deltar i frivillig arbeid, samt hvilke påvirkningskanaler de har.

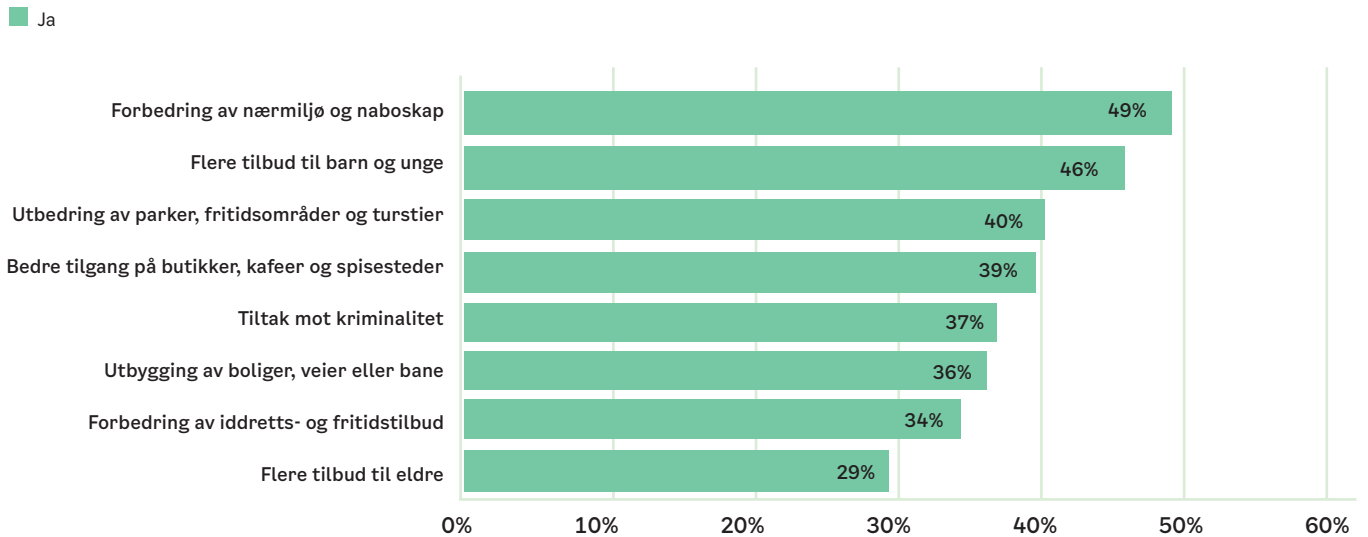
5.5.1 Interesse for nærmiljø-saker

Det kan være nyttig å skille mellom folks interesse for lokale saker på den ene siden, og hvilke kanaler de har for påvirkning på den andre. I innbyggerundersøkelsen (Opinion, 2019) presenterte vi en rekke ulike nærmiljø-relaterte tema, og man ble spurt om dette var tema de hadde vært opptatt av det siste året.

Tallene sier ikke noe om hvorvidt man aktivt hadde engasjert seg, eventuelt på hvilke måter, men tallene indikerer likevel høy interesse for saker av betydning for nærmiljøet. Dersom man deler inn svarene etter delområdene er det høyere interesse for utbygging av bolig, veier og bane i Vollebekområdet, noe som er naturlig ettersom hele området er under transformasjon. Interessen for tiltak mot kriminalitet er større på Veitvet og Sletteløkka enn de øvrige områdene. Barnefamilier har jevnt over større interesse

Figur 5.13: Er det saker av betydning for nærmiljøet du har vært spesielt opptatt av det siste året? Andel som har svart ja. Kilde: Opinion, 2019

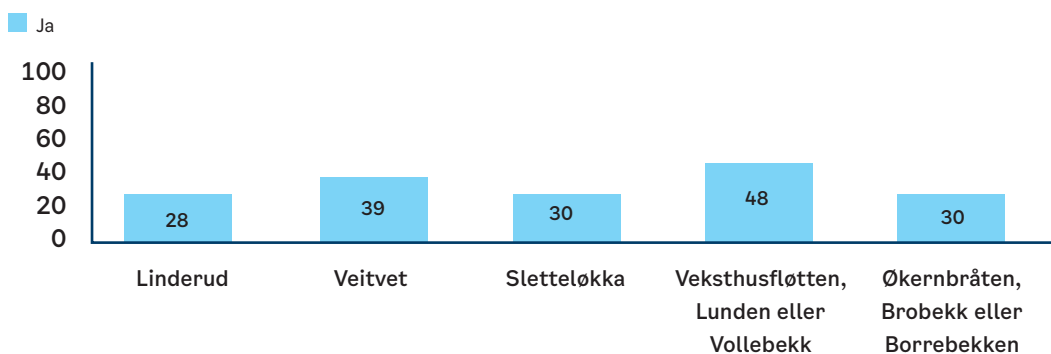
for nærmiljø saker enn de uten barn, og interessen for flere tilbud til barn og unge er særlig høy. Men også utbedring av parker og friområder kommer høyt opp på listen.

Sammenligner man hva majoritetsnorske og minoritetsnorske er engasjert i, ser vi at majoritetsnorske beboere er mest opptatt av bedre nærmiljø samt utbedring av parker og friområder, mens minoritetsnorske er mer opptatt av idretts- og fritidstilbud, tilbud til barn og unge, tilbud til eldre og tilgang til kafeer og spisesteder.

5.4.3 Aktivt engasjement i nærmiljøet

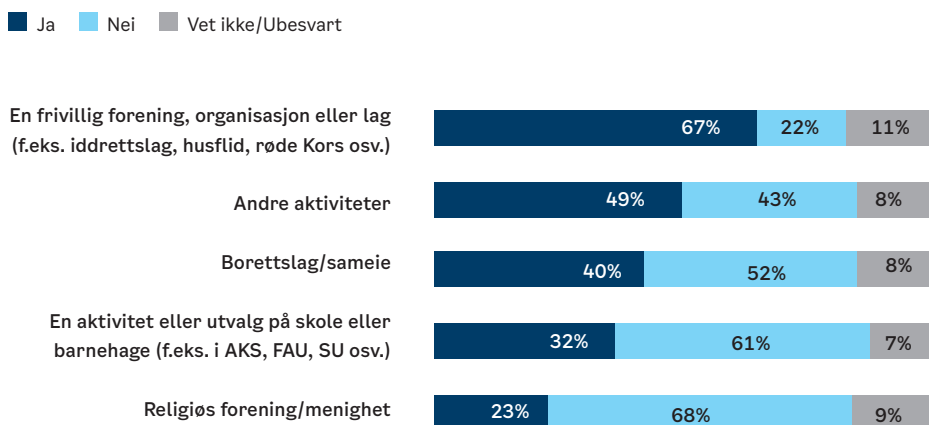
Å jobbe frivillig for et fellesskap innebærer en annen rolle enn å være deltaker i en aktivitet som driftes av frivilligheten. Frivillig arbeid innebærer at man gjør en ubetalt innsats for organisasjon eller virksomhet, til det felles beste. Vi spurte folk i våre områder om de hadde utført en frivillig arbeidsinnsats i løpet av de siste 12 månedene.

Figur 5.14: Andel som har utført frivillig arbeid siste året etter bosted. Kilde: Opinion, 2019

Av de som sier de har utført en frivillig innsats i løpet av de siste året, fordeler engasjementet seg slik mellom ulike aktiviteter og foreninger.

Figur 5.15: Hvilke foreninger eller aktiviteter har du engasjert deg i? Kilde: Opinion, 2019

Når vi ser på bakgrunnsforhold som kjønn, alder, botid og etnisitet for de frivillige, viser det noen mindre variasjoner. Andelen som engasjerer seg i frivillig arbeid er høyest i aldersgruppen 40-49 år og daler jo eldre eller yngre man er. Majoritetsnorske deltar i noe større grad enn minoritetsnorske respondenter. Flere som har bodd lenge i Norge deltar også i større grad enn de som har kortere botid. Samtidig er bydelens erfaring at mange innvandrere kan operere med en annen definisjon av hva som er frivillig arbeid; det å bidra på fellesskapsarenaer de selv er en del av, oppgis ikke nødvendigvis som frivillig arbeid (Opinion, 2019).

På spørsmål om hvilke oppgaver de aktive hadde utført svarte 44 % av ja-andelen at de hadde bidratt ved enkeltarrangementer, for eksempel med kakesalg og liknende. Rundt en tredjedel hadde deltatt i arbeidsgrupper eller utvalg, en fjerdedel hadde deltatt i den daglige driften, mens 17 % hadde hatt tillitsverv.

Rapporten *Kultur og frivillighet i Groruddalen* – en aktørkartlegging (NIBR, 2019) viser at at 77 % av respondentene har vært involvert i kultur- og frivillighetsarbeid i fem år eller mer. Dette indikerer at de som er frivillige gjerne er det over tid. Flere idrettslag i Groruddalen, inkludert Linderud IL, sliter med å involvere foreldre i innvandrebebefolkningen i det frivillige arbeidet. Idrettslaget satser derfor på å styrke ungdommene som ressurser for å lede aktiviteter.

Intervjuer og beboermøter (Bydel Bjerke, 2018-2019) bekrefter flere av funnene i Aktørkartleggingen. Flere som har kommet med innspill, mener at det er vanskelig å holde kontinuitet i aktiviteter og lag fordi mange foreldretrenere slutter etter kort tid. Flere sier at på grunn av manglende frivillighet blir tilbudet også dårligere, noe som igjen fører til at barn heller begynner på aktiviteter andre steder. Også aktive foreldre viser til at de engasjerer seg i Årvoll eller Hasle-Løren idrettslag fordi de ikke fant aktivitetene barna ønsket seg i nærområdet. Om dette viser at klubbene utfyller hverandre eller at de lokale klubbene sliter på grunn av lavt foreldreengasjement er noe uvisst, men antall deltakere som vist i Figur 5.8 indikerer at aktivitets-tilbud og lokalt engasjement avhenger av hverandre. Idrettslag, korps og aktivitetstilbud har også betydning for hvordan innbyggerne ser på sitt eget nærmiljø. Beboerne er stolte av aktivitetstilbud, idrettslagene og korpset, men lite engasjement og få tilbud påvirker negativt følelsen av å være stolt av hjemstedet.

Andre foreldredrevne aktiviteter, som natteravn og FAU sliter også med rekrutteringen, og de samme foreldrene er med i mange verv flere år på rad. Dette kan bidra til at mange kvier seg for å ta på seg verv, og man får en negativ spiral.

5.4.3 Påvirkningskanaler

Flere eksempler viser hvordan beboere har klart å få til endringer i sine lokalmiljøer gjennom både formelle og uformelle påvirkningskanaler. I 2019 førte press fra beboere til at en trafikkfarlig og utrivelig gatestump nedenfor Linderud senter ble fri for parkering og innkjøring, og det ble satt opp blomsterkasser og benker. Samarbeid mellom beboere og bydelen bidro til at kommunen og private grunneierne gikk sammen for å finne en løsning, og beboerne feiret gjennomslaget med en gatefest. På Veitvet fikk beboere for noen år siden gjennomslag for realisering av Miljøgate Veitvetveien ved å etablere en aksjonsgruppe.

Aksjoner av dette slaget faller utenfor etablerte innflytelseskanaler for kommunikasjon mellom bydelen og befolkningen, og avhenger av et sterkt beboerengasjement og at bydelen gjennom områdeløft er i tett dialog med innbyggerne.

Av formelle påvirkningskanaler har bydelen etablert ulike råd for å sikre dialog med viktige interessegrupper. Både Eldreråd, Ungdomsråd og Råd for funksjonshemmede har som formål å kommunisere krav, interesser og synspunkter fra befolkningen til bydelsutvalget.

I tillegg har bydelen et Samarbeidsutvalg for idrett (ISU) som samordner den lokale idrettens ønsker og et aktivt Friluftslivets samarbeidsutvalg (FSU), som lager fellesarrangementer og har møter med bydelen under høring av saker som berører friluftsliv.

5.4.4 Områdebaserede påvirkningskanaler

Foreldreengasjementet er naturlig nok mer område-spesifikt der det har utspring i skolen. FAU ved Veitvet skole har etablert nærmiljøhage ved skolen og har startet prosessen med å få en økonomisk støtte til en parkourpark på skolen for mellomtrinnet. FAU på Linderud skole har vært involvert i etablering av forsamlingslokalet «Storstua» i aulaen, og de har også mobilisert for å få parkering forbudt i Statsråd Mathisens vei. FAU-lederne har vært drivkrefter i å få på plass trygg gangvei nedenfor senteret, gatefest og lysfest på Linderud. FAU på Linderud har hatt utfordringer med å få alle representantene med i arbeidet, og det blir mye på få hender.

Lokalkontoret på Linderud har gitt en ny arena for deltakelse hvor beboergrupper har møter, det arrangeres jobbsøkerkurs ukentlig og bydelsmødrene skal ha fast møtested der ukentlig. Bydelsmødrene ble etablert i Bydel Bjerke i 2019 som en ideell organisasjon av mødre som gjennomgår en grunnutdanning for å bedre forhold for kvinner og deres familier. Kvinnene er minoritetsnorske og flerspråklige, og organisasjonen har blitt en ny arena for kvinner og deltakelse i lokalsamfunnet.

I 2019 ble Sletteløkka Vel etablert med mål om å «bidra til en balansert utvikling ved å arbeide for gode oppvekstvilkår og bomiljø og bidra til at det tas natur- og miljøhensyn i utviklingen av Sletteløkka». Linderud og omegn Vel er en over 100 år gammel velforening som engasjerer seg i nærmiljø saker. De har hovednedslagsfelt i området Brobekk, Lunden og Økernbråten, og er ikke aktive i utviklingen av det sentrale Linderud. Veitvet har en aktiv nabolagsgruppe på Facebook som til dels er et uttrykk for «pulsene» i det lokale engasjementet på Veitvet. For eksempel bruker de siden til å mobilisere mot utbyggingen av Bredtvet fengsel i deres nærområde.

Bjerke Storvel er en paraplyorganisasjon for borettslag, sameier og velforeninger i bydelen, og deltar aktivt i den politiske debatten i bydelen.

Foruten ungdomsrådet som rekrutterer fra skolene i de ulike delene av bydelen, er det ingen føringer for områderepresentasjon i råd og utvalg. Manglende føringer kan gi en overrepresentasjon fra de mer ressurssterke områdene i de formelle påvirkningskanalene, med den

5. mars 2020 fikk 25. kvinner utdelt diplom og tittelen Bydelmor etter å ha fullført grunnutdanning. De er klare for frivillig innsats i sine lokalmiljøer.

Sletteløkka vel arrangerer politisk verksted før valget 2019, der beboere og lokalpolitikere sitter rundt samme bord og drøfter lokale saker

risiko at det ikke er noen til å målbære interessene til beboere i de utsatte områdene. De politiske partiene søker å ivareta representasjon bl.a. mht kjønn, geografi, bakgrunn og alder i sine nominasjonsprosesser.

De etablerte rådene tar utgangspunkt i at spesifikke grupper (eldre, unge, funksjonshemmede) har særlige behov som begrunner egne, rådgivende kanaler. Samtidig er andre grupper – som småbarnsforeldre, innvandrere og frivillige lag/foreninger – uten tilsvarende formelle påvirkningskanaler. Foreldreutvalgene (FAU) ved skolene tilknyttet innsatsområdene deltar i varierende grad i lokale prosesser. FAU på Rødtvet skole (hvor barna fra Sletteløkka går) har engasjert seg sterkt i trygg skolevei, gjennom kampanjen «Hjertesone».

Gjennom områdeløft etablerer bydelen et tettere samarbeid med velforeninger, foreldreutvalg og uformelle beboergrupper i innsatsområdene. Som en lokal forankring av nærmiljøprogrammet er det etablert en programgruppe på Sletteløkka, og regelmessige nærmiljømøter samt tematiske arbeidsgrupper på Linderud. Slike arenaer kan videreutvikles til mer permanente nærmiljøråd for spesifikke områder.

5.5 Oppsummering: Hvilke forhold hemmer eller fremmer deltakelse og engasjement i nærmiljøet?

Fremmer

- Det er et mangfold av organisasjoner i bydelen, særlig på Veitvet, som tilbyr aktiviteter innenfor kultur, idrett og friluftsliv.
- Bydelene har gratis fritidstilbud for barn og unge, og bidrar gjennom støtteordninger til at idretten kan tilby gratis medlemskap til barn fra lavinntektsfamilier.
- Knutepunkter for informasjon på Stikk innom Kulturhuset Veitvet, Bjerke nærmiljøsentre, Årvoll gård og Lokalkontoret Linderud senter. Digital informasjon om fritid og frivillighet via appen «Ung i Bjerke» og bydelens ulike facebook-sider.
- Det er kort avstand til ulike aktivitetsarenaer
- Lag og foreninger har tilgang på lokaler, frivillighetsmidler og råd og veiledning fra bydelen.

Hemmer

- Det er relativt få tilbud og foreninger på Sletteløkka og Linderud, sammenliknet med Veitvet og andre deler av bydelen
- Mange etterspør bedre informasjon om fritidstilbud, aktiviteter og foreningsliv på flere flater, gjerne fysiske informasjonspunkter i nærmiljøet
- Økonomi er en barriere for deltakelse i idrettsaktiviteter, særlig når barna når ungdomsskolealder. Mange foreldre kjenner ikke moderasjonsordningen
- Foreldredrevne aktiviteter som idrettslag, foreldreutvalg og natteravn sliter med rekruttering av frivillige foreldre. Dette bidrar til svakere organisasjoner i disse områdene.
- De etablerte råd og utvalg har ikke føringer for områderepresentasjon, og det er risiko for at de utsatte områdene blir underrepresentert i det formelle høringssystemet

5.6 Veien videre

Støtteapparat for lokale frivillige organisasjoner-

Lokaler, økonomisk støtte, organisasjonsutvikling og nettverksbygging mellom foreninger er viktige ressurser for å opprettholde en robust organisasjonsflora. Det er potensial for en mer helhetlig koordinering av dette. Bydelen tilbyr i dag lokaler ved Kulturhuset Veitvet, Årvoll gård, Årvoll omsorgssenter og Bjerke nærmiljøsentere. Frivillighetsmidler, andre tilskuddsordninger og egne samarbeidsavtaler med idrettslagene er også viktige ressurser for å støtte organisasjonslivet. Gjennom nærmiljøprogrammet har bydelen i tillegg en mer proaktiv rolle overfor foreninger og mer eller mindre organiserte grupper på Sletteløkka og Linderud for å bidra til levedyktige og eventuelt nye organisasjoner.

Idrettens samfunnsrolle

De to idrettslagene i innsatsområdene, Linderud IL og Veitvet sportsklubb, er svært viktige aktivitets- og integreringsarenaer. Idrettslagene får i dag ekstra støtte fra bydelen for å sikre deltakelse fra barn og unge fra lavinntektsfamilier. Begge idrettslagene har lavterskelaktiviteter og disponerer gode lokaler til aktivitet og møteplass i nærmiljøet. Det er potensial for å videreutvikle samarbeidet mellom idretten, bydelen, skolene og idrettskretsen slik at idrettslagene i enda større grad har forutsetninger for å fylle sin lokalsamfunnsrolle.

Foreldrenettverk

Foreldredeltakelse fremmes av mange som en nødvendig forutsetning for et aktivt og trygt nærmiljø. Foreldrenettverkene ved skolene har ulikt aktivitets- og funksjonsnivå. Bydelen vil søke et tettere samarbeid med foreldreutvalgene ved skolene og barnehagene i innsatsområdene i nærmiljøarbeidet, med mål om å bidra til å styrke deres kapasitet til å jobbe for gode oppvekstmiljøer.

Tilbud og tilgang til fritidstilbud for alle

Til sammen dekker fritidsorganisasjonenes og bydelens egne tilbud et bredt spekter av etterspørselen etter fritidstilbud for ulike målgrupper. Det er likevel grunn til å jobbe mer systematisk med å sikre tilgang til fritidstilbud for alle. Dette handler både om «viften» av tilbud og om den enkeltes mulighet til å delta på det som finnes. Basert på undersøkelsene kan det være behov for å styrke breddetilbudet til ungdom over 13 år og se særlig på jenters deltakelse i organisert aktivitet. Her er det viktig å se bydelens og organisasjonenes tilbud i sammenheng slik at de utfyller hverandre. Det

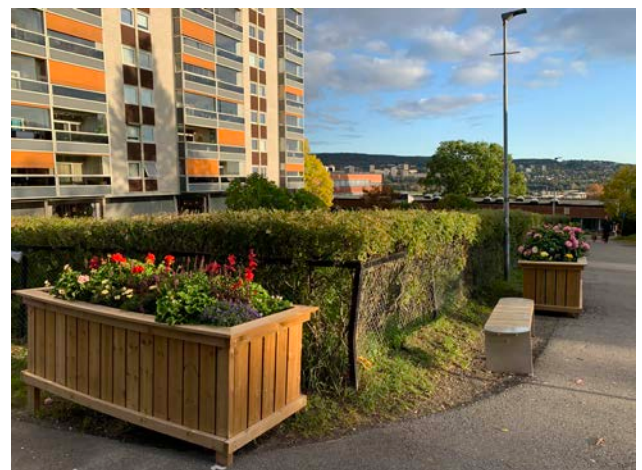
er grunn til å være oppmerksom på dilemmaet som bydelen kan komme i ved å tilby et bredt utvalg av gratis lavterskelaktiviteter, og i praksis kommer i en posisjon der de «utkonkurrerer» frivillige foreningers fritidstilbud og således undergraver et bærekraftig foreningsliv. Her kan tiltak som fritidskortet og helhetlig samarbeid med de store fritidsorganisasjonene som idrett og korps være viktig for å bygge opp et variert og tilgjengelig tilbud til alle, uavhengig av alder, kjønn, interesse og økonomi.

Egenorganisert aktivitet og lokalt friluftsliv

Undersøkelsene viser at mange beboere i alle aldersgrupper foretrekker å drive med aktivitet utenfor organiserte former og foreninger. Dette vil bydelen støtte opp under ved å samarbeide med borettslag og sameier, skolene, idrettslagene, Linderud gård og øvrige grunneiere/virksomheter om å tilrettelegge for egenorganisert aktivitet innendørs og utendørs. Bydelen vil samarbeide med ressursmiljøer innen egenorganisert aktivitet for å sikre at nærmiljøutviklingen også tar høyde for dette.

Nærmiljøråd

Innretningen og gjennomføringen av nærmiljøprogrammet avhenger av det lokale engasjementet i innsatsområdene. Det er opprettet lokale ressursgrupper og tematiske arbeidsgrupper på Sletteløkka og Linderud som skal virke i programperioden. Disse strukturene kan også fungere som en uttesting av mer permanente nærmiljøråd knyttet til spesifikke områder som kan styrke samarbeidet mellom bydel/kommune og beboerne i lokalsamfunnsutviklingen.

Beboerne fikk erstattet parkerte biler og farlige situasjoner med blomsterkasser og benker.

Kapittel 6:

VARIGE ENDRINGER

Gjennom denne analysen har vi undersøkt hva som hemmer og fremmer måloppnåelse innenfor delmål 1-5 i nærmiljøprogrammet. Innsatsen som følger av denne innsikten vil rettes inn mot fysiske, sosiale og organisatoriske forhold på Linderud, Sletteløkka og Veitvet i tett samarbeid med lokale foreninger, virksomheter og beboere. Lærdommen fra 13 år med områdeinnsats er at suksesskriteriene ligger vel så mye i hvordan man jobber som hva man gjør. For å sikre varige endringer av innsatsen etter at satsingen er over, er derfor metodeutvikling og utvikling av ny kommunal praksis et eget delmål i nærmiljøprogrammet (delmål 6).

Dette kapittelet gir bydelens vurdering av hvordan Bydel Bjerke kan sikre varige endringer gjennom å styrke sin rolle som lokalsamfunnsutvikler basert på erfaringene fra Groruddalssatsingen og stedsanalysen.

Ved å jobbe helhetlig og kunnskapsbasert kan enkeltstående tiltak i praksis bidra til å nå alle delmålene samtidig. Et eksempel på en vellykket prosess fra 2019 var da beboere på Linderud, som i utgangspunktet ikke kjenner hverandre, jobbet sammen med bydelen om å fjerne parkering fra gangveien mellom skolene og senteret etter mange års frustrasjon og utrygghet, og deretter oppgraderte området med blomsterkasser og benker. Samarbeidet bidro til sterkere sosiale nettverk mellom beboere (delmål 1), økt evne til å løse problemer i eget lokalmiljø og påvirke kommunen (delmål 2), tryggere bomiljø (delmål 3), bedre nærmiljøkvaliteter (delmål 4); og potensielt vil lokalmiljøets engasjement heve kvaliteten og legitimiteten for utviklingen rundt Linderud senter som inkluderer både bolig og næring (delmål 5).

Innsikt og kompetansen som erverves gjennom programmet skal bidra til å gjøre Bydel Bjerke til en god lokalsamfunnsutvikler også etter programmets avslutning. Det innebærer å forvalte kunnskap om de forskjellige nærmiljøene i bydelen på en systematisk måte; å legge til rette for at innbyggerne selv løser lokale utfordringer; å samarbeide med lokale aktører i likeverdige partnerskap og å ta en koordinerende rolle i kommunen i gjennomføringen av områdepolitikken.

6.1 Forvalte lokalkunnskap

Lokalkunnskap handler om mer enn statistikk og fakta. Denne analysen har vist at det er komplekse årsakssammenhenger som bestemmer utviklingen i et område. I lys av Schiefloe (1985) nærmiljøteori ser vi at de materielle, sosiale og organisatoriske strukturene i våre innsatsområder er tett sammenvevd og påvirker hverandre gjensidig. Områdene er valgt på bakgrunn av levekårsindikatorer som gjerne har sin bakgrunn i overordnede strukturelle utfordringer. Demografi og levekår i befolkningen påvirker bomiljø, foreningsliv og engasjement for nærmiljøet. Fysiske rammefaktorer som topografi, boligtyper og lokalisering av offentlige funksjoner i våre innsatsområder påvirker hvordan folk omgås, trives og deltar i lokalmiljøet.

Selv om levekårsindikatorer i ulike områder kan ligne hverandre, kan altså områdenes fysiske og organisatoriske karakter for øvrig gjøre at det er behov for ganske ulik type innsats. Vi har erfart at slik lokalkunnskap er nyttig i kommunale prosesser både innenfor fysisk planlegging, utvikling av tjenester og lokalisering av kommunale tilbud.

En styrking av bydelens rolle som lokalsamfunnsutvikler innebærer en systematisk og kontinuerlig innhenting og forvaltning av slik lokalkunnskap.

6.2 Støtteapparat for lokale ressurser

Varige endringer forutsetter at sosiale og organisatoriske strukturer blir sterke nok til at lokalsamfunnsaktører selv tar tak i og løser egne utfordringer. I et velfungerende lokalsamfunn blir kommunens oppgave å respondere på en god måte når utfordringene som skal løses forutsetter bidrag fra kommunen. Bydelens støttende rolle må være dynamisk og tilpasses behovene i det enkelte tilfellet, slik at man gir tilstrekkelig bistand og veiledning, men ikke risikerer å «ta over» lokalsamfunnsutviklingen.

Vi har gjennom analysen sett at det som Ødegård et al. (2014) beskriver som sosial kapital er ujevnt fordelt både mellom ulike deler av Bydel Bjerke, men også mellom grupper innad i innsatsområdene. I arbeidet med å støtte lokalmiljøet på veien mot et robust og velfungerende lokalsamfunn, ser bydelen for seg en fire-trinns prosess der bydelens støttefunksjon tilpasses nivået av lokal deltakelse.

Målet er å nå stadium 4, der lokalsamfunnet drifter aktiviteter og foreningsliv og driver fram sin egen utvikling. På dette nivået har kommunen en tilbaketrukket og reaktiv rolle; tildeler frivillighetsmidler, stiller lokaler til rådighet og responderer på lokale initiativ.

Etter hvert som det blir flere og flere lokale grupper som jobber med sine hjertesaker, vil det oppstå kontakt mellom gruppene og man vil se at initiativene kan forsterke hverandre og man kan oppnå merverdi ved å jobbe sammen.

I nærmiljøarbeid i utsatte områder er det imidlertid nødvendig å begynne i andre enden av skalaen (stadium 1). I starten av et områdeløft vil man gjerne finne at fraværet av sosiale nettverk, stor gjennomstrømming av beboere og stort kulturelt mangfold kan gjøre at det er en manglende tillit i lokalmiljøet; både mellom grupper av befolkningen, til kommunen/samfunnet og kanskje til egen mulighet til å løse lokale problemer. Å bygge tillit i slike samfunn krever en ganske annen tilnærming enn å understøtte et velfungerende lokalsamfunn. Bydel Bjerke har erfart at tillit kan skapes ved å sette mennesker sammen til å løse praktiske oppgaver i nærmiljøet, ved at bydelen har en proaktiv rolle, initierer prosesser og jobber side om side med innbyggerne. Skillet mellom innbygger og «byråkrat» viskes ut, og bydelens ansatte går inn og fungerer som «aktivister» i nærmiljøet, og sikrer samtidig at tiltakene kommer i mål ved å løse eventuelle formelle hindre i det kommunale systemet. På denne måten bidrar bydelen til at det etableres tillit mellom beboere, mellom innbyggere og kommunen, og lokalmiljøets tillit til seg selv.

Når det er etablert tillit og kjennskap mellom beboere, og flere har gjort erfaringer med at det nytter å engasjere seg, kommer det gjerne opp ulike initiativer og problemstillinger som folk brenner for. Ved å støtte opp under og forsterke disse initiativene kan bydelen bidra til å dyrke en deltakelseskultur i lokalmiljøet (stadium 2); der mange små grupper jobber med tiltak de brenner for; det kan være hundeluftepark, trygg skolevei, urtedyrking eller deltakelse i FAU. Begrepene deltakelseskultur og økosystem av deltakelse er hentet

fra rapporten *Designed to scale: Mass participation to build resilient neighbourhoods* (Civic systems lab, 2015). Den beskriver aksjonsforskning på deltakelse i England, sier at minst 10-15 % av beboerne i et lokalsamfunn bør delta aktivt i lokale prosjekter og prosesser for at man skal kunne snakke om en bærekraftig deltakelseskultur. Bydelens rolle vil her være veiledende, motiverende og støttende, og bidra aktivt til at de ulike initiativene når sine mål, gjennom bl.a. å knytte på riktige kontakter internt i kommunen.

Etter hvert som det blir flere og flere lokale grupper som jobber med sine hjertesaker, vil det oppstå kontakt mellom gruppene og man vil se at initiativene kan forsterke hverandre og man kan oppnå merverdi ved å jobbe sammen. På dette stadiet (3) kan bydelen ha en koblerrolle der målet er å bygge nettverk, og bidra til å sette folk og grupper i kontakt med hverandre. Nettverksmøter og aktivitetsoversikter kan være viktige bidrag.

Stadiene i denne modellen er selvsagt ikke absolutte, og i det virkelige liv kan de gå over i hverandre og eksistere side om side. Modellen er like fullt nyttig for å tydeliggjøre at dette er lange prosesser med faser der bydelen har ulike roller.

En styrking av bydelens rolle som lokalsamfunnsutvikler innebærer at tjenestesteder og ressurspersoner i bydelen som er i kontakt med lokale ildsjeler og foreninger, har tilpassede verktøy og virkemidler, samt en forståelse for hvilket nivå av støtte som er egnet i det enkelte tilfelle.

6.3 Samarbeid og samskaping med lokale aktører

Til forskjell fra utvikling og endringsprosesser som skjer innad i en hierarkisk organisasjon, kan samfunnsutvikling ikke styres alene gjennom offentlige vedtak, planer og instruksjoner. Det er lokale aktører som «eier» både problemdefinisjonen, løsningsalternativer og de umiddelbare gevinstene av en endring.

Et robust lokalsamfunn med sterke sosiale og organisatoriske strukturer fungerer som et sikkerhetsnett og støtteapparat for individer og familier, som sikrer sosial integrasjon og hindrer utenforskap. Sterke sosiale og organisatoriske strukturer kan forebygge eller utsette behov for individrettede tjenester fra det offentlige. Kommunen «eier» således også en fremtidig gevinst av et styrket lokalsamfunn.

Like fullt er altså bydelen bare én av flere interessenter i lokalsamfunnsutviklingen; løsningene skapes sammen med lokale foreninger, enkeltbeboere, borettslag og sameier, private virksomheter og næringsaktører. Ved oppstart av et samarbeid er det derfor ikke klart for noen av partene hva det endelige resultatet av innsatsen vil være; aktørene definerer både veien og målet sammen. For bydelen innebærer dette å sette i gang prosesser som ikke er bestemt utelukkende politisk og administrativt og hvor man ikke kan garantere for resultatet. Kvalitetskriteriene vil her i enda større grad knyttes til prosessen enn til det ferdige resultatet, og det vil stille krav til at bydelen styrker innbyggerdialogen, deler definisjonsmakt og evner å tilpasse seg lokale interessenter.

Samskaping er i ferd med å bli et utbredt begrep i kommunesektoren, og veien fra begrep til praksis må skje gjennom prøving og feiling, innovasjon, testing og tett dialog med lokalsamfunnet for øvrig. For å sikre varige endringer av Groruddalssatsingen bør prinsippene og idealene i samskaping være en arbeidsform som brukes i mange deler av bydelens ordinære virksomhet, for eksempel ved at møteplasser og aktiviteter for ulike målgrupper organiseres i et tettere samarbeid mellom bydelen, skolene, lokale foreninger og eventuelt næringsliv.

6.4 Koordinerende rolle i områdepolitikken

Den vedtatte områdepolitikken skal sikre at alle kommunale etater, foretak og virksomheter drar i samme retning og ikke motvirker hverandre. Dette forutsetter koordinering av politikkområder og virkemidler ut ifra et områdeperspektiv.

I arbeidet med områdeløft i Bydel Bjerke ser vi store fordeler når disse intensjonene fungerer i praksis, og motsatt hvor uhensiktsmessig det er når det er mangel på koordinering og informasjon på tvers i kommunen.

Gjennom stedsanalysen og det lokale arbeidet har Bydel Bjerke identifisert barrierer også innad i det kommunale og statlige systemet som kan hindre eller forsinke en god områdeutvikling. En operasjonalisering og videreutvikling av områdepolitikken kan være at det settes ned lokale samarbeidsforum der både kommunale og (ved behov) statlige aktører deltar. På denne måten kan de øremerkede midlene til områdeløft bidra til at bruk av andre og større ressurser og virkemidler bedrer levekårene i innsatsområdene. God koordinering av delprogrammene (Nærmiljø, Oppvekst og utdanning og Sysselsetting) i Groruddalssatsingen på bydelsnivå er en del av denne oppgaven.

Gjennom områdeløftarbeidet har bydelen(e) opparbeidet seg svært god lokalkunnskap og dertil bygget opp kompetanse på lokalsamfunnsutvikling. Den stedsspesifikke innsikten i hvordan fysiske, sosiale og organisatoriske strukturer påvirker hverandre i det enkelte nærmiljø, er det ikke gitt etater og planmyndigheter å besitte til en hver tid. Bydelene har derfor gode forutsetninger for å ta en koordinerende rolle. I utviklingen av ny kommunal praksis (delmål 6) kan det være hensiktsmessig at denne rollen tydeliggjøres ytterligere.

Kilder:

- Civic Systems Lab (2015) *Designed to Scale: Mass participation to build resilient neighbourhoods*. Hentet fra: <https://www.academia.edu/2640344>
- Civitas (2008). *Stedsanalyse Veitvet – Sletteløkka*. Oslo: Bydel Bjerke
- Guttu, J. (2003). *Den gode boligen: Fagfolks oppfatning av boligkvalitet gjennom 50 år*. (Avhandling nr. 11). Oslo: AHO.
- Guttu, J., Havnen, E. & Koppen, G. (2008). *Kartlegging av boligmassen i Groruddalen: En GIS-basert oversikt*. NIBR-rapport 2008:7. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Forskrift om utlån og utleie av skoler mv. Oslo (2005). *Forskrift om utlån og utleie av skoler og andre kommunale lokaler til frivillige organisasjoner i Oslo kommune*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/2005-07-19-933>
- Forsvarsbygg (2019). *Linderud Leir Planforslag til politisk behandling Detaljregulering med konsekvensutredning*. Hentet fra: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/showfile.asp?jno=2018041659&fileid=7826950>
- Hauge, Å. L., Mellegård, S. & Amundsen, K. H. (2011). *Beslutningsprosesser i borettslag og sameier*. Oslo: SINTEF akademisk forlag.
- Johannessen, K., & Kvinge, T. (2011). *Bolig- og befolknings utvikling i delbydel Linderud*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning. Hentet fra: <http://hdl.handle.net/20.500.12199/2262>
- Meld. St. 10 (2018–2019) (2018). *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig*. Oslo: Kulturdepartementet.
- Norsk institutt for by- og regionforskning (2019). *Kultur og frivillighet i Groruddalen – en aktørkartlegging*. NIBR-rapport 2019:1. Oslo: OsloMet
- Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring & Korus (2018). *Ung i Oslo 2018*. (NOVA rapport 6/18). Oslo: OsloMet
- Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring & Korus (2019). *Ungdata junior Byde l Bjerke 2019*. Oslo: OsloMet & Velferdsetaten. (Data knyttet til den enkelte skole er hentet fra upublisert materiale fra denne undersøkelsen.)
- Oslo idrettskrets (2018). *Medlemstall i idrettslag i Bydel Bjerke per 31.12.2018*. Oslo: Oslo idrettskrets
- Oslo kommune, byantikvaren (2012). *Kulturhistorisk stedsanalyse Linderud*. Oslo: Byantikvaren i Oslo.
- Oslo kommune, Bydel Bjerke (2019). *Årsaker til sen barnehagestart*. Oslo: Bydel Bjerke
- Oslo kommune, Bydel Bjerke (2017). *Innbyggerundersøkelse*. Oslo: Bydel Bjerke (upublisert materiale)
- Oslo kommune & Departementene (2016). *Programbeskrivelse for Groruddalssatsingen 2017-2026*. Oslo: Oslo kommune
- Oslo kommune, Helseetaten (2016). *Oslohelse: Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorene*. Oslo: Helseetaten.
- Oslo kommune (2020). *Skoleinntaksgrenser*: Hentet 01.03.2020 fra <https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/skoleoversikt-og-skoletilhorighet>
- Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten (2016). *Vollebekk Veiledende plan for det offentlige rom (VPOR)*. Hentet fra: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/showfile.asp?jno=2017066739&fileid=8252575>
- Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten (2018). *Østre Akervei 90 m.fl., Veitvet – Plan – og bygningsetatens område- og prosessavklaring til oppstartsmøte*. Hentet fra: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/showfile.asp?jno=2017169943&fileid=7631670>
- Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten (2019). *Planprogram med veiledende plan for offentlige rom for Rødtvet: Forslag til politisk behandling*. side 24. Hentet fra: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinnsyn/casedet.asp?mode=&caseno=201703895>
- Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten (2020). *Reguleringskart*. Hentet fra: <https://od2.pbe.oslo.kommune.no/kart/>
- Oslo kommune, Utdanningsetaten (2019). *Skolebehovsplanen 2019 – 2028*. Hentet fra: <https://www.oslo.kommune.no/skole-og-utdanning/skolebehovsplanen>
- Oslo kommune, Plan- og bygningsetaten (2015). *Muligheter for ny byutvikling i Oslos drabantbyer*. Hentet fra: <http://terra2.pbe.oslo.kommune.no/dlfileprod3/dir27/sub27%5Ceqpvdxxx.pdf>

Citycon eiendom Linderud AS, Civitas & Lala Tøyen (2020). *Linderud senter: Erich Mogensønsvei – Forslag til Byplangrep*. Hentet fra: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinn-syn/showfile.asp?jno=2020009081&fileid=8867811>

Statistisk sentralbyrå (2019). Statistikkgrunnlag bearbeidet av Insam AS, 2019

Statsbygg & Asplan Viak (2020). *Bestilling av oppstartsmøte for Trondheimsveien 371 m.fl.:Prinsippskisse*. Hentet fra: <https://innsyn.pbe.oslo.kommune.no/saksinn-syn/casedet.asp?mode=&caseno=202000560>

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Rud, M. E., Brattbakk, I., Røe, P. G., Vestby, G. M., & Bettum, L. C. (red). (2007). *Sosikulturelle stedsanalyser: Veileder*. Oslo: Akershus fylkeskommune.

Schiefloe, P. M. (1985). *Nærmiljø i bysamfunn Trondheim: Universitetsforlaget*. Doi: https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2014111108225

Uittenbogaard, C. (2020). *Safety and the connection to placemaking*. Stockholm: The Safer Sweden Foundation. Hentet fra: <http://www.tryggaesverige.org/>

Ødegård, G., Loga, J., Steen-Johnsen, K. og Ravneberg, B. (2014). Fellesskap og forskjellighet. *Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.

Østerberg, D. (1977). *Sosiologiens nøkkelbegreper*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Aarsæther, N. (2016). *Lokalsamfunn – mot alle odds?* I Haugen, M., S., & Villa, M. (red.), *Lokalsamfunn* (s. 134-150) Oslo: Cappelen Damm AS.

Aas, G., Runhovde, S. R., Strype, J. & Bjørge, T. (2010). *Trygghet i det offentlige rom: i åtte norske kommuner og bydeler*. Oslo: Politihøgskolen.

Upublisert materiale produsert for analysen:

Byantropologene (2019). *Folk og Steder: Antropologisk nærmiljøstudie av Linderud, Veitvet og Sletteløkka*. Oslo: Byantropologene og Habeo

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap (2019). *Dekningsgrader grunnkrets/delbydel*.

Byverkstedet (2018). *Rapport om praktisk medvirkning som metode for økt eierskap og engasjement hos elever på Linderud skole*.

Berg, M. (2018). *Forstudie til stedsanalyse: nærmiljøkvaliteter, barrierer og forbindelser på Linderud, Veitvet og Sletteløkka*.

Bydel Bjerke (2019). *Bylivsstudie: Linderud, Veitvet, Sletteløkka: Samlet rapport av tre kartlegginger*.

Insam AS (2019). *Kvantitativt grunnlag for stedsanalyse: SSB data bearbeidet og analysert*.

Lala Tøyen og Habeo (2019). *Romlig Analyse: Linderud, Veitvet, Sletteløkka*.

Lieboerforeningen (2019). *Den beste blokka på feltet: En antropologisk beboerundersøkelse om tilhørighet, eierskap og nabolagsidentitet på Linderud*.

Opinion (2019). *Innbyggerundersøkelse Bydel Bjerke: Linderud og Veitvet delbydeler*.

Foto Alle bilder er tatt av Bydel Bjerke dersom ikke annet er nevnt ved bildet.

Denne rapporten er utgitt av Bydel Bjerke, Oslo kommune, mars 2020

Prosjektleder: Mari Boysen
Postboks 13 Økern 0508 Oslo
postmottak@bbj.oslo.kommune.no

Design: 07 Media

Trykk: 07 Media

Opplag: 400

Forside: Bydel Bjerke

